

Sectorgids Autocontrole Primaire Dierlijke Productie

<i>Datum voorliggende versie</i>	versie 2 dd. 05/08/2009
<i>Vervangt versie</i>	versie 1 dd 18/04/2008-
<i>Beheer gids</i>	CODIPLAN vzw
<i>Controle gids</i>	Controleorganismen – erkend door FAVV en geaccrediteerd voor sectorgids autocontrole primaire dierlijke productie & FAVV

CODIPLAN vzw	
Tervurenlaan 182 1050 Brussel	
Tel:	02 775 80 71
Fax:	02 775 80 75
E-mail:	tom.de.winter@codiplan.be
Website:	www.CODIPLAN.be

INHOUD	1
1. Inleiding	7
1.1. Voorwoord	7
1.2. Op wie en wat is deze gids van toepassing	8
1.3. Hoe deze gids gebruiken	10
1.4. Hoe verloopt een audit ?.....	11
1.5. Hoe kwam deze gids tot stand.....	13
1.6. Gebruikte middelen bij opstellen van deze gids.....	13
1.7. Hoe en waar is deze gids beschikbaar	14
2. Algemene voorwaarden.....	15
2.1. Bedrijfsregistratie	15
2.1.1. Waarom belangrijk	15
2.1.2. Overzicht voorwaarden	15
2.1.3. (R1) Veebedrijf	15
2.1.4. (R2) Veebeslag	15
2.2. Identificatie en registratie van de dieren	16
2.3. Dierenvoeder en drinkwater	17
2.3.1. Waarom belangrijk	17
2.3.2. Overzicht voorwaarden	17
2.3.3. Algemene bepalingen.....	17
2.3.4. Bedrijfseigen voeder	19
2.3.5. (V8) Aangekocht dierenvoeder	21
2.3.6. (V9) Gemedicineerd voeder	22
2.3.7. (V1) Drinkwater	22
2.4. Diergezondheid.....	23
2.4.1. Waarom belangrijk	23
2.4.2. Overzicht voorwaarden	23
2.4.3. Keuze van een dierenarts.....	24
2.4.4. Bedrijfsdierenarts	24
2.4.5. Bedrijfsbegeleidende dierenarts	25
2.4.6. Diergeneesmiddelen	26
2.4.7. Vaccinaties	29
2.4.8. (G3) Aangifteplicht besmettelijke ziekten	29
2.4.9. Particuliere slachtingen - thuisslachtingen.....	30
2.4.10. Noodslachtingen.....	30
2.5. Dierenwelzijn	31
2.5.1. Waarom belangrijk	31
2.5.2. Overzicht voorwaarden	31
2.5.3. (W1) Behandeling en verzorging	31
2.5.4. Toegelaten ingrepen	32
2.5.5. (W2) Huisvesting en goed onderhoud.....	32
2.5.6. Registratie van de sterfte	32
2.6. Uitrusting en hygiëne	33
2.6.1. Waarom belangrijk	33
2.6.2. Overzicht voorwaarden	33

2.6.3. Gebouwen en uitrusting	33
2.6.4. (H3) Reiniging en ontsmetting	34
2.6.5. (H4) Ongediertebestrijding	35
2.6.6. Werking en personeel.....	35
2.7. Traceerbaarheid	37
2.7.1. Waarom belangrijk	37
2.7.2. Inleidende begrippen	37
2.7.3. (T1) Registratie van bedrijf en dieren	39
2.7.4. Aanvoerregister (Dossier IN)	39
2.7.5. (T3) Afvoerregister (Dossier UIT)	41
2.7.6. Afvalstoffenregister (Dossier UIT)	41
2.8. Meldingsplicht.....	42
2.8.1. Waarom belangrijk	42
2.8.2. Overzicht voorwaarden	42
2.8.3. (M1) Algemene meldingsplicht volksgezondheid	42
2.8.4. (M2) Meldingsplicht dierenvoeder.....	43
2.8.5. (M3) Aangifteplichtige besmettelijke dierziekten.....	43
3. Specifieke voorwaarden	44
3.1. Transport	44
3.1.1. Waarom belangrijk	44
3.1.2. Overzicht voorwaarden	44
3.1.3. (P1) Toelating vervoerder	45
3.1.4. (P1) Gekeurd vervoermiddel.....	45
3.1.5. (P1) Administratieve formaliteiten.....	45
3.1.6. (P2) Diergezondheid.....	47
3.1.7. (P2) Dierenwelzijn	47
3.1.8. (P2) Uitrusting en hygiëne	48
3.2. Melkvee.....	49
3.2.1. Bedrijfsregistratie	51
3.2.2. (A2) Identificatie en registratie van de dieren.....	51
3.2.3. Dierenvoeder en drinkwater	52
3.2.4. Diergezondheid.....	52
3.2.5. Dierenwelzijn	53
3.2.6. Uitrusting en hygiëne	54
3.2.7. (A11) Transport.....	57
3.2.8. (A12) Traceerbaarheid	58
3.2.9. Meldingsplicht.....	58
3.3. Vleesvee	59
3.3.1. (B1) Bedrijfsregistratie.....	59
3.3.2. Identificatie en registratie van de dieren	59
3.3.3. Dierenvoeder en Drinkwater	60
3.3.4. Diergezondheid.....	60
3.3.5. (B5) Dierenwelzijn	61
3.3.6. (B6) Uitrusting en hygiëne	61
3.3.7. (B7) Transport	62
3.3.8. (B8) Traceerbaarheid.....	63
3.3.9. Meldingsplicht.....	63
3.4. Vleeskalveren	64

3.4.1. (C1) Bedrijfsregistratie.....	64
3.4.2. (C2) Identificatie en registratie van de dieren.....	65
3.4.3. (C4) Dierenvoeder en drinkwater.....	67
3.4.4. Dierengezondheid.....	67
3.4.5. Dierenwelzijn.....	67
3.4.6. Uitrusting en hygiëne.....	68
3.4.7. (C7) Transport.....	68
3.4.8. (C8) Traceerbaarheid.....	69
3.4.9. Meldingsplicht.....	69
3.5. Varkens.....	70
3.5.1. (D1) Bedrijfsregistratie.....	70
3.5.2. Identificatie en registratie van de dieren.....	71
3.5.3. (D4) Dierenvoeder en drinkwater.....	71
3.5.4. Dierengezondheid.....	72
3.5.5. Dierenwelzijn.....	73
3.5.6. Uitrusting en hygiëne.....	76
3.5.7. (D13) Transport.....	77
3.5.8. (D14) Traceerbaarheid.....	78
3.5.9. Meldingsplicht.....	78
3.6. Paardachtigen.....	79
3.6.1. Bedrijfsregistratie.....	79
3.6.2. (Z1) Identificatie en registratie van de dieren.....	79
3.6.3. Dierenvoeder en drinkwater.....	80
3.6.4. (Z5) Dierengezondheid.....	80
3.6.5. (Z4) Dierenwelzijn.....	80
3.6.6. Uitrusting en hygiëne.....	81
3.6.7. (Z7) Transport.....	83
3.6.8. (Z8) Traceerbaarheid.....	83
3.6.9. Meldingsplicht.....	83
3.7. Reproductiepluimvee.....	84
3.7.1. (F1) Bedrijfsregistratie.....	85
3.7.2. (F2) Identificatie en registratie van de dieren.....	85
3.7.3. Dierenvoeder en drinkwater.....	88
3.7.4. Dierengezondheid.....	88
3.7.5. Dierenwelzijn.....	91
3.7.6. (F11) Uitrusting en hygiëne.....	92
3.7.7. (F16) Transport.....	96
3.7.8. (F17) Traceerbaarheid.....	96
3.7.9. (F18) Meldingsplicht.....	96
3.8. Broeierijen.....	98
3.8.1. (K1) Bedrijfsregistratie.....	98
3.8.2. (K2) Identificatie en registratie van de dieren.....	99
3.8.3. Dierenvoeder en drinkwater.....	101
3.8.4. Dierengezondheid.....	101
3.8.5. Dierenwelzijn.....	101
3.8.6. (K7&8) Uitrusting en hygiëne.....	102
3.8.8. (K16) Traceerbaarheid.....	106
3.8.9. (K17) Meldingsplicht.....	107
3.9. Productiepluimvee – legkippen.....	108

3.9.1. (L1) Bedrijfsregistratie	108
3.9.2. (L2) Identificatie en registratie van de dieren	109
3.9.3. Dierenvoeder en drinkwater	110
3.9.4. Dierengezondheid.....	110
3.9.5. (L8) Dierenwelzijn	112
3.9.6. (L10) Uitrusting en hygiëne	114
3.9.7. (L15) Transport	117
3.9.8. (L16) Traceerbaarheid.....	117
3.9.9. Meldingsplicht.....	118
3.10. Productiepluimvee – braadkippen	119
3.10.1. (N1) Bedrijfsregistratie	119
3.10.2. (N2) Identificatie en registratie van de dieren.....	120
3.10.3. Dierenvoeder en drinkwater	121
3.10.4. Dierengezondheid.....	122
3.10.5. Dierenwelzijn	123
3.10.6. Uitrusting en hygiëne	123
3.10.7. (N16) Transport.....	126
3.10.8. (N17) Traceerbaarheid	126
3.10.9. Meldingsplicht.....	127
3.11. Loopvogels	128
3.11.1. (J1) Bedrijfsregistratie.....	128
3.11.2. Identificatie en registratie van de dieren	128
3.11.3. (J2) Dierenvoeder en drinkwater	128
3.11.4. Dierengezondheid.....	129
3.11.5. (J3) Dierenwelzijn	129
3.11.6. Uitrusting en hygiëne	130
3.11.7. (J4) Transport	130
3.11.8. (J5) Traceerbaarheid.....	130
3.11.9. Meldingsplicht.....	131
3.12. Eenden en ganzen.....	132
3.12.1. Bedrijfsregistratie	133
3.12.2. (S3) Identificatie en registratie van de dieren	133
3.12.3. Dierenvoeder en drinkwater	134
3.12.4. (S8) Dierengezondheid.....	135
3.12.5. Dierenwelzijn	135
3.12.6. Uitrusting en hygiëne	136
3.12.7. (S15) Transport	138
3.12.8. (S16) Traceerbaarheid.....	139
3.12.9. Meldingsplicht.....	139
3.13. Konijnen	140
3.13.1. Bedrijfsregistratie	140
3.13.2. Identificatie en registratie van de dieren	140
3.13.3. Dierenvoeder en drinkwater	140
3.13.4. (X1) Dierengezondheid	140
3.13.5. Dierenwelzijn	140
3.13.6. (X2) Uitrusting en Hygiëne.....	141
3.13.7. (X3) Transport.....	141
3.13.8. Traceerbaarheid.....	141
3.13.9. Meldingsplicht.....	141

3.14. Kleine herkauwers en hertachtigen	142
3.14.1. Bedrijfsregistratie	142
3.14.2. Identificatie en registratie van de dieren	142
3.14.3. Dierenvoeder en Drinkwater	144
3.14.4. (Y5) Diergezondheid	144
3.14.5. (Y7) Dierenwelzijn.....	144
3.14.6. (Y5&6) Uitrusting en hygiëne.....	145
3.14.7. (Y8) Transport.....	147
3.14.8. (Y9) Traceerbaarheid	148
3.14.9. Meldingsplicht.....	148
4 Certificeringsregeling autocontrole gids voor de primaire dierlijke productie.....	149

De meest recente versie van de sectorgids autocontrole primaire dierlijke productie vindt u op de website van de beheerder van deze gids: www.CODIPLAN.be.

1. INLEIDING

1.1. VOORWOORD

Bericht voor de gebruiker van deze gids.

De redacteurs van de gids hebben ernaar gestreefd rekening te houden met alle van toepassing zijnde reglementering. In het geval van een divergentie tussen de inhoud van de gids en de wettelijke bepalingen, primeren de wettelijke bepalingen boven de inhoud van de gids. Er wordt de gebruiker van een gids bijgevolg aangeraden de evolutie van de reglementering op te volgen.

Deze sectorgids autocontrole primaire dierlijke productie is opgesteld conform het koninklijk besluit van 14 november 2003 *betreffende autocontrole, meldingsplicht en traceerbaarheid*. Autocontrole is *'het geheel van maatregelen die door de exploitanten worden genomen om ervoor te zorgen dat de producten in alle stadia van de productie, verwerking en distributie die onder hun beheer vallen voldoen aan*

- *de wettelijke voorschriften inzake voedselveiligheid,*
- *de wettelijke voorschriften inzake kwaliteit van hun producten, waarvoor het Agentschap bevoegd is,*
- *de voorschriften van hoofdstuk 3 over de traceerbaarheid en het toezicht op de effectieve naleving van deze voorschriften'.*

Voor de primaire productie betekent autocontrole het in acht nemen van algemene hygiënevoorschriften en het bijhouden van registers. De gids heeft tot doel de wetgeving om te zetten in praktische richtlijnen voor veehouders. Door het volgen van de gids kan de Belgische primaire dierlijke productiesector bijdragen tot de integrale bewaking van de voedselketen en de kwaliteit en veiligheid van het voedsel. Het FAVV is de bevoegde instantie voor het toezicht op de autocontrole.

De gids bestaat uit vier delen.

- In deel 1 worden achtereenvolgens het toepassingsgebied, verwacht gebruik, toestandkoming, middelen en beschikbaarheid van de gids toegelicht. De bijlagen bevatten:
 - bijlage 1_1: contactgegevens van de Provinciale Controle Eenheden (PCE) van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV),
 - bijlage 1_2: contactgegevens DGZ en ARSIA,
 - bijlage 1_3: contactgegevens MCC en Comité du Lait,
 - bijlage 1_4: overzicht termen, definities en afkortingen, en
 - bijlage 1_5: opsomming geldende wetgeving.
- Deel 2 omvat de algemene voorwaarden betreffende autocontrole – inclusief hygiënevoorschriften, traceerbaarheid en meldingsplicht – waaraan alle veebedrijven moeten voldoen volgens de wetgeving.
- Deel 3 omvat specifieke voorwaarden die enkel van toepassing zijn op één of meerdere deelsectoren van de dierlijke productie. Indien er voor een bepaald onderdeel naast de algemene bepalingen geen deelsectorespecifieke vereisten meer zijn, wordt dat in de tekst weergegeven met de vermelding “geen bijkomende specifieke voorwaarden”. Voor dat onderdeel moet men dus alleen rekening houden met de algemene bepalingen uit deel twee.
- Deel 4 beschrijft de voorschriften waaraan externe controleorganismen moeten voldoen.

Voordelen van de gids

Een veehouder die voor de op zijn bedrijf aanwezige deelsectoren voldoet aan de algemene en betreffende specifieke voorwaarden kan na externe audit gecertificeerd worden. Indien uw veebedrijf is gevalideerd voor de autocontrole kan u genieten van een financieel voordeel voor uw jaarlijkse heffing aan het FAVV. Daartoe moet de gids goedgekeurd zijn door het FAVV en de toepassing van autocontrole op uw veebedrijf door een erkend controleorganisme geaudited zijn.

De gids bevat alle voorschriften met betrekking tot de wetgeving onder de bevoegdheid van het FAVV en van toepassing op de primaire dierlijke productie op 1 januari 2007. U moet als veehouder echter ten allen tijde voldoen aan de wetgeving die van kracht is. Dit document zal jaarlijks aangepast worden naar aanleiding van gewijzigde en nieuwe wetgeving. De aanpassingen kunnen steeds geraadpleegd worden op www.CODIPLAN.be.

1.2. OP WIE EN WAT IS DEZE GIDS VAN TOEPASSING

De gids kan enerzijds toegepast en gevolgd worden door alle veehouders – producenten van dierlijke producten voor menselijke consumptie. Anderzijds gebruikt het FAVV de gids voor het opstellen van een checklist, als basis voor de audit op het bedrijf.

Elk veebedrijf is verplicht te voldoen aan het KB autocontrole. De gids wil een hulpmiddel zijn voor de veehouder bij het opstarten en opvolgen van autocontrole op zijn veebedrijf.

Het gebruik van deze gids is vrijwillig. Engageert u zich als veehouder tot het volgen van deze gids, dan dient u de huidige gids en de eventuele aanpassingen ervan te respecteren.

De gids is van toepassing op meerdere deelsectoren van de veehouderij (tabel 1-1). Daarbij gaat het telkens om het volledige traject dat de dieren op het veebedrijf doorlopen – van geboorte, over opfok en productie van melk of eieren of tot de afvoer voor vleesproductie (reformedieren). Specifiek voor pluimvee hebben de voorwaarden betrekking op bedrijven met minstens 200 stuks pluimvee en/of zeven loopvogels ouder dan drie maanden.

Tabel 1-1: Deelsectoren waarop de gids van toepassing is

Rundvee	vleesvee melkvee vleeskalveren
Varkens	fokvarkens – zeugen, beren, biggen vleesvarkens
Paardachtigen	paarden ezels
Pluimvee (≥ 200 kippen, parelhoenders, kalkoenen, eenden, ganzen, vleesduiven; <u>vanaf 7 loopvogels ouder dan 3 maanden</u>)	reproductiepluimvee – grootouderdieren & ouderdieren broedeieren – broeierijen productiepluimvee – legkippen productiepluimvee – braadkippen eenden en ganzen loopvogels
Konijnen	
Kleine herkauwers en hertachtigen	geiten schapen hertachtigen
Bedrijfseigen voeder (primaire productie)	

Deze gids is niet van toepassing op:

- de verwerking van dierlijke producten op de hoeve – bijvoorbeeld bij producenten van hoevezuivel of hoevevlees,
- de primaire plantaardige productie,
- de productie van dierenvoeder op de hoeve door zelfmengers die voor de uitoefening van deze activiteit moeten beschikken over een erkenning of toelating omdat zij hierbij gebruik maken van toevoegingsmiddelen¹ of voormengsels.

Daarentegen is de gids wel van toepassing op de bedrijfseigen productie (voor eigen gebruik) van dierenvoeder (vb. kuilvoerders, mengvoeder) waarbij enkel gebruik wordt gemaakt van inkuiltoevoegingsmiddelen of aanvullende dierenvoerders (en geen andere additieven of voormengsels dan inkuiltoevoegingsmiddelen).

Indien activiteiten die buiten het toepassingsgebied van deze gids vallen, uitgevoerd worden op uw veebedrijf, dan kunt u ook eventueel beschikbare autocontrolelegidsen voor deze specifieke activiteiten volgen. Op die wijze kan uw volledige bedrijf aan autocontrole voldoen.

¹ Toevoegingsmiddelen: stoffen of micro-organismen die zijn toegelaten krachtens Verordening EG nr. 1831/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 betreffende toevoegingsmiddelen voor diervoeding.

1.3. HOE DEZE GIDS GEBRUIKEN

Het autocontrolesysteem in deze gids is opgebouwd rond negen aandachtspunten (Tabel 1-2):

- zeven met hygiënevoorschriften en bepalingen inzake preventie van besmettelijke dierenziekten (zie 2.1 tot 3.1),
- één voor traceerbaarheid (zie 2.7),
- één voor meldingsplicht (zie 2.8).

Tabel 1-2: Aandachtspunten in de gids

1	Bedrijfsregistratie
2	Identificatie en registratie van de dieren
3	Dierenvoeder en drinkwater
4	Dierengezondheid
5	Dierenwelzijn
6	Uitrusting en hygiëne
7	Vervoer
8	Traceerbaarheid
9	Melding

Voor elk van de aandachtspunten wordt een onderscheid gemaakt tussen algemene en specifieke voorwaarden :

- de algemene voorwaarden zijn van toepassing op alle veehouders.
- de specifieke voorwaarden zijn enkel van toepassing op bepaalde deelsectoren van de veehouderij.

Aan het begin van elk algemeen (deel 2) en elk specifiek deel (deel 3) wordt in tabelvorm een overzicht gegeven van de voorwaarden. U kan er snel en eenvoudig zicht krijgen op hoe en wat op uw bedrijf nodig is. Een meer gedetailleerde omschrijving van de voorwaarden volgt dan verder in elk aandachtspunt en elk dierspecifiek deel.

1.4 HOE VERLOOPT EEN AUDIT ?

De verschillende stappen betreffende autocontrole worden aangegeven in schema 1-1 en verder toegelicht.

- Op een veebedrijf wordt één audit uitgevoerd voor het geheel van de aanwezige activiteiten die in deze gids zijn opgenomen.
- Wordt het veebedrijf overgenomen, dan dient er een nieuwe audit te gebeuren. Deze regel geldt niet voor overnames door familieverwanten van de 1ste of 2de graad, echtgenoten en vennootschappen waarbij de oorspronkelijke bedrijfsleider aandeelhouder blijft of wordt. Telkens echter op voorwaarde dat na overname er geen wijziging van activiteiten plaatsvindt.

Stap 1: voorbereiding

U kan aan de hand van deze gids nagaan of uw veebedrijf voldoet aan de wettelijke voorschriften betreffende autocontrole – een zelfevaluatie. Autocontrole is een continu systeem waarbij u de werkzaamheden op uw bedrijf, uw persoonlijke professionele activiteiten en deze van uw medewerkers aan een kritische evaluatie onderwerpt en bijstuurt waar nodig. Autocontrole dient verder te gaan dan het nakijken van de voorwaarden van de gids net vóór een aangekondigde audit. Er moet op ieder ogenblik aan alle punten voldaan zijn op het veebedrijf.

Stap 2: aanvraag

Indien u de autocontrole op uw bedrijf wenst te valideren, neemt u contact op met één van de erkende controleorganismen² of eventueel het FAVV. Zij zullen een prijsbestek opmaken voor een audit op uw veebedrijf. Bij overeenkomst wordt de datum van de audit afgesproken.

Stap 3: audit

Op uw veebedrijf gaat de auditor aan de hand van de checklist en de leidraad van het FAVV na of het voldoet aan de voorwaarden. De audit omvat:

- nazicht van administratieve gegevens,
- visuele evaluatie van bepaalde criteria,
- eventuele metingen en analyses van bepaalde waarden.

Alle bevindingen worden genoteerd op de checklist en op een samenvattend auditrapport. Zowel de checklist als het samenvattend auditrapport worden ondertekend door u als veehouder en de auditor.

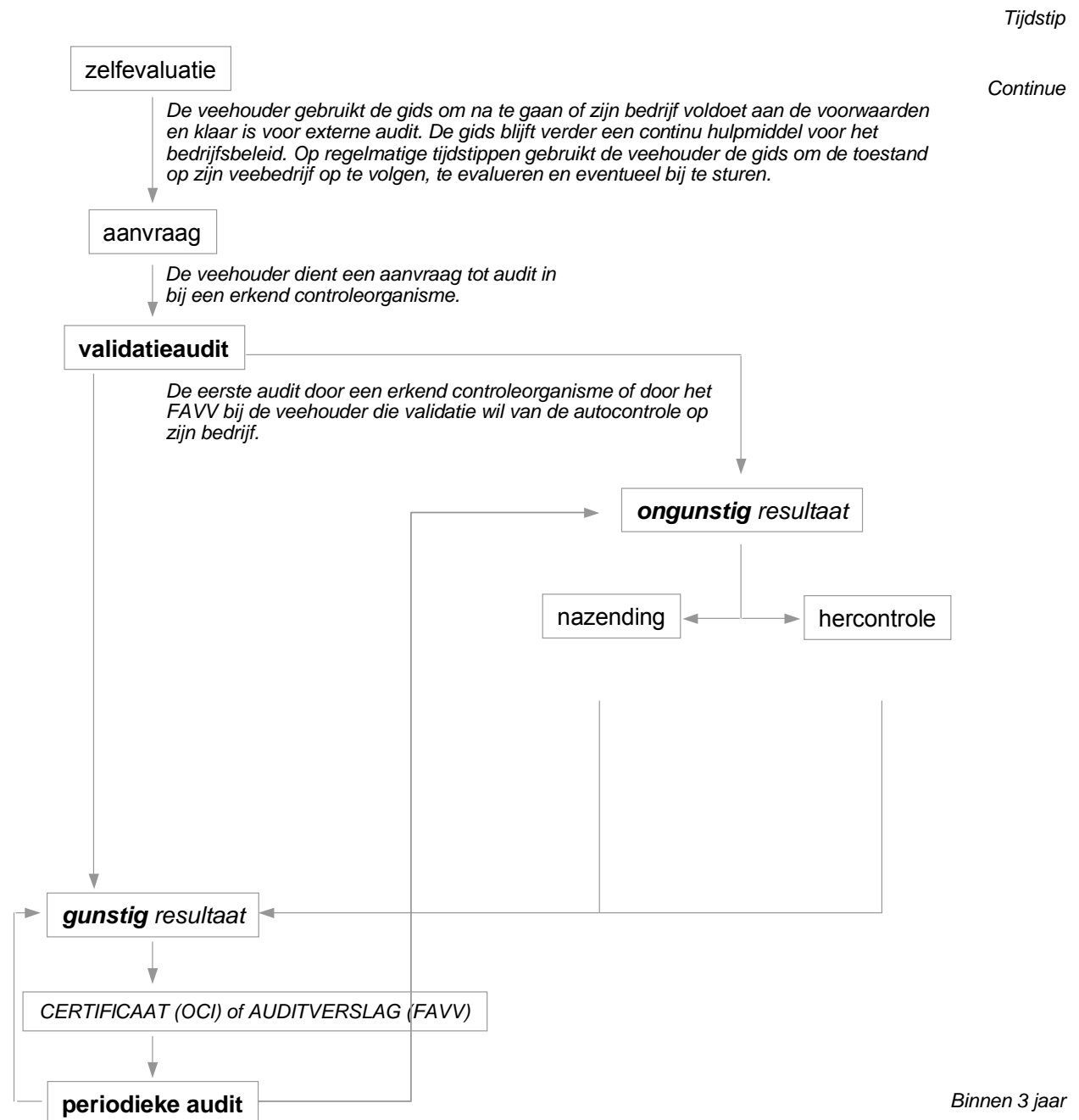
Stap 4: certificering

Bij een gunstig auditresultaat krijgt u van het controleorganisme een certificaat. Dat certificaat is het bewijs dat u op het moment van de audit voldoet aan de voorwaarden gesteld in de gids.

² Lijst erkende controleorganismen:

http://www.favv.be/sp/auto/autocontrole_nl.asp#proc .

Schema 1-1: Autocontrolealgemeen stappenplan

1.5 HOE KWAM DEZE GIDS TOT STAND

De gids wordt beheerd door vzw CODIPLAN (*Contrôle dierlijke productie / Contrôle production animale*). De vzw is opgericht door de drie representatieve Belgische landbouworganisaties verenigd in Agrofront (*feitelijke vereniging van de professionele landbouworganisaties*):

- Algemeen Boerensyndicaat – ABS,
- Boerenbond – BB,
- Fédération Wallonne de l'Agriculture – FWA.

De drie landbouworganisaties vertegenwoordigen de meerderheid van de professionele landbouwers.

Voor het coördineren en praktisch uitwerken van de gids heeft CODIPLAN beroep gedaan op vzw VLAM (*Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing*). De ontwikkeling van de gids is gestuurd door vertegenwoordigers van de landbouworganisaties – inclusief sectororganisaties andere dan deze van Agrofront. Er zijn technische werkgroepen opgezet om de deelsectorespecifieke onderwerpen te bespreken. Op deze wijze wordt de inhoud van de gids zo breed mogelijk gedragen. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de gids ligt bij CODIPLAN, terwijl de goedkeuring van de gids gebeurt door het FAVV.

1.6. GEBRUIKTE MIDDELEN BIJ OPSTELLEN VAN DEZE GIDS

De gids is het resultaat van een vergelijkende en harmoniserende studie. Daarbij is uitgegaan van bestaande autocontrolelegidsen en borgingssystemen. De wettelijke eisen waarvoor het FAVV bevoegd is, werden weerhouden, samengevoegd en waar nodig aangevuld.

De ingevoegde bestaande borgingssystemen zijn:

- Gids voor autocontrole van de primaire productie van rauwe melk – goedgekeurd (15.07.05),
- Gids voor de autocontrole van de primaire productie van runderen met bestemming rundvleesproductie – versie 18.02.05 – ontwerp,
- Gids voor de autocontrole van de primaire productie van varkens met bestemming varkensvleesproductie – versie 31.03.05 – ontwerp,
- Autocontrolelegids braadkippenkolom – goedgekeurd (04.01.07),
- Ontwerptekst autocontrolelegids pluimvee – versie 28.09.05 – ontwerp,
- Sectorgids autocontrole voor de primaire plantaardige productie – goedgekeurd (24.07.06).

Voor het inhoudelijk opstellen en bijsturen van de gids werd beroep gedaan op de praktische kennis en ervaring van personen uit de desbetreffende sectoren, van de landbouworganisaties en van de technische werkgroepen van de beheerders van bovenvermelde gevalideerde gidsen.

1.7. HOE EN WAAR IS DEZE GIDS BESCHIKBAAR

De sectorgids autocontrole primaire dierlijke productie is een publiek document dat door iedereen kan geraadpleegd worden.

De goedkeuring van de gids door het FAVV wordt vermeld op de website van het FAVV (www.favv.be).

CODIPLAN staat in voor de verspreiding van de gids. De gids is beschikbaar op de website van CODIPLAN (www.CODIPLAN.be). Bovendien wordt deze sectorgids verspreid via:

- landbouworganisaties – leden van Agrofront en CODIPLAN (ABS, BB, FWA),
- erkende controleorganismen.

Landbouwers die zich aansluiten bij Codiplan.be betalen de volgende bijdrage per exploitatiezetel:

- € 16,00/jaar excl. BTW - administratieve kost (€ 14,52 BTW incl.)
- € 4,00/jaar excl. BTW - certificaat kost (€ 4,84 BTW incl.)

OPM: deze bijdrage wordt 3-jaarlijks gefactureerd.

U kan informatie betreffende de gids en autocontrole bekomen bij CODIPLAN, de landbouworganisaties en de erkende controleorganismen.

Onderstaande tabel geeft de contactadressen van CODIPLAN en de landbouworganisaties.

Tabel 1-5: Contactgegevens CODIPLAN en landbouworganisaties

CODIPLAN		
Controle Dierlijke Productie – Contrôle Production Animale		
Tervurenlaan 182 1050 Bruxelles		
Tel :	02 775 80 71	
Fax :	02 775 80 75	
Email :	tom.de.winter@codiplan.be	
Website :	www.CODIPLAN.be	
ABS	BB	FWA
Algemeen Boerensyndicaat	Boerenbond	Fédération Wallonne de l'Agriculture
Hendrik Consciencestr. 53a	Diestsevest 40	47 Chaussée de Namur
8800 Roeselare	3000 Leuven	5030 Gembloux
Tel: 051 26 08 20	Tel: 016 28 61 01	Tel: 081 60 00 60
Fax: 051 24 25 39	Fax: 016 28 61 09	Fax : 081 60 04 46
abs.roeselare@absvzw.be	martine.tilkens@boerenbond.be	fwa@fwa.be
www.absvzw.be	www.boerenbond.be	www.fwa.be

2. ALGEMENE VOORWAARDEN

2.1. BEDRIJFSREGISTRATIE

2.1.1. WAAROM BELANGRIJK

Een correcte registratie van de veehouder en het veebeslag is een belangrijk basispunt in het kader van opsporing en traceerbaarheid in de voedselketen.

2.1.2. OVERZICHT VOORWAARDEN

Onderstaande tabel geeft de algemene voorwaarden betreffende bedrijfsregistratie waaraan veehouders moeten voldoen.

Tabel 21-1: Bedrijfsregistratie – algemene voorwaarden voor veehouders

Volgnr.	Eis – voorwaarde
R1	Veehouder geregistreerd bij FAVV – toelating van FAVV voor vleeskalveren-, varkens-, pluimveebedrijven en broeierijen.
R2	Veebeslag geregistreerd in Sanitel.

Noot: De registratie van de veehouder in SANITEL (door DGZ-Arsia) leidt automatisch tot de registratie bij het FAVV. De toelating van de veehouder bij het FAVV (via de PCE) leidt automatisch tot opname van de gegevens (registratie) in SANITEL (met als bewijs de beslagfiche van DGZ-Arsia).

2.1.3. (R1) VEEBEDRIJF

- Elke veehouder moet geregistreerd zijn bij het FAVV via DGZ of ARSIA.
- Voor het houden van vleeskalveren, varkens, reproductiepluimvee, gebruikspluimvee bestemd voor de uitvoer en voor broeierijen is een toelating nodig volgens navolgende procedure:
 - Dien de aanvraag in bij de PCE – per brief, fax of elektronisch.
 - Gebruik voor de aanvraag het typeformulier uit bijlage 21_1.
 - Een toelating wordt afgeleverd indien het veebedrijf voldoet aan een aantal inrichtingsvoorwaarden. Deze voorwaarden zijn dierspecifiek (deel 3). Het FAVV levert de toelating met vermelding van de activiteit en de codes van het veebedrijf. De toelating wordt afgeleverd na een administratief of technisch onderzoek binnen de dertig dagen en is onbeperkt geldig.
- Meld elke wijziging in een activiteit waarvoor enkel een registratie nodig is aan DGZ/ARSIA.
- Meld elke wijziging in een activiteit waarvoor een toelating nodig is aan de PCE.

2.1.4. (R2) VEEBESLAG

- Alle veebeslagen van runderen, vleeskalveren, varkens, pluimvee (vanaf 200 stuks of 3 loopvogels), schapen, geiten en hertachtigen zijn geregistreerd in Sanitel. Ter bevestiging van een registratie krijgt elk veebeslag een specifiek registratienummer (deel 3), het beslagnummer.
- De veehouder laat ook de individuele dieren of tomen registreren (deel 2.2).

2.2. IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

Een correcte identificatie en registratie van de dieren is ook een belangrijk basispunt in het kader van opsporing en traceerbaarheid. De identificatie en registratie laat toe dieren te volgen in de voedselketen. Indien er zich problemen voordoen – bijvoorbeeld een besmettelijke dierziekte – kunnen contacten met andere veebedrijven en andere dieren efficiënt achterhaald worden.

Zorg voor de correcte identificatie en registratie van alle dieren op uw veebedrijf. U bent verantwoordelijk dat de nodige gegevens (afhankelijk van de diersoort) in Sanitel terechtkomen.

- Codeer zelf de informatie in Sanitel (via VRS of Saninet) en/of
- bezorg de nodige informatie aan DGZ/Arsia

Sanitel is het systeem van het FAVV dat beheerd wordt door DGZ/ARSIA en dat de identificatie en registratie van dieren en veehouderijen (bedrijf of vestigingseenheid) omvat.

De bepalingen voor identificatie en registratie zijn dierspecifiek en opgenomen in deel 3.

2.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

2.3.1. WAAROM BELANGRIJK

Veilig en kwaliteitsvol diervoeder draagt bij tot de diergezondheid en leidt tot veilige en kwaliteitsvolle dierlijke producten. Ook een correcte watervoorziening is belangrijk voor de gezondheid en het welzijn van de dieren.

Zowel bedrijfseigen als aangekocht voeder als drinkwater houden een risico op besmettingen in. Voeder en water kunnen een bron zijn van besmetting met ziekteverwekkers – bijvoorbeeld Salmonella en Escherichia coli, kunnen vervuild zijn met bijvoorbeeld pesticiden, dioxines en zware metalen of drager zijn van vreemde voorwerpen zoals bijvoorbeeld naalden, glas, plastic en metaal.

2.3.2. OVERZICHT VOORWAARDEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de algemene voorwaarden betreffende diervoeder en drinkwater waaraan veehouders moeten voldoen.

Tabel 23-1: Diervoeder en drinkwater – algemene voorwaarden voor veehouders

Volgnr.	Eis - voorwaarde
V1	Alle dieren voorzien van voldoende, veilig en kwaliteitsvol voeder en drinkwater.
V2	Diervoeder opgeslagen in nette en hygiënische omstandigheden.
V3	Diervoeder en drinkwater gescheiden van mogelijke bronnen van verontreiniging – voorkomen dat voeder beschimmelt en vermijden dat beschimmeld voeder gevoederd wordt.
V4	Herkomst van diervoeder registreren.
V5	Productie van bedrijfseigen ruwvoeder op hygiënische wijze met speciale aandacht voor meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, en met teeltfiche of een andere registratiemethode..
V6	Bij behandeling, respecteren van wachttijden vóór dieren toe te laten op weiden.
V7	Bedrijfseigen mengvoederproductie in hygiënische omstandigheden en op basis van toegelaten grondstoffen.
V8	Aangekocht voeder afkomstig van erkende leveranciers.
V9	Gemedicineerd voeder enkel mits voorschrift van een dierenarts, afzonderlijk bewaard, en toegediend met inachtneming van wachttijden.

2.3.3. ALGEMENE BEPALINGEN

- De veehouder zorgt ervoor dat diervoeder en drinkwater geen risico vormen voor de veiligheid van dierlijke producten – en dat binnen het kader van zijn eigen bevoegdheden en mogelijkheden.
- (V1) De veehouder voorziet alle dieren van voldoende, veilig en kwaliteitsvol voeder en van vers drinkwater.

- Het verstrekte voeder is afgestemd op het type dier, en de leeftijd en het gewicht van de dieren.
 - De distributiesystemen brengen voeder en water op de juiste bestemming.
 - De voeder- en drinkwaterapparatuur voorziet elk dier van passende hoeveelheden van voeder en water.
 - De veehouder ziet erop toe dat distributiesystemen en voeder- en drinkwaterapparatuur afdoende worden gereinigd en steeds proper zijn. Dat geldt in het bijzonder voor recipiënten waarin gemedicineerde voeders of voeders met wachttijden werden opgeslagen. Om versleping van residuen te vermijden, dienen deze recipiënten grondig gereinigd te worden.
 - De veehouder verwijdert tijdig resten van voeder en water.
- (V2) De veehouder voorziet een opslag – waar diervoeder in nette en hygiënische omstandigheden bewaard wordt.
 - Mengvoedersilo's staan op een verharde ondergrond en worden regelmatig gereinigd.
 - Mengvoeder wordt per diersoort apart opgeslagen en de mengvoedersilo's zijn voorzien van een bedrijfsunieke identificatie.
 - (V9) Gemedicineerd voeder wordt afzonderlijk van standaard voeder bewaard.
 - (V3) De veehouder zorgt ervoor dat diervoeder en drinkwater niet in contact kunnen komen met mogelijks toxische stoffen (meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen, mest, afval...) en vocht.
 - Door het specifieke gevaar voor de gezondheid van dier en mens vermijdt de veehouder dat diervoeder kan beschimmelen en dat beschimmeld voeder wordt gevoederd. De veehouder neemt maatregelen om het contact met ongedierte te vermijden zodat het voeder niet wordt verontreinigd met ziekteverwekkers zoals salmonella door de uitwerpselen van het ongedierte.
 - (V7) Voedermiddelen kunnen in diervoeder gebruikt worden op voorwaarde dat ze onschadelijk zijn voor dier, mens en milieu. De wetgeving omvat bepalingen betreffende de samenstelling van diervoeder.
 - Grondstoffen die niet mogen gebruikt worden volgens de Europese negatieve lijst, zijn opgenomen in bijlage 23_1.
 - Dierlijk eiwit mag niet verwerkt worden – tenzij de uitzonderingen opgenomen in bijlage 23_2.
 - Indien kritische voedermiddelen (o.a. dierlijke vetten en vismeel) worden gebruikt, moeten deze op PCB's gecontroleerd zijn, volgens de wettelijk procedure en normen. Indien kritische toevoegingsmiddelen (o.a. kaoliniet) worden gebruikt, moeten deze op dioxines gecontroleerd zijn. In deze gevallen kijkt u na of er bij de geleverde voedermiddelen een analysebulletin aanwezig is.
 - Indien (mengsels van) inkuiltoevoegingsmiddelen worden gebruikt, moet erop toegezien worden dat enkel inkuiltoevoegingsmiddelen worden gebruikt die voorkomen in het Communautair Register van toevoegingsmiddelen (positieve lijst).

2.3.4. BEDRIJFSEIGEN VOEDER

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen ruwvoeder, inclusief beweiding, en mengvoeder.

2.3.4.1. Bedrijfseigen ruwvoeder

- De bepalingen gelden voor volgende gewassen die op het bedrijf zelf worden geteeld en gevoederd: gras, maïs, voederbieten, granen, oliehoudende gewassen, eiwitrijke gewassen.
- Voorbeelden van granen, oliehoudende gewassen en eiwitrijke gewassen – de COP teelten – zijn: haver, spelt, tarwe, gerst, rogge, triticale, maïs (graan, CCM), koolzaad, zonnebloem, lijnzaad, voedererwten, tuinboon, lupinen.
- Voor de overige plantaardige productie (= geen ruwvoeder) die eventueel op het veebedrijf aanwezig is, kan de veehouder de sectorgids autocontrole voor de primaire plantaardige productie volgen om te voldoen aan de autocontrole.

(V5) Administratie & registratie

- De veehouder houdt ook voor de ruwvoeder-productie op zijn bedrijf de nodige documenten bij – bijvoorbeeld facturen, etiketten, certificaten, leveringsbonnen en aankoopborderellen van inkomende producten, analyseresultaten voor compost en slib en het controlebewijs van het spuittoestel.
- Het verdient aanbeveling een fiche bij te houden voor elke teelt bestemd voor diervoeder (bijlage 23_4). Op de teeltfiche noteert de veehouder alle behandelingen en toedieningen. Daarbij is de notering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verplicht – zowel bij behandeling door de veehouder zelf als door loonwerkers.

Meststoffen

- Buiten meststoffen en bodemverbeterende middelen van natuurlijke oorsprong van het eigen landbouwbedrijf of van het landbouwbedrijf van een derde, worden enkel toegelaten meststoffen en bodemverbeterende middelen gebruikt.
- ALLE toegelaten meststoffen en bodemverbeterende middelen dienen voorzien te zijn van een etiket of begeleidend document dat voor de niet verpakte producten door de leverancier aan de landbouwer dient te worden overgemaakt.
- Het gebruik van slib is slechts toegelaten onder bepaalde voorwaarden:
 - slib mag niet worden toegepast op weideland en land voor voedergewassen indien een wachttijd van 6 weken tussen het gebruik en de beweiding of de oogst niet in acht genomen wordt;
 - met OVAM gebruikscertificaat of OWD begeleidingsdocument,
 - mits aanwezigheid van analyseresultaten en het respecteren van wachttijden.De leverancier maakt de documenten over aan de veehouder. Riolslib en waterzuiveringsslib afkomstig van openbare waterzuiveringstations zijn verboden.

Gewasbeschermingsmiddelen

- Gebruik enkel in België erkende bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik en biociden, voor op het etiket vermelde toepassingen vóór en tijdens de teelt en bij opslag.

- Wie een bestrijdingsmiddel voor landbouwkundig gebruik aanwendt, dient de nodige maatregelen te treffen om te vermijden dat schade wordt berokkend aan de gezondheid van de mens en van nuttige dieren en dat schade wordt toegebracht aan naburige teelten. Hij moet er zorg voor dragen dat elk werktuig, voorwerp of voertuig dat gediend heeft bij het gebruik van het product, zorgvuldig en onmiddellijk wordt gereinigd. Na elke behandeling worden de handen gewassen met vloeibare zeep en de kledij vervangen.
- Gewasbeschermingsmiddelen worden opgeslagen in een fytolokaal of fytokast. Voor het lokaal of de kast geldt:
 - er worden uitsluitend gewasbeschermingsmiddelen opgeslagen – in hun oorspronkelijke verpakking en met hun oorspronkelijk etiket,
 - op slot, niet toegankelijk voor kinderen en onbevoegden,
 - met aanduidingen 'doodshoofd', 'vergif' en in geval van een lokaal 'geen toegang voor onbevoegden',
 - goede verluchting en verlichting die toelaat de etiketten te lezen.
- Het spuittoestel – uitgezonderd kleine toestellen, rugspuit- en lansspuittoestellen – wordt verplicht om de drie jaar gekeurd. De keuring gebeurt door:
 - Dienst Keuring Spuittoestellen (ILVO) van Merelbeke voor de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Vlaams-Brabant, Limburg en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,
 - Departement voor Landbouwtechniek van het Waals Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek (CRA-W) van Gembloux voor de provincies Waals-Brabant, Henegouwen, Luik, Luxemburg en Namen.De controledienst brengt een zelfklever aan op het toestel met vermelding van de periode waarin het toestel mag gebruikt worden.

Andere

- De veehouder is verplicht onderrichtingen van het FAVV te volgen en schadelijke organismen te bestrijden – zoals bijvoorbeeld schadelijke distels, knolcyperus en maïswortelboorder.
- Het gebruik van onbehandeld rioolwater voor irrigatie is niet toegestaan.

(V6) Beweiding

- Na toediening van bijvoorbeeld meststoffen of beschermingsmiddelen respecteert de veehouder de voorziene wachttijden vooraleer dieren op het perceel toe te laten.

2.3.4.2. (V7) Bedrijfseigen mengvoeder

- De mengvoederproductie voor bedrijfseigen gebruik valt onder het toepassingsgebied van deze gids voor zover er enkel een registratie nodig is door het FAVV en geen toevoegingsmiddelen andere dan inkuiltoevoegingsmiddelen (voetnoot 1 – p. 11) worden gebruikt.
 - De voorwaarden voor veehouders die mengvoeder produceren voor bedrijfseigen gebruik – verder aangeduid als zelfmengers – variëren naargelang de gebruikte toevoegingsmiddelen en voormengsels (Tabel 23-2).
 - De mengvoederproductie van zelfmengers die moeten beschikken over een erkenning of toelating door het FAVV valt niet onder het toepassingsgebied van deze gids. Deze zelfmengers moeten echter ook voldoen aan autocontrole.

Tabel 23-2: Dierenvoeder - voorwaarden zelfmengers

Gebruik volgende toevoegingsmiddelen of voormengsels met volgende toevoegingsmiddelen:	FAVV
<ul style="list-style-type: none"> • • coccidiostatica en histomonostatica • zoötechnische toevoegingsmiddelen zoals bedoeld in bijlage I, (4) (d) van verordening 1831/2003 (groeibevorderende stoffen) 	erkenning
<ul style="list-style-type: none"> • andere dan bovenstaande toevoegingsmiddelen, bijvoorbeeld: antioxidantia – met maximumgehalte in volledig voeder, carotenoïden en xantofylen, vitamines, sporenelementen, enzymen, micro-organismen 	toelating
inkuiltonoevoegingsmiddelen	registratie

- De veehouder voorziet hygiënische omstandigheden voor de productie, opslag en vervoer van mengvoeder.
- Alle voorzieningen worden regelmatig gereinigd en proper gehouden.
- De veehouder houdt documenten bij betreffende de gebruikte grondstoffen die traceerbaarheid toelaten – type, hoeveelheid, leverancier. Opgeslagen mengvoeder worden eveneens geregistreerd – type, hoeveelheid, diersoort.
- Van de bedrijfseigen grondstoffen voor de mengvoederproductie wordt een representatief staal bewaard. Hetzelfde geldt voor graanleveringen tussen landbouwers.

2.3.5. (V8) AANGEKOCHT DIERENVOEDER

Alle aangekochte voeders – inclusief mengvoeder, grondstoffen, natte voeders, brijvoeder, – moeten geproduceerd zijn volgens de autocontrole. In de praktijk kan de veehouder aannemen dat voeder op de markt wordt aangeboden door leveranciers die voldoen aan de wettelijke voorschriften. Voor de verkoop van ruwvoeder tussen veehouders onderling is geen erkenning door het FAVV vereist. Een model van register bevoorrading diervoeder tussen landbouwers onderling vindt u in Bijlage 23-4.

TIP: Ga steeds na of een leverancier van veevoeder of grondstoffen geregistreerd is bij het FAVV. Hiervoor kan een van navolgende methodes worden gebruikt:

- Raadpleeg bood op web (via www.favv.be);
- Vraag een verklaring van elke (nieuwe) leverancier bij eerste levering;
- Raadpleeg de gegevens fabrikant op het etiket;
- Raadpleeg de lijst van erkende en toegelaten fabrikanten van dierenvoeders op website www.favv.be
- Kijk de informatie fabrikant op de leveringsbon na.

2.3.6. (V9) GEMEDICINEERD VOEDER

- De aanmaak van gemedicineerd voeder gebeurt door de erkende voederleverancier.
- De veehouder gebruikt gemedicineerd voeder enkel indien de dierenarts daartoe een voorschrift heeft afgeleverd en in overeenstemming met het voorschrift.
- De veehouder bewaart het gemedicineerd voeder:
 - indien verpakt: in de originele (geëtiketteerde) verpakking,
 - indien los: in een aparte (op het moment van de levering door de fabrikant) silo. Het etiket blijft aanwezig zolang er gemedicineerd voeder voorradig is om mogelijke verwarring met ander voeder uit te sluiten.
- De veehouder ziet erop toe dat behandelde dieren niet in de voedselketen terechtkomen vóór het verstrijken van de vastgestelde wachttijd.

2.3.7. (V1) DRINKWATER

- De veehouder gebruikt enkel vers water als drinkwater voor de dieren.
- De veehouder voorziet alle dieren van een bevoorrading drinkwater.
- Het water, de drinkbakken en de drinksystemen moeten zuiver zijn. De veehouder controleert dagelijks de werking en de netheid.
- Voorzieningen zijn aanwezig om te voorkomen dat dieren verontreinigd water – bijvoorbeeld met rioolwater – zouden drinken.

2.4. DIERENGEZONDHEID

2.4.1. WAAROM BELANGRIJK

Gezonde dieren produceren gezonde producten. Daarnaast staan ze garant voor goede technische en economische resultaten op het veebedrijf. Een goede samenwerking tussen veehouders en dierenartsen is onontbeerlijk. Met preventiemaatregelen kunnen uitbraken en verspreiding van dierenziekten vermeden worden. Traceerbaarheid biedt de garantie dat bij uitbraak het dierenziektebestrijdingsplan naar behoren kan functioneren. Met een goede gezondheidsstatus wordt de toediening van diergeneesmiddelen zoveel mogelijk beperkt. Het (verkeerd) gebruik van diergeneesmiddelen kan resulteren in residuen in het eindproduct.

2.4.2. OVERZICHT VOORWAARDEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de algemene voorwaarden betreffende dierengezondheid waaraan veehouders moeten voldoen.

Tabel 24-1: Dierengezondheid – algemene voorwaarden voor veehouders

Volgnr.	Eis - voorwaarde
G1	Samenwerking met erkende dierenartsen.
G2	Verplichte overeenkomst met bedrijfsdierenarts en plaatsvervanger voor runderen, vleeskalveren, varkens en pluimvee (≥ 200 stuks), en broeierij.
G3	Bij vermoeden van aangifteplichtige besmettelijke dierziekte: onmiddellijk ontbieden bedrijfsdierenarts (runderen, varkens, pluimvee) of een dierenarts (overige diersoorten); melding bij PCE.
G4	Eventueel overeenkomst met bedrijfsbegeleidende dierenarts voor diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding – verplicht indien voorraad voorschriftplichtige diergeneesmiddelen groter is dan vijf dagen en maximaal twee maanden.
G5	Bij diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding: bedrijfsbegeleidende dierenarts wordt minstens zes keer per jaar of éénmaal per productieronde ontboden, veehouder bewaart viermaandelijks opgestelde evaluatierapporten.
G6	Enkel toegelaten diergeneesmiddelen, gebruikt volgens bepalingen van de bijsluiters, met voorschrift of TVD bij voorschriftplichtige geneesmiddelen, en op passende wijze bewaard (kast of koelkast, passend lokaal, originele verpakking, geïdentificeerd).
G7	Geneesmiddelenregister – register IN en register UIT – bijgehouden volgens de regelgeving.
G8	Behandelde dieren tijdens wachttijd: zijn herkenbaar, wachttijd wordt gerespecteerd en koper wordt verwittigd.
G9	Noodslachtingen beperkt tot welbepaalde gevallen en volgens voorschriften.

2.4.3. KEUZE VAN EEN DIERENARTS

- (G1) Veehouders werken enkel samen met erkende dierenartsen.
- Een veehouder mag op gelijk welke erkende dierenarts een beroep doen in geval van ziekte of problemen of om een ingreep te laten uitvoeren bij zijn dieren.
- (G2&4) In bepaalde gevallen is de veehouder verplicht een overeenkomst af te sluiten met een bedrijfsdierenarts of met een bedrijfsbegeleidende dierenarts.

Beide systemen worden kort vergeleken in tabel 24-2 en verder toegelicht (2.4.4 & 2.4.5).

Tabel 24-2: Dierengezondheid – bedrijfsdierenarts versus bedrijfsbegeleidende dierenarts

Bedrijfsdierenarts	Bedrijfsbegeleidende dierenarts
voor: epidemiologische bewaking rundvee en varkens & gezondheidskwalificatie pluimvee	voor: diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding
is verplicht voor: runderen varkens pluimvee	is niet verplicht kan voor alle soorten (voedselproducerende) landbouwdieren
voor elke diersoort op het veebedrijf een aparte overeenkomst	voor elke diersoort op het veebedrijf een aparte overeenkomst
Per diersoort op het veebedrijf mag dezelfde of een verschillende bedrijfsdierenarts worden aangeduid	voor rundvee, varkens en pluimvee: bedrijfsbegeleidende dierenarts is dezelfde als bedrijfsdierenarts
aanduiden van een plaatsvervangend bedrijfsdierenarts is verplicht voor runderen en varkens	aanduiden van een plaatsvervangende bedrijfsbegeleidende dierenarts is niet verplicht
Per diersoort op het veebedrijf mag dezelfde of een verschillende plaatsvervangende bedrijfsdierenarts worden aangeduid	voor rundvee, varkens en pluimvee: plaatsvervangende bedrijfsbegeleidende dierenarts is dezelfde als plaatsvervangende bedrijfsdierenarts
verplicht te ontbieden door veehouder op veebedrijf bij verdenking van aangifteplichtige dierziekten	verplicht contract af te sluiten indien veehouder over voorraadvolume geneesmiddelen wil beschikken groter dan voor vijf dagen

2.4.4. BEDRIJFSDIENENARTS

- (G2) Elke rundvee-, varkens- en pluimveehouder is verplicht een bedrijfsdierenarts aan te duiden. Bij pluimvee geldt de verplichting vanaf minstens 200 dieren. Voor de andere diersoorten is geen bedrijfsdierenarts verplicht.
 - De veehouder kiest de bedrijfsdierenarts; de dierenarts kan de aanwijzing weigeren.

- Een schriftelijke overeenkomst wordt opgesteld per diersoort (zie deel 3) in twee exemplaren – één voor de veehouder, één voor de bedrijfsdierenarts. Een kopie van deze overeenkomst wordt opgestuurd naar de verantwoordelijke van de sector primaire productie van het Agentschap (PCE).
- De veehouder duidt samen met de bedrijfsdierenarts een plaatsvervangende bedrijfsdierenarts aan.
- De veehouder of de bedrijfsdierenarts kunnen de overeenkomst opzeggen door een aangetekend schrijven aan de andere partij en een kopie aan de PCE. De overeenkomst eindigt bij de aanwijzing van een nieuwe bedrijfsdierenarts en wanneer de oorspronkelijke bedrijfsdierenarts daarvan schriftelijk op de hoogte is gesteld. Evenwel kan de PCE- na 30 dagen zelf een dierenarts aanwijzen als bedrijfsdierenarts.
- De veehouder en de bedrijfsdierenarts hebben een gedeelde verantwoordelijkheid in het kader van de epidemiologische bewaking of besmettelijke dierziektebestrijding voor runderen en varkens en van de gezondheidskwalificatie voor pluimvee.
- (G3) De veehouder ontbiedt de bedrijfsdierenarts bij verdenking van een aangifteplichtige dierziekte. De veehouder mag voor andere ziektes of problemen een beroep doen op een andere dierenarts dan de bedrijfsdierenarts.
- De bedrijfsdierenarts gaat tijdig in op de vragen van de veehouder. De bedrijfsdierenarts volgt de gezondheidstoestand en het preventieprogramma op voor de productieronden. Hij is verantwoordelijk voor het nemen van monsters voor verder onderzoek met het oog op het stellen van een juiste diagnose.

2.4.5. BEDRIJFSBEGELEIDENDE DIERENARTS

- (G4) Een veehouder die wenst te beschikken over een voorraad voorschriftplichtige diergeneesmiddelen – voor meer dan vijf dagen en maximaal twee maanden – kan dat alleen indien hij hiervoor een overeenkomst diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding heeft afgesloten met een dierenarts. Enkel de bedrijfsbegeleidende dierenarts mag een groter volume diergeneesmiddelen dan voor vijf dagen voorschrijven of verschaffen voor een behandeling.
- Elke veehouder kan een dierenarts aanduiden voor de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding op zijn bedrijf.
 - De veehouder kiest de bedrijfsbegeleidende dierenarts; de dierenarts kan de aanwijzing weigeren.
 - Voor runderen, varkens en pluimvee wordt de bedrijfsdierenarts tevens de bedrijfsbegeleidende dierenarts.
 - Een schriftelijke overeenkomst (bijlage 24_1) wordt opgesteld per diersoort in twee exemplaren – één voor de veehouder, één voor de bedrijfsbegeleidende dierenarts.
 - De veehouder kan samen met de bedrijfsbegeleidende dierenarts een plaatsvervangende dierenarts aanduiden (bijlage 24_2).

- De veehouder of de bedrijfsbegeleidende dierenarts kunnen de overeenkomst opzeggen door een aangetekend schrijven aan de andere partij en een kopie aan de PCE. De overeenkomst eindigt zodra de andere partij een bericht van ontvangst terugstuurt. Een veehouder mag slechts verder over een geneesmiddelenvoorraad beschikken indien hij binnen 15 dagen een nieuwe dierenarts voor de bedrijfsbegeleiding heeft aangeduid. De nieuwe bedrijfsbegeleidende dierenarts maakt een inventaris op van de resterende geneesmiddelenvoorraad van de veehouder en stuurt een kopie aan de PCE.
- (G5) De verantwoordelijke veehouder:
 - vraagt de bedrijfsbegeleidende dierenarts om het veebedrijf te bezoeken:
 - minstens zesmaal per jaar met een tussentijd van twee maanden, of
 - per productieronde indien de productieronde korter is dan twee maanden,
 - bewaart de viermaandelijke evaluatierapporten van de bedrijfsbegeleidende dierenarts.
- OPMERKING
- De veehouder vraagt aan de bedrijfsbegeleidende dierenarts dat hij:
 - alle inlichtingen en adviezen verstrekt nodig voor het optimaliseren en het instandhouden van de gezondheidstoestand, de productie en het welzijn van de dieren,
 - de veehouder inlicht over de gestelde diagnoses en de behandelingen die hijzelf of de veehouder uitvoert,
 - Hij is er verantwoordelijk voor dat de monsternemingen voor laboratoriumonderzoeken uitgevoerd worden volgens de voorgeschreven instructies;
 - alle diersoorten onderzoekt – visueel klinisch onderzoek – en bij vaststelling van afwijkingen de nodige monsters neemt voor diagnose;
 - het geneesmiddelenregister (zie 2.4.6) van de veehouder; ondertekent
 - om de vier maanden een evaluatierapport opmaakt voor de betreffende diersoort (deel 3) – dat door veehouder en dierenarts wordt bewaard,
 - diergeneesmiddelen voorschrijft of verschaft voor een periode van maximum twee maanden.

2.4.6. DIERGENEESMIDDELEN

- (G6) Alle diergeneesmiddelen zijn aan bepaalde voorwaarden onderworpen.
 - Voorschriftplichtige: de veehouder kan deze geneesmiddelen enkel bekomen bij de dierenarts of met een diergeneeskundig voorschrift bij de apotheker.
 - Niet voorschriftplichtige diergeneesmiddelen kunnen verkregen worden via de dierenarts en de apotheker – en dat zonder voorschrift.

Sommige diergeneesmiddelen mogen nooit op een veebedrijf aanwezig zijn, andere mogen op een veebedrijf aanwezig zijn onder bepaalde voorwaarden. Tabel 24-3 geeft een overzicht van welke diergeneesmiddelen al dan niet kunnen voorgeschreven of verschaft worden aan veehouders.

Tabel 24-3: Diergeneesmiddelen – de aanwezigheid van diergeneesmiddelen op het veebedrijf is afhankelijk van het type geneesmiddel of van de aanwezigheid van een overeenkomst bedrijfsbegeleiding. Sommige geneesmiddelen mogen onder geen enkele omstandigheid bewaard worden op het bedrijf (zie kolom NOOIT). Indien u een overeenkomst bedrijfsbegeleiding hebt afgesloten met uw bedrijfsdierenarts mag een geneesmiddelenvoorraad worden aangelegd voor een periode van twee maanden (zie kolom DIERGENEESKUNDIGE BEDRIJFSBEGELEIDING). Buiten de bedrijfsbegeleiding, ten slotte, mogen sommige geneesmiddelen ook aanwezig zijn op het bedrijf voor het verderzetten van een behandeling (zie kolom TVD-VOORSCHRIFT).

Aanwezigheid op veebedrijf	NOOIT	indien DIERGENEESKUNDIGE BEDRIJFSBEGELEIDING	indien TVD of VOORSCHRIFT
Voorschrijver / verschafter	geen	bedrijfsbegeleidende dierenarts	dierenarts
Volume	geen	voorraad (2 maanden)	behandeling (5 dagen)
Type geneesmiddel (GM)			
Productiestimulerende middelen	X		
(Anti-)hormonale producten of met beta-adrenergische werking – behalve (1)	X		
(1) Hormonale producten vermeld in bijlage II van KB 23.05.2000		X (2 maanden)	
(2) GM enkel geregistreerd voor intraveneuze toediening	X		
Antimicrobiële middelen – behalve (2)		X (2 maanden)	X (5 dagen)
(3) Immunologische GM in toepassing van de gereguleerde dierziekten	X	Aujeszky	
Immunologische GM, toegepast buiten (3) – niet gereguleerde dierziekten		X	
Ontstekingsremmende en koortswerende GM (Nsaid's) – behalve (2)		X (2 maanden)	
Verdovende GM en ook psychotropen, analgetica, anaesthetica, neuroleptica	X		
Kalmerende GM (tranquillantia) – behalve (2)		X (2 maanden)	
Anti-parasitaire middelen (ontwormingsmiddelen) – behalve (2)		X (2 maanden)	X (5 dagen)
Overige voorschriftplichtige GM (vitaminen, ijzerpreparaten, ...)		X (2 maanden)	X (5 dagen)
Buitenlandse GM	X		

(G7) Diergeneesmiddelenregister

- Het diergeneesmiddelenregister maakt deel uit van het register betreffende traceerbaarheid (zie 2.7).
- De veehouder houdt een diergeneesmiddelenregister bij. Het omvat een register IN en een register UIT. Het invullen van het register verschilt naargelang het type diergeneesmiddel en de omstandigheden.
- Het register IN omvat een verantwoording voor alle voorschriftplichtige diergeneesmiddelen die op het veebedrijf aanwezig zijn door:
 - een toediening- en verschaffingdocument (TVD) opgesteld door een dierenarts (bijlage 24_3), of

- een kopie van het diergeneeskundig voorschrift dat de veehouder samen met de geneesmiddelen ontvangt van de apotheker
 - een kopie van het voorschrift voor gemedicineerde voeders,
Deze documenten worden in het register IN:
 - gerangschikt op datum,
 - doorlopend genummerd – beginnend bij nummer 1.
- Het register UIT (bijlage 24_4) omvat voor elke diersoort op het veebedrijf waarvoor een diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding is afgesloten, de registratie van elk gebruik van diergeneesmiddelen tijdens de risicoperiode. De risicoperiode is een periode voorafgaand aan het tijdstip waarop de dierlijke producten in de voedselketen terechtkomen. De risicoperiode verschilt naargelang de diersoort – zoals aangegeven in onderstaande tabel.

Tabel 24-4: Diergeneesmiddelen – risicoperiode betreffende gebruik en registratie

Diersoort	Risicoperiode
Runderen	2 maanden vóór het slachten
Vleeskalveren – individueel of lotbehandeling	vanaf de leeftijd van 16 weken
Varkens	2 maanden vóór het slachten
Paardachtigen (voedselproducerende paarden volgens paspoort)	1 maand vóór het slachten
Pluimvee voor vleesproductie: braadkippen, kalkoenen, parelhoenders, eenden, ...	1 maand vóór het slachten
Kippen in leg – eieren voor menselijke voeding	altijd
Konijnen	1 maand vóór het slachten
Kleine herkauwers en hertachtigen	1 maand vóór het slachten

- Notering in het diergeneesmiddelenregister is niet nodig in volgende gevallen:
 - geen notering in register IN bij toediening buiten de risicoperiode door de dierenarts en zonder het achterlaten van een voorraad voor nabehandeling,
 - geen notering in register UIT voor behandelingen bij dieren in de opfokperiode of bij melkkoeien – wel notering in geval van reforme dieren,
 - geen notering in register UIT bij gebruik van diergeneesmiddelen die na tussenkomst van een dierenarts voorgeschreven of verschaft worden voor een nabehandeling van hoogstens vijf dagen.

(G6) Bewaring diergeneesmiddelen

- De veehouder zorgt voor een passende bewaring van alle diergeneesmiddelen op het veebedrijf:
 - in een (koel)kast in een lokaal gescheiden van de dieren en de woonvertrekken – mogelijkheden zijn onder meer het sanitair sas, het keizersnede lokaal, het administratief lokaal van de stal, een garage, ...,
 - indien nodig in een aparte koelkast (niet in de keuken!),
 - in de originele verpakking zoals afgeleverd door de dierenarts – met daarop vermeld de identiteit van de verschafter (dierenarts of apotheker) en een nummer (van het voorschrift of het toediening- en verschaffingdocument).

Toedienen diergeneesmiddelen

- (G6) De veehouder respecteert alle voorschriften van de bijsluiter bij het toedienen van niet voorschriftplichtige diergeneesmiddelen.
- De veehouder respecteert alle voorschriften van het TVD of voorschrift bij het toedienen van diergeneesmiddelen.
- (G8. De aanwezigheid van residuen van geneesmiddelen in dierlijke producten wordt vermeden.
- Behandelde dieren zijn duidelijk herkenbaar gedurende de wachttijd verbonden aan de behandeling. De herkenning kan via het geneesmiddelenregister, het merken van een hok of een compartiment bij groepsbehandeling of het merken van individuele dieren door middel van onder meer pootband, plakband, elektronische aanduiding, merkteken op achterhand of merkteken op uier.

(G8) Verhandelen recent behandelde dieren

- De veehouder maakt een attest op telkens een dier wordt verhandeld tussen veehouders (al of niet met tussenkomst van een handelaar) vóór het verstrijken van de wachttijd van een behandeling met geneesmiddelen (bijlage 24_5). Het attest levert het bewijs dat de veehouder de koper correct heeft ingelicht over het feit dat het dier of de producten ervan gedurende een welbepaalde periode niet voor menselijke consumptie bestemd mogen zijn. Slachtdieren mogen pas worden afgevoerd naar het slachthuis nadat de wachttijd van de behandeling is verstreken.
 - Het attest wordt opgemaakt in tweevoud.
 - De veehouder en de koper ondertekenen beide exemplaren van het attest.
- Een attest is niet nodig bij het verhandelen van kalveren jonger dan 30 dagen of biggen van minder dan 25 kg.

Gemedicineerd voeder

- Voorwaarden betreffende gemedicineerd voeder zijn opgenomen in deel 2.3.6.

2.4.7. VACCINATIES

- Naargelang de diersoort zijn vaccinaties tegen bepaalde dierziekten verplicht. De verplichtingen worden opgenomen per diersoort in deel 3.

2.4.8. (G3) AANGIFTEPLICHT BESMETTELIJKE ZIEKTEN

- De aangifteplicht van besmettelijke dierziekten maakt deel uit van de meldingsplicht (zie 2.8).
- De dierziekten die onderworpen zijn aan meldingsplicht worden opgelijst in bijlage 24_6.
- De veehouder kan een besmettelijke dierziekte vermoeden bij zijn dieren indien er bijvoorbeeld wijzigingen optreden in groei / gewichtstoename / productie, uitzonderlijke sterfte wordt vastgesteld of dieren afwijkende symptomen of gedragingen vertonen zoals koorts, verminderde eetlust, abnormale speekselafscheiding,....
- De veehouder die vermoedt dat dergelijke ziekte aanwezig is bij zijn dieren, dient onmiddellijk een dierenarts te ontbieden – de bedrijfsdierenarts of zijn plaatsvervanger voor vermoedens bij rundvee, varkens en pluimvee. De veehouder of de dierenarts doet aangifte bij de PCE.

2.4.9. PARTICULIERE SLACHTINGEN - THUISSLACHTINGEN

- In principe komen dieren – die buiten een slachthuis zijn gedood – niet in aanmerking voor de voedselketen. Ze worden afgevoerd voor verwerking in een destructiebedrijf. Uitzondering hierop zijn thuisvlachten en noodvlachten (Hoofdstuk 2.4.10.).
- Particuliere vlachten voor consumptie door de veehouder en zijn gezinsleden van varkens, geiten, schapen, kunnen buiten het slachthuis – op het veebedrijf – gebeuren. Ook de thuisvlatching van pluimvee en konijnen is toegelaten. Particuliere vlachten van runderen en éénhoevigen gebeuren steeds in een slachthuis. Het vlees van particuliere vlachten mag dus niet al dan niet tegen betaling worden afgestaan of verkocht of worden verdeeld aan derden, daaronder begrepen familieleden die niet inwonen (ook niet gedeeltelijk).
- De particuliere vlachten op het veebedrijf van schapen, geiten en varkens worden door de veehouder minstens twee dagen op voorhand aangegeven bij de gemeente. Deze aangifte blijft 8 dagen geldig. De veehouder houdt het aangiftewijs bij tot het einde van het jaar van vlatching.

2.4.10. NOODSLACHTINGEN

- (G9) Bij noodvlachten kan het vlees van slachtdieren die buiten een slachthuis – op het veebedrijf – zijn gekeeld, geschikt verklaard worden voor menselijke consumptie (op de Belgische markt). Noodvlachten kunnen enkel indien aan de drie volgende voorwaarden tegelijkertijd is voldaan:
 - Het dier heeft een ongeval gehad – een plotse, onvoorziene of onverwachte gebeurtenis heeft schade of een letsel veroorzaakt bij het dier.
 - Het dier was en is gezond – het dier lijdt niet of is niet verdacht te lijden aan een ziekte en het dier is vrij van geneesmiddelenresiduen.
 - Het dier kan om welzijnsredenen niet levend naar een slachthuis worden vervoerd – bijvoorbeeld door gebroken ledematen of grote wonden.
- Het vlachten omvat doden door verbloeding – na bedwelming.
- De noodvlatching is slechts toegestaan indien een dierenarts:
 - het levend dier heeft beoordeeld,
 - toezicht houdt op de eventuele ter plaatse verwijdering van maag en darmen – de ingewanden vergezellen het dier naar het slachthuis,
 - het volledig ingevuld vervoerdocument aflevert.
- Het dier is vergezeld van de nodige documenten bij vervoer naar het slachthuis – identificatiedocument, verklaring van de dierenarts en verklaring van de veehouder (bijlage 24_7).
- Het vervoer naar het slachthuis gebeurt onder hygiënische omstandigheden:
 - minder dan twee uur na vlachten, of
 - na gekoelde opslag en met gekoeld transport (0 – 4°C) indien later dan twee uur na vlachten – tenzij de omgevingstemperatuur 4°C of lager is.
- In het slachthuis volgt dan een bijzondere en diepgaande keuringsprocedure.

2.5. DIERENWELZIJN

2.5.1. WAAROM BELANGRIJK

Dierenwelzijn is een element van goede praktijken van veehouders bij het professioneel management van hun veestapel. De zorg voor het welzijn is niet alleen goed voor de dieren zelf, maar levert een bijdrage tot goede technische en economische resultaten op het veebedrijf. Zorg voor het welzijn van de dieren beantwoordt verder aan één van de grote verwachtingen van de consumenten. In onderhavig deel over dierenwelzijn worden drie aspecten toegelicht – behandeling en verzorging van dieren, toegelaten ingrepen, en huisvesting. Overige aspecten zijn opgenomen in deel 2.3 (diervoeder en drinkwater) en deel 3.1 (transport). Sterfte moet worden geregistreerd

2.5.2. OVERZICHT VOORWAARDEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de algemene voorwaarden betreffende dierenwelzijn waaraan veehouders moeten voldoen.

Tabel 25-1: Dierenwelzijn – algemene voorwaarden voor veehouders

Volgnr.	Eis - voorwaarde
W1	Veehouder volgt zijn dieren op – controleert gezondheidstoestand, neemt maatregelen om welzijn te garanderen.
W2	Huisvesting garandeert dierenwelzijn door: voldoende ruimte, gepaste inrichting en materialen, voldoende verluchting en verlichting.
W3	De veehouder registreert de sterfte van de dieren.

2.5.3. (W1) BEHANDELING EN VERZORGING

- De veehouder volgt zijn veestapel op. De algemene gezondheidstoestand van de dieren wordt dagelijks zorgvuldig geëvalueerd – bijvoorbeeld door controle van de toestand van de huid en de gewrichten, het voorkomen van hoest, snot en diarree.
- De veehouder neemt de nodige voorzorgsmaatregelen om verwondingen bij de dieren te voorkomen – bijvoorbeeld door de veiligheid van de gebouwen, het verwijderen van scherpe voorwerpen, de verzorging van weiden, een voldoende en evenwichtige voeding, een constante drinkwatervoorziening en aangepaste verzorging van bijvoorbeeld klauwen en hoornen.
- De veehouder verplaatst zijn dieren zonder gebruik te maken van een elektrische prikkelaar of elk ander scherp of snijdend voorwerp. Het materiaal dat bij deze verplaatsingen gebruikt wordt, is aangepast aan de verschillende diersoorten en vooral gericht op hun grootte.

- Bij het behandelen – bijvoorbeeld diergeneeskundige ingrepen – worden de dieren zorgvuldig vastgemaakt – met het oog op de veiligheid van dieren, personen en omgeving. De veehouder probeert opwinding, lijden en pijn bij de dieren te vermijden.

2.5.4. TOEGELATEN INGREPEN

- De toegelaten ingrepen per diersoort zijn opgenomen in deel 3.

2.5.5. (W2) HUISVESTING EN GOED ONDERHOUD

- Elk dier moet over voldoende ruimte beschikken – om te rusten, op te staan, te bewegen, te eten en te drinken. Voldoende ruimte voorkomt agressie, frustratie en competitie. De afmetingen van de plaatsen zijn op het dier en het ras afgestemd, of op de bezettingsgraad in het geval van groepshuisvesting (deel 3).
- De inrichting van de stal – inclusief muren, vloeren, voeder- en drinkinstallatie – mag geen gevaar inhouden voor verwonding van de dieren.
 - De voeder- en drinkinstallatie moeten goed bereikbaar zijn voor de dieren. De vloer mag er zeker niet te glad zijn.
 - Hindernissen en gevaarlijke voorwerpen worden uit de stallen verwijderd. De materialen moeten een grondige reiniging en ontsmetting toelaten – bijvoorbeeld door gladde oppervlaktes.
- De stal moet goed verlucht worden – voor de afvoer van schadelijke gassen en vocht en voor de beperking van de staltemperatuur. De ventilatie verzekert luchtverversing zonder tocht. Een overdreven concentratie van bepaalde gassen – bijvoorbeeld methaan, koolzuur, ammoniak – kan schadelijk zijn voor de gezondheid van de dieren of de veehouder. Een te hoge vochtigheid bevordert de ontwikkeling van ziektekiemen.
- De verlichting in de stal moet voldoende zijn en wordt aangepast aan het type dier (deel 3).

2.5.6 REGISTRATIE VAN DE STERFTE

(W3) De veehouder registreert per diersoort de sterfte van de dieren op zijn bedrijf. Gegevens die al elders worden geregistreerd (vb. bedrijfsinventaris,) kunnen hiervoor dienstig zijn.

2.6. UITRUSTING EN HYGIËNE

2.6.1. WAAROM BELANGRIJK

De structuur en de uitrusting van het veebedrijf moeten toelaten onder de best mogelijke omstandigheden het vee te huisvesten en te laten produceren, de veehouder en het personeel te laten werken en het bedrijf in te passen in de omgeving. De uitrusting is aangepast aan het type dieren. Tijdig onderhoud zorgt voor een lange levensduur van gebouwen en uitrusting. De hygiëne op en rond het veebedrijf draagt bij tot de algemene gezondheid van het vee, de gezondheid van het personeel en de veiligheid van de dierlijke producten. De werkomstandigheden van de veehouders en het imago van het bedrijf worden erdoor positief beïnvloed. Reiniging en ontsmetting zijn van belang om besmettingen te voorkomen. Ongedierte is een bron van voedselbesmetting en is eveneens een continue bron van zoönotische infectieziekten zoals Salmonella via rechtstreeks contact of contact met uitwerpselen van ongedierte. Om die reden moet ongedierte bestreden worden.

2.6.2. OVERZICHT VOORWAARDEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de algemene voorwaarden betreffende uitrusting en hygiëne waaraan veehouders moeten voldoen.

Tabel 26-1: Uitrusting en hygiëne – algemene voorwaarden voor veehouders

Volgnr.	Eis - voorwaarde
H1	Veebedrijf en bedrijfsomgeving verzorgd en proper.
H2	Veebedrijf voorzien van goed reinigbare laad- en losplaatsen, ontsmettingsvoetbad, bedrijfskledij en –schoeisel, handwasgelegenheid, krogenbewaarplaats.
H3	Veehouder reinigt en ontsmet – stallen en hokken, laad- en losplaats, krogenbewaarplaats, apparatuur en heeft daartoe materiaal ter beschikking en erkende reinigings- en ontsmettingsmiddelen in voorraad.
H4	Ongedierte en insecten worden geweerd en bestreden.
H5	Veehouder zorgt voor propere dieren.
H6	All-in all-out wordt toegepast waar mogelijk.
H7	Bedrijfsafval passend opgeslagen en verwijderd.

2.6.3. GEBOUWEN EN UITRUSTING

- (H1) Het veebedrijf en de bedrijfsomgeving zien er verzorgd en proper uit.

- (H2) De veehouder voorziet op zijn bedrijf:
 - verharde, goed reinigbare laad- en losplaatsen voor dieren,
 - ontsmettingsvoetbad met toegelaten ontsmettingsmiddel³, afhankelijk van het veebedrijf geplaatst aan de in- en uitgang van of het bedrijf, de stallen, het omkleedlokaal of de hygiënesluis; en vervangen door ontsmettende voetmat bij bezoek van grotere groepen – bijvoorbeeld schoolbezoek of opendeurdag,
 - bedrijfskledij en –schoeisel voor verzorgers en bezoekers en de dierenarts, Voorbeelden van bedrijfskledij zijn overalls, stofjassen en wegwerpkleding. Het verdient aanbeveling om overalls (al of niet wegwerp) ter beschikking te stellen omdat hiermee het volledige lichaam van de bezoeker wordt beschermd tegen bevuiling, verontreiniging en overdracht van ziekteverwekkers. .
Voorbeelden van bedrijfsschoeisel zijn laarzen, gesloten klompen of plasticoverschoenen voor eenmalig gebruik.
 - lavabo met stromend water voor het wassen van de handen (warm en koud water, zeep, handdoek en gesloten vuilbakje)
 - vaste bewaarplaats voor krenge,

2.6.4. (H3) REINIGING EN ONTSMETTING

- De veehouder zorgt voor een passende reiniging en ontsmetting van:
 - stallen en hokken na afvoer van dieren,
 - laad- en losplaatsen van dieren,
 - krengebewaarplaats na ophaling van dode dieren,
 - alle materiaal in contact met dieren met besmettelijke ziekte, en
 - specifieke apparatuur – bijvoorbeeld melkinstallatie, voedersystemen.
- Daartoe zijn op het veebedrijf aanwezig:
 - passend materieel om te reinigen en te ontsmetten,
 - een voorraad erkende reinigings- en ontsmettingsmiddelen (voetnoot 3 – p. 35).
- De veehouder volgt drie fasen bij iedere reiniging en ontsmetting – die indien noodzakelijk meerdere keren moeten herhaald worden:
 - droge reiniging met verwijdering van het vuil,
 - natte reiniging met veel water eventueel na voorweken,
 - eigenlijke ontsmetting.Een grondige reiniging voorafgaand aan de ontsmetting is essentieel.. Een ontsmettingsmiddel geeft immers onvoldoende resultaten indien nog organisch materiaal of vuil – in het bijzonder mest – aanwezig is. Goed te ontsmetten ruimten of materiaal dienen dan ook glad te zijn.

³ Lijst toegelaten middelen voor reiniging, ontsmetting, ongediertebestrijding, dippen, sprayen: http://portal.health.fgov.be/portal/page?_pageid=56,512448&_dad=portal&_schema=PORTAL&ITEM_ID=825582&SITE_ID=56&PAGE_ID=512606&isportlet=true&p_security=ON

- Bij het reinigen zijn verschillende factoren van belang:
 - veehouder – zorgt dat de ruimte/installatie gereed is om te reinigen, zorgt voor de uitvoering van de reiniging en controleert de goede uitvoering,
 - reinigingsmiddel – nodig om vuil los te maken en toegepast in de juiste concentratie,
 - mechanische werking – het gebruik van bijvoorbeeld borstels of circulatie bevordert het contact tussen het reinigingsmiddel en het te reinigen oppervlak waardoor het verwijderen van vuil wordt versneld,
 - temperatuur – algemeen verloopt bij een hogere temperatuur de reiniging aanzienlijk efficiënter,
 - tijd – het reinigingseffect wordt mede bepaald door de tijd.
- Bij het ontsmetten zijn volgende factoren van belang:
 - concentratie van het ontsmettingsmiddel – waarbij de veehouder de voorschriften van de fabrikant volgt,
 - temperatuur – hoe kouder de omgevingstemperatuur, hoe langer de kiem overleeft; de werking van de meeste ontsmettingsmiddelen wordt gunstig beïnvloed door hogere temperatuur,
 - zuurtegraad (pH) – ieder ontsmettingsmiddel heeft zijn optimale werking bij een bepaalde pH-waarde,
 - waterhardheid – de hardheid van het water vermindert de activiteit van bepaalde ontsmettingsmiddelen,
 - tijd – voldoende tijd is nodig om het ontsmettingsmiddel te laten inwerken en de kiem te vernietigen.

2.6.5. (H4) ONGEDIERTEBESTRIJDING

- De veehouder neemt passende voorzorgsmaatregelen en doeltreffende bestrijdingsmaatregelen tegen insecten en ongedierte.
- Enkel erkende ongediertebestrijdingsmiddelen worden gebruikt. De producten worden toegepast zoals aangegeven door de fabrikanten en veilig opgeslagen. Indien de werkzaamheid van de toegepaste producten onvoldoende blijkt, moet het bestrijdingsschema (aard product, hoeveelheid, frequentie toepassing, ...) worden aangepast.
- Indien aanwezig wordt de toestand van de lokazen minimum tweemaal per jaar gecontroleerd.

2.6.6. WERKING EN PERSONEEL

- (H5) De veehouder zorgt ervoor dat zijn dieren afdoende proper zijn. Speciale aandacht gaat naar de visuele reinheid van de dieren bij de productie – van melk en eieren, en bij de afvoer voor slachten.

- (H6) Indien mogelijk wordt gewerkt volgens het all-in all-out principe – vooral in het geval van relatief korte productieronden. Na elke productieronde worden de stallen en/of compartimenten en hokken, met inbegrip van ventilatoren en drinkwater- en voedersystemen, gereinigd en ontsmet. Er wordt dan een sanitaire leegstand ingelast. Herstellingswerken en onderhoud worden uitgevoerd vóór het ontsmetten van de stallen.
- (H7) De veehouder zorgt ervoor dat alle afval van het veebedrijf passend wordt opgeslagen en afgevoerd.
- Op het veebedrijf moeten alle personeelsleden en professionele bezoekers zich houden aan de maatregelen van persoonlijke en bedrijfshygiëne. Specifieke bepalingen zijn van toepassing voor het betreden van het bedrijf en de stallen naargelang de aanwezige dieren (deel 3). Personen die een controlefunctie uitoefenen – bijvoorbeeld van FAVV of controleorganisme – dienen vrije toegang te krijgen indien ze de hygiënevoorschriften naleven.

2.7. TRACEERBAARHEID

2.7.1 WAAROM BELANGRIJK

Traceerbaarheid in de voedselketen houdt de mogelijkheid in om een product door alle stadia van de productie, verwerking en distributie op te sporen en te volgen. Wanneer er zich een incident met betrekking tot de volksgezondheid voordoet, is het belangrijk de oorzaak van het probleem te kunnen achterhalen. Een product van dierlijke oorsprong kan bijvoorbeeld gecontamineerd zijn met PCB's of kan een te hoog residugehalte van een diergeneesmiddel bevatten. Een goede traceerbaarheid laat toe om de oorzaak van de contaminatie of het probleem op te sporen en laat tevens toe om de hoeveelheid te blokkeren en terug te roepen goederen beperkt te houden.

Elke exploitant moet beschikken over systemen of procedures waarmee het verband tussen de aangevoerde en de afgevoerde producten kan worden gelegd en waarmee ze in alle stadia van productie, verwerking en distributie opspoorbaar zijn. De veehouder draagt bij tot de traceerbaarheid door een passende administratie op zijn bedrijf. De veehouder houdt een register bij van gegevens betreffende aangevoerde en afgevoerde producten.

2.7.2. INLEIDENDE BEGRIPPEN

HOE REGISTREREN?

- Het register van de veehouder omvat een reeks van gegevens die verplicht worden bijgehouden. De veehouder maakt zoveel mogelijk gebruik van reeds in het bedrijf bestaande documenten of registers. Elke veehouder moet voor zichzelf uitmaken hoe met een minimale aanpassing reeds bestaande informatie kan gebruikt worden als aanvoer- of afvoerregister. De veehouder zorgt ervoor dat – waar nodig – ontbrekende gegevens worden aangevuld.

- Om de vereiste registers bij te houden, kan de veehouder gebruik maken van verschillende systemen:
 - een elektronisch systeem waarbij de gegevens in de vestigingseenheid raadpleegbaar zijn;
 - een manueel register dat in de vestigingseenheid aanwezig is;
 - een ordelijke klassering van leveringsbonnen, facturen of andere documenten. Deze manier van registratie is toegestaan indien deze documenten alle nodige gegevens bevatten (mogen vervolledigd worden) en indien de tijd om ze te kunnen voorleggen (zie verder), kan gerespecteerd worden.

Gegevens die in een centrale databank beschikbaar zijn en die in geval van controle snel kunnen worden geraadpleegd, moeten niet meer worden overgenomen in het bedrijfsregister..

Voorbeelden: de permanente inventaris van het rundveebedrijf is raadpleegbaar in Sanitel; analysegegevens zijn opgeslagen in de databanken van DGZ of Beltrace.

- Het register is eigendom van de veehouder en kan enkel opgevraagd worden door:
 - afnemers – indien schriftelijk overeengekomen met de veehouder,
 - FAVV of door het FAVV erkende controleorganismen – in het kader van de externe controle op de naleving van de sectorgids,
 - FAVV – in het kader van autocontrole en traceerbaarheid.

HOE SNEL REGISTER BIJWERKEN?

- De veehouder moet de gegevens kunnen voorleggen binnen de termijnen zoals hieronder aangegeven:
 - Binnen 4 uur: informatie die noodzakelijk is in het kader van de opsporing van besmettelijke dierenziekten zoals de aard van het geleverde product of dier, de leveringsdatum en de herkomst (identificatie leverancier)
 - Binnen 24 uur: andere informatie zoals het lotnummer van voeder.
 - Binnen 7 dagen: het bijhouden van de registers kan op weekbasis gebeuren, maar het verdient aanbeveling om de registraties onmiddellijk uit te voeren.

HOE LANG REGISTER BEWAREN?

Alle documenten die betrekking hebben op autocontrole en traceerbaarheid moeten in de primaire productie bewaard worden gedurende vijf jaar.

2.7.3. (T1) REGISTRATIE VAN BEDRIJF EN DIEREN

Dit deel van het register omvat – afhankelijk van het veebedrijf:

Registratie van veehouder in sanitel of bij FAVV	(2.1)
Toelating van FAVV voor varkens-, vleeskalver-, pluimveebedrijven en broeierijen	(2.1)
Identificatie van veebeslag bij FAVV en in SANITEL of bij FAVV	(2.1)
Registratie van dieren in SANITEL	(2.2)

Noot: De registratie van de veehouder in SANITEL (door DGZ-Arsia) leidt automatisch tot de registratie bij het FAVV. De toelating van de veehouder bij het FAVV (via de PCE) leidt automatisch tot opname van de gegevens (registratie) in SANITEL (met als bewijs de beslagfiche van DGZ-Arsia).

2.7.4 AANVOERREGISTER (DOSSIER IN)

“Elke exploitant moet beschikken over systemen of procedures waarmee van de ontvangen producten volgende gegevens worden geregistreerd:

- de aard, (voorbeeld: maïs, bietenpulp, CCM...)
- de identificatie en de hoeveelheid van het product (voorbeeld: lotnummer, productiedatum, aantal geleverde kg of ha);
- de ontvangst- of leveringsdatum,
- de identificatie van de vestigingseenheid die het product levert: (voorbeeld: veevoederbedrijf X + adres. Hier wordt niet het adres van de administratieve zetel van het bedrijf ingevuld, maar het adres van de werkelijke plaats van herkomst)

Indien u de werkelijke productieplaats niet kent, noteert u welke handelaar of transporteur het product op het bedrijf heeft afgeleverd:

1. Het vervoer gebeurt door de leverancier: u noteert de identificatie van de leverancier (ondernemingsnummer).
 2. Het vervoer gebeurt door een transporteur maar in opdracht van de leverancier: u noteert de identificatie van de leverancier (ondernemingsnummer) en de identificatie van het voertuig.
 3. Het vervoer gebeurt door of onder controle van een onafhankelijke derde (handelaar): de ontvanger registreert de identificatie van de derde en de identificatie van het voertuig.
- eventuele andere wettelijk vereiste gegevens.

Het aanvoerregister omvat:

Product	Hoe registreren	
Bedrijfseigen ruwvoeder:	teeltfiche of andere registratie	(2.3.4)
Bedrijfseigen mengvoeder	Leveringsbons aankoop grondstoffen (aard, hoeveelheid, herkomstadres); Register productie: datum en hoeveelheid	(2.3.4)
Handel tussen collega-landbouwers	Lijst leveringen met leveringsdatum, type, naam – adres landbouwer, hoeveelheid	(2.3.5)
aankoop voeder – gemedicineerd voeder	Leveringsbonnen	(2.3.5) (2.3.6)
Mengvoeder: lijst ingrediënten	Etiketten	(2.3.5)
Scheikundige, plantaardige of dierlijke producten bestemd voor dierlijke of menselijke voeding: dit zijn mineralen, vitamines, sporenelementen, voedingssupplementen, additieven	Leveringsbon - factuur	
Diergeneesmiddelen en gemedicineerde voeders	Voorschriften Toedienings- en verschaffingsdocumenten	(2.4.6)
Meststoffen of bodemverbeteraars		
Gewasbeschermingsmiddelen	Leveringsbon - factuur	
Vermeerderingsmateriaal (sperma, embryo's)	Leveringsbon - factuur	
Dieren waarvan producten bestemd zijn voor menselijke voeding	Runderen – kalveren Permanente inventaris - Registratie in Sanitel Schapen :inventaris Varkens: kopie laad-losbon – bedrijfsinventaris Pluimvee: aanvoergegevens broeierij	
Voor volksgezondheid belangrijke analyseresultaten van bij dieren genomen monsters (Voorbeeld: monsternames Salmonella)	Analyserapporten labo, Gegevens databank DGZ/Arsia	
Controles van dieren of producten dierlijke oorsprong	Analyserapport labo; Gegevens databank Sanitrace	
Materiaal dat in direct contact komt met producten bestemd voor menselijke voeding: Voorbeelden: ontsmettingsmiddelen voor melkhuisje, eierlokaal, spray- en dipmiddelen, biociden	Leveringsbon - factuur	

2.7.5. (T3) AFVOERREGISTER (DOSSIER UIT)

Elke exploitant moet beschikken over systemen of procedures waarmee van de afgevoerde dieren of producten een aantal gegevens worden geregistreerd. In het afvoerregister worden dezelfde gegevens genoteerd als in het aanvoerregister.

Het afvoerregister omvat:

Product	Hoe registeren	
Verkochte dieren en producten	Documenten Sanitel, bedrijfsregister, facturen	(3)
Geogoste gewassen die worden verkocht	Facturen, lijst leveringen tussen collega-landbouwers	

2.7.6. AFVALSTOFFENREGISTER (DOSSIER UIT)

Producten die niet meer geschikt zijn voor dierlijke of menselijke voeding of die een gevaar kan betekenen voor de gezondheid van mens of dier dient op het bedrijf apart te worden opgeslagen en afgevoerd door een erkende ophaler/verwerker. Deze producten mogen onder geen enkele voorwaarde in de voedselketen terechtkomen. In het kader van de traceerbaarheid is het belangrijk dat de veehouder registreert wat er met deze voor voeding ongeschikte producten is gebeurd.

Voorbeelden: de opsomming hieronder in louter bedoeld als voorbeeld. De situaties waarbij producten niet meer geschikt zijn voor verder gebruik op het bedrijf of voor menselijke voeding zijn derhalve niet beperkt tot deze voorbeelden.

- Melk blijkt te hoge gehalten dioxines te bevatten: de melk moet worden afgevoerd naar een erkende verwerker.
- Aangekocht perspulp is ongeschikt voor de voeding van het vee: De pulp dient te worden afgevoerd.

Deze situaties zijn eerder uitzonderlijk op het landbouwbedrijf, maar in voorkomend geval is het aangewezen dat de veehouder een register bijhoudt waarin wordt aangegeven:

- De aard van het afval
- De datum van afvoer
- De identificatie van de ophaler / erkend verwerkingsbedrijf

Het afvalstoffenregister omvat:

Product	Hoe registeren
Kadavers	Ophaalbonnen of periodiek overzicht Rendac
Product niet geschikt voor menselijke voeding: (vb melk, eieren)	Ophaalbon erkende ophaler en/of verwerker
Veevoeder niet geschikt voor voeding	Ophaalbon erkende ophaler / verwerker

2.8. MELDINGSPLICHT

2.8.1. WAAROM BELANGRIJK

Elke exploitant in de voedselketen moet voldoen aan de meldingsplicht. Er wordt melding gemaakt indien een product schadelijk kan zijn voor de gezondheid van mens, dier of plant. Voor de primaire dierlijke productie houdt deze meldingsplicht concreet in dat de veehouders verplicht zijn het FAVV te melden wanneer er een vermoeden of verdenking is van een aangifteplichtige dierenziekte. Indien een product een mogelijk gevaar voor de menselijke of dierlijke gezondheid inhoudt, dient dit alleen te worden gemeld indien de acties die op het bedrijf werden ondernomen niet voldoende waren om de schade te beperken. De meldingsplicht heeft tot doel zo snel mogelijk te kunnen optreden en verdere besmetting in de voedselketen te beperken.

Voorbeeld: indien residuen van antibiotica ongewild in de tankmelk terechtgekomen zijn, onderneemt de melkveehouder onmiddellijk actie door de melkerij te verwittigen en de melk niet te laten ophalen. In dat geval is er geen gevaar meer voor de verdere schakels in de keten en dient er geen melding te worden gemaakt aan het FAVV. Indien daarentegen de gecontamineerde melk al is opgehaald, brengt de melkveehouder zowel de melkerij als het FAVV hiervan op de hoogte, zodat de betrokken melk kan worden opgespoord en vernietigd.

2.8.2. OVERZICHT VOORWAARDEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de algemene voorwaarden betreffende meldingsplicht waaraan veehouders moeten voldoen.

Tabel 28-1: Meldingsplicht – algemene voorwaarden voor veehouders

Volgnr.	Eis - voorwaarde
M1	Melding schadelijke producten aan FAVV.
M2	Melding schadelijk diervoeder aan FAVV.
M3	Melding aangifteplichtige (besmettelijke) dierziekten aan FAVV.

2.8.3. (M1) ALGEMENE MELDINGSPLICHT VOLKSGEZONDHEID

- De veehouder stelt het FAVV onmiddellijk in kennis als hij redenen heeft om aan te nemen dat een door hem ingevoerd, geproduceerd, gekweekt, geteeld, verwerkt, vervaardigd of gedistribueerd product schadelijk kan zijn voor de gezondheid van mens, dier of plant.
- De veehouder stelt het FAVV tevens in kennis van de maatregelen die hij heeft genomen om risico's te voorkomen.
- Concreet doet de veehouder telefonisch melding bij de PCE.
- Gelijktijdig stuurt de veehouder – via fax of e-mail – een meldingsformulier door (bijlage 28_1).

- Tevens kunnen derden onverwijld melding doen bij het FAVV indien er redenen zijn om aan te nemen dat er producten in de handel zijn die niet beantwoorden aan de voedselveiligheidsvoorschriften. Specifiek kan melding gedaan worden door elk laboratorium, elk controleorganisme en iedere persoon die beroepshalve sanitair toezicht houdt op het veebedrijf.

2.8.4. (M2) MELDINGSPLICHT DIERENVOEDER

- De veehouder stelt het FAVV onmiddellijk in kennis als hij weet heeft van een lot grondstoffen of diervoeder dat een belangrijk gevaar oplevert voor de gezondheid van mens of dier.
- De veehouder kan het lot in bezit hebben of gehad hebben of betrokken zijn bij het verhandelen van het lot.
- De veehouder beschikt over informatie die aanduidt dat het lot ongeschikt is voor gebruik in diervoeding. De ongeschiktheid kan een gevolg zijn van het feit dat:
 - het lot geen goede sanitaire, wettelijke of handelskwaliteit heeft,
 - het lot niet conform is met de maximale gehalten voor ongewenste substanties en producten.
- De melding bij het FAVV gebeurt ook indien de vernietiging van het lot wordt overwogen.
- Concreet doet de veehouder telefonisch melding bij de PCE.
- Gelijktijdig stuurt de veehouder – via fax of e-mail – een meldingsformulier door (bijlage 28_1).
- De melding kan ook gebeuren door elk ander persoon die beroepshalve weet heeft van dergelijk lot.

2.8.5. (M3) AANGIFTEPLICHTIGE BESMETTELIJKE DIERZIEKTEN

(deel 2.4.8.)

- De lijst van aangifteplichtige besmettelijke dierziekten kan geraadpleegd worden op de website van het FAVV: http://www.afsca.be/sp/pa-sa/zoosani_nl.asp ; en is ook opgenomen in bijlage 24_6. Ook in het richtsnoer meldingsplicht van het FAVV wordt in bijlage III een overzicht gegeven van de aangifteplichtige dierziekten en zoönosen (http://www.afsca.be/sp/notif/doc07/2007-09-12_meldingslimietvers-4_14-11-2006.pdf)
- De veehouder die vermoedt dat een besmettelijke ziekte aanwezig is bij zijn dieren, dient onmiddellijk een dierenarts te ontbieden – de bedrijfsdierenarts voor vermoedens bij rundvee, varkens en pluimvee.
- Voor de melding bij de PCE laat de veehouder zich bijstaan door de dierenarts – die het meldingsformulier mede ondertekent.

3. SPECIFIEKE VOORWAARDEN

3.1. TRANSPORT

Dit hoofdstuk is alleen van toepassing voor veehouders die hun eigen dieren zelf vervoeren. Op dat ogenblik moeten zij aan een aantal voorwaarden en wetgeving voldoen zoals de professionele vervoerders. Veehouders die hun dieren laten vervoeren, kunnen dit hoofdstuk overslaan

Enkel het transport van dieren uitgevoerd door de veehouder zelf valt onder het toepassingsgebied van deze gids. Het gaat daarbij om vervoer kaderend in de interne bedrijfsvoering (bijvoorbeeld bij beweiden) en vervoer voor handelsdoeleinden (bijvoorbeeld tussen bedrijven en bij verkoop voor slachten).

Het transport van dieren kan ook gebeuren door derden – die daartoe een toelating hebben verkregen en dan de verantwoordelijkheid dragen. Indien een derde de dieren die hij vervoert ook huisvest – uitgezonderd in het geval van eigen dieren – dan moet hij tevens erkend zijn als handelaar. Deze activiteiten vallen buiten het toepassingsgebied van de sectorgids autocontrole primaire dierlijke productie.

3.1.1. WAAROM BELANGRIJK

Transport van dieren dient te gebeuren met respect voor het dierenwelzijn. De wijze waarop met de dieren wordt omgegaan bij het laden en het lossen en de mate waarmee de chauffeur bruuske bewegingen vermijdt tijdens het rijden, heeft een belangrijke invloed op de kwaliteit van de dierlijke producten. (bijvoorbeeld PSE-vlees bij varkens en DFD-vlees bij runderen). Om dezelfde reden is het ook aangewezen om slachtdieren voor de afvoer naar het slachthuis te laten uitvasten. Verder is de traceerbaarheid van de veebewegingen een essentieel element in de preventie en de bestrijding van besmettelijke dierenziekten. Vervoerders van dieren dienen daarom het vervoer en de tussentijdse ontsmetting van hun voertuigen te registreren.

3.1.2. OVERZICHT VOORWAARDEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de belangrijkste voorwaarden en eisen betreffende transport waaraan veehouders moeten voldoen.

Tabel 31-1: Transport – algemene voorwaarden voor veehouders

Volgnr.	Eis – voorwaarde
P1	Transport van dieren mits toelating, met gekeurd vervoermiddel, van geïdentificeerde dieren, met ingevuld vervoerregister indien vervoer voor handelsdoeleinden.
P2	Transport garandeert dierengezondheid en dierenwelzijn.

De documenten betreffende het vervoer van dieren – waarnaar verder wordt verwezen en die opgenomen zijn in bijlage – zijn ook te verkrijgen bij:

- DGZ/ARSIA,
- PCE,
- website van het FAVV: http://www.favv.be/sp/pa-an/animaux_nl.asp .

3.1.3. (P1) TOELATING VERVOERDER

- Een vervoerder van dieren moet in het bezit zijn van een toelating voor het vervoer van dieren.
- In een aantal situaties heeft de veehouder geen toelating nodig. De toelating is immers niet vereist indien:
 - een veehouder met landbouwvoertuigen of eigen voertuigen dieren vervoert in het kader van seizoensgebonden beweiding,
 - een veehouder de eigen dieren vervoert met eigen voertuigen over een afstand van hoogstens 50 km.
- De toelating als vervoerder wordt aangevraagd bij de PCE door middel van een aanvraagformulier (bijlage 31_1) Per vervoerder wordt er één toelating afgeleverd waarop eventueel meerdere diersoorten zijn vermeld.
- De toelating wordt toegekend:
 - voor een periode van vijf jaar, die automatisch verlengd wordt,
 - aan een bepaalde persoon en mag niet worden overgedragen aan derden,
 - door middel van een document met toelating (bijlage 31_2).
- Elke toegelaten vervoerder mag met elk gekeurd voertuig rijden

3.1.4. (P1) GEKEURD VERVOERMIDDEL

- Een vervoerder die voor het vervoer van dieren een toelating nodig heeft van het FAVV moet voor het vervoer van dieren gebruik maken van een gekeurd voertuig.
- De keuring op de vereisten voor het dierenwelzijn wordt uitgevoerd door het FAVV.
- De keuring is niet vereist voor een lichte aanhangwagen: de aanhangwagen waarvan de massa (leeggewicht + lading) de 750 kg niet overschrijdt en de landbouwaanhangwagen (= trage aanhanger getrokken door een landbouwtrekker).

3.1.5. (P1) ADMINISTRATIEVE FORMALITEITEN

Onderstaande administratieve verplichtingen zijn nodig bij eigen vervoer voor handelsdoeleinden.

- Elke vervoerder – ook indien hij geen toelating voor het vervoer van dieren nodig heeft – houdt een register van vervoerder bij per vervoerde diersoort (deel 3). Het register kan opgemaakt worden op papier of op computer.

- Daarnaast zorgt de veehouder die zijn eigen dieren vervoert ervoor dat ook in dit geval de aanvoer of afvoer van de zelf vervoerde dieren wordt geregistreerd in Sanitel.
 - Bij vervoer van varkens en kleine herkauwers wordt het vervoersdocument zowel gebruikt als registratie in het register van de vervoerder als voor registratie van de aan- en afvoer in Sanitel. Bij vervoer van runderen wordt de aan- en afvoer van runderen en het vervoer van deze dieren apart geregistreerd. Een veehouder die zelf zijn eigen runderen vervoert, dient derhalve beide registraties uit te voeren.
 - Bij het laden ziet de veehouder erop toe dat de dieren beantwoorden aan de geldende regels betreffende identificatie en registratie. De veehouder vult tijdig de nodige documenten en de registers IN en UIT in. Tevens worden de nodige instanties tijdig verwittigd (deel 2.2 en 3) via Sanitel. De vervoersgegevens over runderen dienen niet aan Sanitel te worden overgemaakt. De vervoersgegevens van varkens worden wel gemeld aan Sanitel. De vervoersgegevens van kleine herkauwers (schapen, geiten en herten) dienen vanaf 2008 te worden overgemaakt aan Sanitel.
 - Tijdens het commercieel vervoer van dieren of vervoer van dieren naar een prijskamp zijn ALTIJD volgende documenten of schriftelijke gegevens beschikbaar:
 1. Diergegevens
 - Paspoort Rund of Paard
 - Vervoersbon Varkens
 - Verplaatsingsdocument Schapen en Geiten
 - Collectief vervoersdocument vleeskalveren
 - Van VZC naar kalverhouderij
 - Begeleidingsdocument slachtpluimvee
 2. Vervoergegevens
 - Plaats van herkomst + overlater
 - Plaats van bestemming
 - Datum/uur laden & lossen en geschatte reisduur
 - GezondheidscertificaatJournal (= routeschema bij lang transport dat grensoverschrijdend is)
 - gegevens van reiniging en ontsmetting of het ontsmettingsregister (zie 3.1.8).
- Deze documenten worden specifiek per diersoort aangegeven in deel 3.
- Andere documenten die aan boord moeten zijn indien van toepassing:
 - toelating als vervoerder en keuring van het voertuig,
 - reisschema – indien verwachte reisduur meer dan acht uur bedraagt,
 - gezondheidscertificaten en document voor grensovergang – indien grensoverschrijdend transport.

3.1.6. (P2) DIERENGEZONDHEID

- De veehouder moet er zich bij vertrek van vergewissen of de dieren tussen de plaats van vertrek en aankomst, niet in contact komen met andere dieren die niet hetzelfde gezondheidsstatuut hebben.
- Algemeen mogen zieke of gewonde dieren niet vervoerd worden, tenzij in volgende uitzonderingsgevallen:
 - het vervoer veroorzaakt geen onnodig lijden,
 - vervoer voor doeleinden van wetenschappelijk onderzoek – goedgekeurd door de overheid,
 - vervoer van individueel dier met het oog op diergeneeskundige verzorging.
- De conditie van de dieren kan onderweg verslechteren. Daardoor moet er bij de beoordeling van het dier vóór het vervoer strikt toegezien worden.
- Ongeschikt voor bedrijfsextern vervoer zijn:
 - drachtige dieren die tijdens de periode van het vervoer vermoedelijk zullen werpen,
 - dieren die minder dan 48 uur voordien hebben geworpen,
 - pasgeboren dieren waarvan de navel nog niet helemaal is genezen – inclusief kalveren jonger dan 10 dagen die over meer dan 100 km worden vervoerd,
 - zieke of gewonde dieren die zich niet meer zelfstandig kunnen voortbewegen ingevolge een of meerdere gebroken ledematen of bekken, verlamningsverschijnselen of grote (bloederige) verwondingen,
 - dieren die slechts met veel pijn kunnen rechtstaan, zoals bijvoorbeeld door ernstige gewrichtsontstekingen, ademnood, extreme uitmergeling, zenuwstoornissen.
- Dieren die niet geschikt zijn voor vervoer of die vóór, tijdens of naar aanleiding van het vervoer onnodig zullen lijden, mogen niet vervoerd worden. Dergelijke dieren moeten:
 - nog een tijd ter plaatse worden verzorgd,
 - of ter plaatse worden gedood – eventueel als noodslachting (deel 2.4.9).
- Dieren die zich verwonden of ziek worden tijdens het vervoer, moeten zo spoedig mogelijk een eerste hulp en diergeneeskundige verzorging ontvangen. Om onnodig lijden te voorkomen, kan overgegaan worden tot afslachting of in geval van ongeval eventueel noodslachting (deel 2.4.9).

3.1.7. (P2) DIERENWELZIJN

- De veehouder ziet erop toe dat het welzijn van de dieren wordt gegarandeerd tijdens laden, transport en lossen. Daarbij gaat bijzondere aandacht naar:
 - De af te leggen reisweg en de vereiste reistijd zijn zo kort mogelijk.
 - De rijstijl van de bestuurder veroorzaakt geen bijkomende stress.
 - De maximum bezettingsdichtheid op het vervoermiddel wordt gerespecteerd (deel 3).
 - Het gebruik van kalmeermiddelen en elektrische drijfmiddelen is verboden.
 - Alle voorzieningen worden getroffen voor de verzorging van de dieren tijdens het vervoer en bij aankomst.

- Er wordt nagegaan of de dieren in kwestie geschikt zijn voor en bestand zijn tegen het vervoer.

3.1.8. (P2) UITRUSTING EN HYGIËNE

Tijdens het transport moeten dieren over voldoende ruimte beschikken om in hun natuurlijke houding rechtop te kunnen blijven staan. De dieren moeten worden beschermd tegen de bewegingen van het vervoermiddel, bijvoorbeeld door tussenschotten.

- Vrachtwagens met meerdere niveaus dienen uitgerust te zijn met een laadlift. Bij het in- en uitladen van de dieren is het verplicht de laadlift te gebruiken.
- Betreffende de hygiëne geldt dat elk vervoermiddel zo moet gebouwd zijn dat uitwerpselen, strooisel en voeder niet kunnen uitlopen of ontsnappen.
- Vervoermiddelen moeten steeds worden gereinigd en ontsmet (deel 2.6.4), ook voor beperkt commercieel vervoer in de volgende situaties
 - op verzamelcentra indien na het lossen opnieuw dieren worden geladen,
 - vóórdat een leeg voertuig het slachthuis verlaat – op een daarvoor ingerichte plaats van het slachthuis, met een bewijs van de uitbater van het slachthuis dat de reinigingsinstallatie van het slachthuis werd gebruikt;
 - reiniging en ontsmetting vóór het vervoer van dieren, indien voorafgaand een vervoer werd gedaan van producten die de gezondheid van de dieren kunnen aantasten.Het verdient in elk geval aanbeveling dat de veehouder zijn eigen vervoermiddel voor dieren na elk transport grondig reinigt en ontsmet.
- Bij vervoer voor handelsdoeleinden houdt de veehouder een ontsmettingsregister bij per vervoermiddel. De concrete uitwerking van het register is dierspecifiek (deel 3).
- Externe vervoermiddelen worden alleen op veebedrijven toegelaten wanneer zij visueel proper zijn.

3.2. MELKVEE

SITUERING

Deze gids is een handleiding voor de producent om de voedselveiligheid en de productie-omstandigheden van de rauwe melk te bewaken. Naast de veiligheid van het afgewerkte product zijn tevens de gezondheid en het welzijn van de dieren heel belangrijk. Een goede productiemethode en de afwezigheid van bedrijfsvreemde stoffen op het melkveebedrijf zijn primordiale elementen.

Besmettelijke ziekten zoals brucellose, tuberculose, leucose, BSE, e.a. geven aanleiding tot drastische maatregelen op het besmette bedrijf zelf en op contactbedrijven. Leveringsverbod, opruiming, volledige desinfectie zijn vaak het gevolg van een uitbraak van deze ziekten.

Sommige ziekten zijn tevens zeer ernstige zoönosen, bv. brucellose en tuberculose. Dit betekent dat zij besmettelijk zijn voor de mens, voor de melkveehouder zelf maar ook voor de consument. Preventie betekent hier het volgen van een doeltreffend dierziektebestrijdingsplan.

Ook gezonde koeien kunnen drager zijn van bacteriën die de mens ziek kunnen maken (bv. *Campylobacter* of *Escherichia coli*). Die bacteriën worden uitgescheiden in de mest. Een goede hygiëne is hier dus absoluut noodzakelijk zodat de melk niet vervuild wordt met mest. Een propere uier is een basisvereiste voor een gezonde melkwinning. De risico's voor contaminatie van de melk verminderen hierdoor sterk.

De toepassing van diergeneesmiddelen waaronder antibiotica, wordt zoveel mogelijk beperkt. Door een zorgvuldig gebruik en een goede opvolging (o.a. door de begeleiding van een dierenarts, door het attenderen van behandelde koeien en door het strikt respecteren van de wachttijden) zal het risico op voorkomen van geneesmiddelenresiduen in melk beperkt worden. Residuen in de melk geven aanleiding tot resistentie tegen bacteriën in de menselijke geneeskunde en leiden tot technologische problemen bij de productie van bv. kaas en yoghurt. De afhoudingen voor de producent bij de aanwezigheid van remstoffen zijn dan ook navenant.

Overwegend worden diergeneesmiddelen gebruik voor de behandeling van uierontstekingen. Deze doen zich meestal voor na insleep van bacteriën via de spenen. Een preventieve behandeling van de spenen na het melken, op het moment dat de sluitspier nog niet volledig gesloten is, kan ontstekingen voorkomen. Het gebruik van aangepaste, veilige producten voor de bescherming van de uiers is belangrijk.

Een goede uierhygiëne vermindert de kans op uierontstekingen en bijgevolg het risico op de hieraan gerelateerde melkbesmetting. Een verhoogd celgetal getuigt hiervan.

Anderzijds kan melk besmet worden tijdens en na het melken door bacteriën vanuit de omgeving. Dit betreffen zowel typische omgevingsbacteriën als bacteriën uitgescheiden via de mest van de koe.

De hygiëne van mens, dier en omgeving is van enorm belang om de risico's op besmetting van de melk te minimaliseren. Een verhoogd kiemgetal is hier een goede indicator.

De plaats van de melkwinning en de gebruikte apparatuur worden zo ingericht en onderhouden dat het risico op vervuiling of op besmetting van de melk met bacteriën minimaal is.

De hygiënische condities waarin de dieren leven hebben gevolgen voor de diergezondheid (bv. uierontsteking te wijten aan omgevingsbesmetting) en voor de kwaliteit en de veiligheid van de melk. De bacteriologische besmetting van de melk ligt hoger bij onverzorgde dieren. Schoongemaakte stallen verminderen dat risico.

De zorg voor de bacteriologische kwaliteit van de rauwe melk vraagt een koude bewaring bij een temperatuur van minder dan 6 °C in een gesloten, geïsoleerde koeltank. Een afwijkende temperatuur veroorzaakt een belangrijke ontwikkeling van bacteriën waardoor de kwaliteit en de voedselveiligheid van de melk sterk afneemt. Ook hier neemt het kiemgetal sterk toe.

Het onderhoud en de netheid van alle lokalen waar de melk gewonnen en behandeld wordt (stallen, melklokaal, tanklokaal) is van kapitaal belang om besmetting te vermijden.

Het doel van het reinigen is het volledig verwijderen van de melkresten zodat volkomen schone oppervlakken worden verkregen. De onzuiverheden worden verwijderd zodat bacteriën zich niet verder kunnen ontwikkelen.

Het materiaal voor het melken en voor het bewaren van de melk op het melkveebedrijf is een potentieel hoge bron van bacteriologische besmetting van de melk. Vooral een stijging van het aantal coli's in de melk wijst hierop. Vanuit economisch oogpunt heeft de producent er alle belang bij zijn materiaal goed te onderhouden en gezonde melk te leveren.

Er is tevens een gevaar op chemische verontreiniging door resten van zure of basische reinigings- en ontsmettingsmiddelen. Na het gebruik hiervan wordt voldoende nagespoeld met drinkwater. Dit moet voldoende zijn om alle risico's van chemische besmetting van de melk te vermijden.

Voor de producent is de zorg voor het welzijn van de dieren een belangrijk element in het professioneel beheer van zijn veestapel. Dit beantwoordt tevens aan één van de grote verwachtingen van de consument.

Diervoeders hebben een directe invloed op de kwaliteit en veiligheid van producten van dierlijke oorsprong. Diervoeders vormen dan ook een belangrijke schakel in de dierlijke productieketen.

Voeders, weidegras, en water voor de melkkoeien mogen geen aanleiding geven tot microbiologische of chemische besmetting van de melk. Aflatoxine, dioxine, BSE, e.a. zijn veevoeder gerelateerd.

Een correcte watervoorziening is uiterst belangrijk voor de gezondheid en het welzijn van de dieren.

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan melkveehouders moeten voldoen – naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 32-1: Melkveehouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis - voorwaarde
A1	Beslagnummer aanwezig.
A2	Alle rundveebewegingen tijdig en correct geregistreerd in Sanitel en in permanent register op bedrijf.
A3	Alle aanwezige runderen voorzien van twee oormerken.
A4	Melkers zijn proper, handelen hygiënisch en beschikken over geneeskundig attest.
A5	Correcte procedure bij aankoop runderen.
A6	Enkel toegelaten ingrepen bij runderen.
A7	Geen gebruik van BST bij melkkoeien.
A8	Melk gewonnen van gezonde dieren, op een hygiënische wijze en afdoende gecontroleerd door IO.
A9	Gebouwen en infrastructuur voorzien op een hygiënische melkwinning – melklokaal, melkwinningsapparatuur, tanklokaal, koeltank, melkhuisje.
A10	Professionele bezoekers nemen hygiënevoorzorgen bij betreden bedrijf.
A11	Eigen vervoer van runderen volgens vervoersbepalingen.
A12	Volledig bedrijfsregister in het kader van traceerbaarheid in orde.
A13	Het is een aanbeveling in de melkveestal enkel koeien en runderen te huisvesten

3.2.1. BEDRIJFSREGISTRATIE

- (A1) De veehouder – die voor het eerst melkvee houdt op zijn bedrijf – laat zich bij DGZ – Arsia registreren in Sanitel door middel van een registratieformulier (bijlage 32_1). Het rundveebeslag krijgt een beslagnummer.
- (A4) De melkers en de bedieners van de melkinstallatie beschikken over een geneeskundig attest. Dit attest wordt jaarlijks vernieuwd.

3.2.2. (A2) IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- De melkveehouder houdt een register bij van alle aanwezige runderen: het permanent register.
 - Alle veebewegingen van en naar het bedrijf en de geboortes worden vermeld in het register – ten laatste 48 uur na de beweging.
 - Een melkveehouder kan zijn runderen niet verhandelen indien er geen gedrukt identificatiedocument is.
- De melkveehouder meldt in Sanitel alle veebewegingen van en naar zijn bedrijf – aanvoer/aankoop runderen, verkoop, afvoer naar slachthuis, sterfte.
 - De melding gebeurt per post, telefonisch of via SANINET (bijlage 32_2).
 - (A5) Bij aankoop ontbiedt de melkveehouder binnen 48 uur de bedrijfsdierenarts voor een verplicht aankooponderzoek. De melding in Sanitel

- gebeurt op basis van het paspoort dat samen met de eventuele te nemen monsters door de bedrijfsdierenarts wordt doorgestuurd aan DGZ/ARSIA.
- Bij sterfte van een rund gaat de melding aan Sanitel gepaard met het doorsturen van het paspoort. De melkveehouder brengt op het document het sanitair vignet aan en schrijft diagonaal op de achterzijde van het paspoort in drukletters 'DOOD'.
 - De melkveehouder laat pasgeboren kalveren registreren.
 - De melding gebeurt bij DGZ/ARSIA binnen de zeven dagen na de geboorte en in ieder geval vóór het vertrek uit de veestapel.
 - Na de geboortemelding ontvangt de melkveehouder het individueel identificatiedocument voor het kalf.
 - (A3) Alle op het melkveebedrijf aanwezige runderen moeten correct en duidelijk gemerkt zijn met twee officiële oormerken.
 - Zodra een rund één van de oormerken verliest, vraagt de melkveehouder een heridentificatiemerk aan bij DGZ/ARSIA. Op dit merk staat een hermerkingsnummer dat overeenkomt met het aantal merken dat bij het rund werd vervangen. Bij ontvangst brengt de melkveehouder het merk zo snel mogelijk aan bij het rund.
 - Verliest een rund één oormerk net voor het rechtstreeks vervoer naar een binnenlands slachthuis, dan gebruikt de melkveehouder het slachthuisvignet. Het gele vignet wordt op het paspoort gekleefd, het witte vignet op het vertrekluis.
 - Zodra een rund beide oormerken verliest, meldt de melkveehouder dit aan de PCE en/of DGZ/ARSIA.
 - Wanneer een veehouder het verlies van een identificatiedocument vaststelt, moet hij dit melden aan DGZ. Dit kan telefonisch, via fax of e-mail. In een aantal gevallen volstaat een schriftelijke verklaring, in andere gevallen is er een bezoek van de toezichter vereist.

3.2.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.2.4. DIERENGEZONDHEID

- Het type formulier voor de verplichte overeenkomst tussen de melkveehouder en een bedrijfsdierenarts en plaatsvervanger wordt gegeven in bijlage 32_3.
- Het model bezoekrapport voor rundvee – in te vullen door de bedrijfsbegeleidende dierenarts – is opgenomen in bijlage 32_4.
- (A5) De melkveehouder laat aangekochte runderen pas toe in het veebeslag na een analyse met negatief resultaat op brucellose, leucose en tuberculose.
 - Aangekochte runderen zijn afkomstig van een veebedrijf dat officieel vrij is van brucellose, leucose en tuberculose.
 - De melkveehouder gaat na of de oormerken en de identificatiedocumenten van de aangekochte dieren overeenstemmen.

- De melkveehouder ontbiedt de bedrijfsdierenarts voor onderzoek bij aankoop van runderen binnen 48 uur na aankomst op het bedrijf.
 - Aangekochte runderen worden, in afwachting van gunstige resultaten van het aankooponderzoek – in quarantaine geplaatst; bijvoorbeeld ondergebracht in een afzonderlijke ruimte in de melkveestal.
 - Een gunstig resultaat van het aankooponderzoek heeft als gevolg dat de veehouder de identificatiedocumenten van de betrokken dieren ontvangt van DGZ/ARSIA.
 - Indien het resultaat van het aankooponderzoek ongunstig is, wordt de PCE ingelicht.
- (A8) Melk voor leveren – hetzij aan de zuivelindustrie, hetzij rechtstreeks aan de consument en voor de productie van hoevezuivel:
 - moet afkomstig zijn van melkkoeien waarvan de algemene gezondheidstoestand geen visuele afwijkingen vertoont,
 - mag niet afkomstig zijn van met diergeneesmiddelen behandelde melkkoeien. De melkveehouder respecteert de officiële wachtperiode vóór melk mag geleverd worden.
Zie tevens (bijlage 32_5)over het droogzetten van melkkoeien
 - Pas aangekochte koeien en zieke koeien worden afzonderlijk op het einde gemolken zodat er geen contact is met de gezonde koeien.

3.2.5. DIERENWELZIJN

- (A6) De toegestane ingrepen bij runderen worden opgesomd in tabel 32-2.

Tabel 32-2: Runderen – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Uit te voeren door	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Brandmerken	verboden		-
Vriesbranden	niet bepaald	melkveehouder	niet bepaald
Castratie	via chirurgische methode of via hemostatische tang	dierenarts	verdoving vereist bij chirurgische ingreep pijnstillend middel nodig bij toepassing hemostatische tang
Vasectomie	niet bepaald	dierenarts	verdoving vereist
Verwijderen van bijtepels	via chirurgische methode of via hemostatische tang	dierenarts	pijnstillend middel nodig
Perforeren van neusseptum	alleen voor plaatsen van neusring bij stieren met gepaste tang	melkveehouder	niet bepaald
Onthoornen	alleen indien noodzakelijk voor veiligheid van mens en dier	dierenarts	verdoving vereist
Verwijderen van hoorngroei punt bij kalveren	alleen door middel van thermocauterisatie tot de leeftijd van twee maanden	dierenarts	verdoving vereist
Perforeren of inkepen van oren	alleen voor het plaatsen van oormerken en oorplaatjes	melkveehouder	niet bepaald

- (A7) De melkveehouder verbindt er zich toe het hormonale preparaat bovine somatotropine (BST) niet te gebruiken. Het gebruik ervan is immers een zware overtreding tegen de hormonenwetgeving.

3.2.6. UITRUSTING EN HYGIËNE

- (A8&9) De productie van melk gebeurt op een hygiënische en veilige manier. Hygiënisch werken is van toepassing op alle handelingen, gebruikte middelen en ruimten bij het melken: de voorbereiding, de plaats van de melkwinning, de melkkoeltank, het tanklokaal en het melkhuisje.
- (A4) De melkers en de bedieners van de melkinstallatie:
 - dragen propere en aangepaste melkkleding,
 - wassen zorgvuldig de handen vooraleer met het melken wordt gestart en herhalen dit, indien nodig, tijdens het melken,
 - zorgen ervoor dat de uier en de spenen schoon zijn.
Zie tevens Bijlage 32-6 over de voorbereiding van de uier.
- (A8) Vooraleer te starten met melken wordt de voormelk van elke koe visueel beoordeeld en verwijderd. Bij het melken in een bindstal wordt de voormelk in een passend recipiënt verwijderd.
- Indien na het melken de spenen gedipt of gesprayd worden, dan gebeurt dit met een geregistreerd product (voetnoot 3 – p. 35).
- De geleverde melk bevat geen biest.
- (A9) De goede werking van de melkinstallatie is belangrijk. De rust in de melkstal tijdens het melken en het celgetal van de melk wijzen hierop. Bij afwijkingen worden de oorzaken opgespoord en de nodige corrigerende maatregelen uitgevoerd.
- Het melklokaal:
 - is zo gebouwd dat ieder gevaar voor besmetting van de melk wordt voorkomen,
 - heeft gemakkelijk reinigbare wanden en vloeren,
 - beschikt over een voorziening van water van drinkwaterkwaliteit,
 - beschikt over een goed functionerend verlichtingssysteem om in goede omstandigheden te kunnen melken,
 - beschikt over een goed functionerend luchtverversingssysteem.
- De melkwinningsapparatuur en toebehoren:
 - zijn gemakkelijk te reinigen en te ontsmetten en zijn proper.
 - Bij het melken in een bindstal zijn de ligbedden proper en droog. De melkklauwen worden niet in de bindstal bewaard – wel in het tanklokaal of melkhuisje.
 - Wanneer gebruik gemaakt wordt van een verplaatsbare melkstand, gebeurt het melken op een hoge en droge plaats op de weide. Best wordt de melkstand regelmatig verplaatst.

- De melkkoeltank:
 - heeft een opslagcapaciteit in overeenstemming met het ophaalritme,
 - is uitgerust met een thermometer en een roerwerk om de melk regelmatig te mengen.
 - De melk:
 - wordt zo vlug mogelijk na het melken opgeslagen in de koeltank,
 - wordt er gekoeld tot maximum 6°C binnen de twee uur na het einde van de instroom van melk,
 - wordt er bij maximum 6°C bewaard tussen twee melktijden.

- Het tanklokaal en het melkhuisje:
 - dienen enkel voor melkbehandeling en melkwinningsapparatuur,
 - hebben deuren met een afdoende afscheiding van de melkveestal en van het melklokaal,
 - hebben afgeschermdde lampen,
 - zijn efficiënt geventileerd,
De verluchting gebeurt met verse buitenlucht en dus niet via de stallen. Er is een luchtinlaat en een luchtuitlaat voorzien.
 - hebben ramen voorzien van een muskietennet indien openend naar buiten.
 - Het tanklokaal:
 - is gebouwd – wanden, vloeren, plafond – in bestendig materiaal dat gemakkelijk te reinigen en te ontsmetten is.
 - heeft – bij nieuwbouw – vloeren met voldoende afschot voor een natuurlijke afvoer,
 - heeft een toegang die goed reinigbaar is en bestaat uit een verhard, wasbaar en proper oppervlak,
 - is volledig afgesloten van het melklokaal en niet toegankelijk voor dieren,
 - heeft geen ramen die opengaan naar een ander lokaal,
 - heeft een buitendeur voorzien van hor of vliegenraam indien die dienst doet voor de verluchting.
 - De koelgroep wordt beschermd tegen dieren – inclusief insecten.
 - In het tanklokaal en/of het melkhuisje is er een spoelbak, met passende en voldoende bevoorrading met warm en koud water van drinkwaterkwaliteit, voor het reinigen van het materiaal.
 - In het tanklokaal of het melkhuisje is er een lavabo aanwezig met warmwatervoorziening. Zeep en handdoek – of wegwerppapier – zijn ook beschikbaar.

- De reiniging en ontsmetting specifiek betreffende melkwinning omvat:
 - De melkinstallatie wordt direct na elke melkbeurt gereinigd en de melkkoeltank na elke melkophaling. Er worden enkel toegelaten of erkende producten gebruikt (voetnoot 3 – p. 35).
 - Na de reiniging wordt de melkinstallatie en de koeltank systematisch nagespoeld met water van drinkwaterkwaliteit. Na iedere reiniging voert de melkveehouder een visuele controle uit op de properheid.
 - Indien voor de reiniging en de naspoeling van de melkinstallatie en de koeltank geen leidingwater wordt gebruikt, gebeurt minstens alle twee jaar een analyse door een geaccrediteerd laboratorium. (lijst te vinden op de website van Belac www.belac.be). Uit de resultaten – die bewaard worden op het melkveebedrijf – moet blijken dat:

- nitraatgehalte lager is dan 50 mg/l,
- nitrietgehalte lager dan 0,5 mg/l,
- kiemgetal lager dan 100/ml,
- totaal aantal coliforme bacteriën lager dan 10/100 ml,
- aantal E-coli's lager dan 1/100 ml.

Indien de wateranalyses niet conform zijn met de normen kan de melkveehouder best overschakelen op leidingwater of het water behandelen en een nieuwe analyse laten uitvoeren voor de afwijkende parameters.

- Het melklokaal wordt na elke melkbeurt schoongemaakt. Het tanklokaal en melkhuisje worden proper gehouden.
- (A8) Alle melk geleverd aan levensmiddelenbedrijven is onderworpen aan de reglementering betreffende de officiële bepaling van de kwaliteit en de samenstelling. De aanwezigheid van remstoffen wordt eveneens onderzocht van elke levering. De melk moet afkomstig zijn van dieren die klinisch gezond zijn.
- De melkveehouder levert melk volgens vastgelegde types – volle melk, magere melk, room. Voor elke type wordt de kwaliteit en samenstelling bepaald.
- De IO's voeren de controle uit. De resultaten worden op regelmatige basis naar de melkveehouder gestuurd – die bewaart deze verslagen.
Het kiemgetal van de melk wijst op een goede reiniging. Tevens zijn het kiemgetal en de temperatuur van de melk een aanwijzing van de werking van de koeltank. Indien de analyses voor het kiemgetal niet conform zijn met de normen, moet de melkveehouder de procedures volgen van de Interprofessionele Organismen voor de melkkwaliteit. Deze procedures zijn te vinden op de website van MCC-Vlaanderen en het Comité du Lait.
- Wanneer de melkveehouder een probleem met melk in zijn koeltank vaststelt of vermoedt, dient hij dit steeds te melden aan de koper. Problemen omvatten: afwijkende temperatuur, aanwezigheid van remstoffen of vreemde voorwerpen.
- Bij gebruik van een pootbad voor klauwbehandelingen moet het bad proper zijn en een passend ontsmettingsmiddel bevatten. Een leeg pootbad wordt als 'ongebruikt' beschouwd. De ontsmettingsmiddelen worden gebruikt volgens de technische fiches van de fabrikanten.
- (A10) Derden die om professionele redenen op een melkveebedrijf komen, nemen volgende voorzorgen betreffende hygiëne en ontsmetting:
 - gebruik van ontsmettingsvoetbad bij betreden en verlaten van het veebedrijf,
 - wassen van de handen bij het verlaten van het veebedrijf,
 - dragen van bedrijfskledij en -schoeisel,
 - reinigen en ontsmetten van voorwerpen die in contact kwamen met de dieren.
- (A13) Het is een aanbeveling in de melkveestal enkel koeien en runderen te huisvesten. Wanneer varkens of pluimvee in dezelfde stal gehouden worden als de koeien moet er een fysieke scheiding zijn en moet dit op een zodanige verzorgde en hygiënische manier gebeuren dat besmettelijke, overdraagbare ziekten vermeden worden.

3.2.7. (A11) TRANSPORT

Dit hoofdstuk is alleen van toepassing voor veehouders die zelf hun eigen dieren vervoeren. Op dat ogenblik moeten zij aan een aantal voorwaarden en wetgeving voldoen zoals de professionele vervoerders. Veehouders die hun dieren laten vervoeren door derden kunnen dit hoofdstuk overslaan

- Bij eigen vervoer voor handelsdoeleinden gelden:
 - De melkveehouder houdt een vervoerregister bij (bijlage 32_7). Het document kan als dusdanig op papier worden gebruikt, of overgenomen worden in een elektronisch document op computer. De melkveehouder kan tevens het vervoerregister dat via Saninet wordt verkregen, gebruiken.
 - Het ontsmettingsregister voor vervoer van runderen is opgenomen in bijlage 32_8. Het wordt ondertekend door de persoon die verantwoordelijk is voor de ontsmetting.
 - Specifiek voor runderen moeten tijdens het transport volgende documenten aan boord zijn:
 - het blad uit het vervoerregister met betrekking tot het bepaalde vervoer – bij gebruik van papieren register,
 - de gegevens uit Saninet en een duplicaat van de laadbon met beslagvignet bij gebruik van computer,
 - het blad uit het ontsmettingsregister dat de laatste verrichtingen herneemt,
 - paspoort van de runderen.
- Het vervoer van kalveren is pas toegelaten indien:
 - Vervoer minder dan 100 km: zodra navel droog is;
 - Vervoer meer dan 100 km, minder dan 8u: zodra navel droog is en kalf minstens 10 dagen oud is;
 - Vervoer meer dan 8u: zodra navel droog is en kalf minstens 14d oud is.
- Voor de bezetting tijdens transport gelden de normen uit tabel 31-3.

Tabel 32-3: Runderen – bezettingsnormen bij wegvervoer volgens gewicht

Type dier	Gewicht (kg)	Bezettingnorm minimum oppervlakte (m² / dier)
Fokkalveren	50 kg	0,30 tot en met 0,40 m ² / dier
Middelgrote kalveren	110 kg	0,40 t/m 0,70 m ² / dier
Zware kalveren	200 kg	0,70 t/m 0,95 m ² / dier
Middelgrote runderen	325 kg	0,95 t/m 1,30 m ² / dier
Grote runderen	550 kg	1,30 t/m 1,60 m ² / dier
Zeer grote runderen	meer dan 700 kg	meer dan 1,60 m ² / dier

- Geen enkel rund op een transport dat een slachthuis aandoet, mag eens aangekomen op de terreinen van een slachthuis, het slachthuis nog verlaten.

3.2.8. (A12) TRACEERBAARHEID

- Bovenop de bepalingen van hoofdstuk 2.7 Traceerbaarheid, houdt de melkveehouder volgende specifieke documenten voor het melkveebedrijf bij:
toepassing:

Facturen reinigings- en ontsmettingsproducten melkinstallatie en koeltank	(3.2.6)
Facturen ontsmettingsmiddelen pootbad (indien van toepassing)	(3.2.6)
Resultaten analyses van melk	(3.2.4)&(3.2.6)
Resultaten analyses reinigingswater melkinstallatie en koeltank	(3.2.6)
Medisch attest veehouder en personeel	(3.2.1)

3.2.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.3. VLEESVEE

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan vleesveehouders moeten voldoen – naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 33-1: Vleesveehouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis - voorwaarde
B1	Beslagnummer aanwezig.
B2	Alle rundveebewegingen tijdig en correct geregistreerd in Sanitel en in permanent register op bedrijf.
B3	Alle aanwezige runderen voorzien van twee oormerken.
B4	Correcte procedure bij aankoop runderen.
B5	Enkel toegelaten ingrepen bij runderen.
B6	Er wordt hygiënisch gewerkt.
B7	Eigen transport van runderen volgens vervoersbepalingen.
B8	Volledig bedrijfsregister in het kader van traceerbaarheid in orde.

3.3.1. (B1) BEDRIJFSREGISTRATIE

- De veehouder – die voor het eerst runderen houdt op zijn bedrijf – laat zich bij DGZ – Arsia registreren in Sanitel door middel van een registratieformulier (bijlage 33_1). Het rundveebeslag krijgt een beslagnummer.

3.3.2. IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- (B2) De rundveehouder houdt een register bij van alle aanwezige runderen.
 - Alle veebewegingen van en naar het bedrijf en de geboortes worden vermeld in het register – ten laatste 48 uur na de beweging.
 - De rundveehouder kan zijn runderen niet verhandelen indien ze niet gemerkt zijn en er geen gedrukt identificatiedocument is.
- De rundveehouder meldt aan Sanitel alle veebewegingen van en naar zijn bedrijf – aanvoer/aankoop runderen, verkoop, afvoer naar slachthuis, sterfte.
 - De melding gebeurt per post, telefonisch of via SANINET (bijlage 33_2).
 - (B4) Bij aankoop ontbiedt de rundveehouder de bedrijfsdierenarts voor een verplicht aankooponderzoek. De melding in Sanitel kan hier enkel per post – waarbij het begeleidingsdocument en de monsters worden toegestuurd aan DGZ/ARSIA.
 - Bij sterfte van een rund gaat de melding aan DGZ/ARSIA gepaard met het doorsturen van het paspoort. De rundveehouder brengt op het document het sanitair vignet aan en schrijft diagonaal over het document in drukletters 'DOOD'.

- De rundveehouder laat pasgeboren kalveren identificeren.
 - De melding gebeurt bij DGZ/ARSIA binnen de zeven dagen na de geboorte en in ieder geval vóór het vertrek uit de veestapel.
 - Na de geboortemelding ontvangt de rundveehouder het individueel identificatiedocument voor het kalf.
- (B3) Alle op het rundveebedrijf aanwezige runderen moeten correct en duidelijk gemerkt zijn met twee officiële oormerken.
 - De rundveehouder controleert op zeer regelmatige basis de aanwezigheid van 2 oormerken per dier. In geval van verlies van één oormerk bij een of meerdere dieren, bestelt hij zo snel mogelijk het (de) ontbrekend(e) oormerk(en) bij DGZ-Arsia. Bij ontvangst brengt de rundveehouder het merk zo snel mogelijk aan.
 - Verliest een rund één oormerk net voor het rechtstreeks vervoer naar een binnenlands slachthuis, dan gebruikt de veehouder het slachthuisvignet. Het gele vignet wordt op het paspoort gekleefd, het witte vignet op het vertrekluik.
 - Zodra een rund beide oormerken verliest, meldt de veehouder dit aan de PCE en/of DGZ-Arsia.
 - Wanneer een veehouder het verlies van een identificatiedocument vaststelt, moet hij dit melden aan DGZ. Dit kan telefonisch, via fax of e-mail. In een aantal gevallen volstaat een schriftelijke verklaring, in andere gevallen is er een bezoek van de toezichter vereist.

3.3.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.3.4. DIERENGEZONDHEID

- Het type formulier voor de verplichte overeenkomst tussen de rundveehouder en een bedrijfsdierenarts en plaatsvervanger wordt gegeven in bijlage 33_3.
- Het model bezoekrapport voor rundvee – in te vullen door de bedrijfsbegeleidende dierenarts – is opgenomen in bijlage 33_4.
- (B4)De rundveehouder laat aangekochte runderen pas toe in het veebeslag na een analyse met negatief resultaat op brucellose, leucose en tuberculose.
 - Aangekochte runderen zijn afkomstig van een veebedrijf dat officieel vrij is van brucellose, leucose en tuberculose.
 - De vleesveehouder gaat na of de oormerken en de identificatiedocumenten van de aangekochte dieren overeenstemmen.
 - De vleesveehouder ontbiedt binnen 48 uur na aankomst van de dieren de bedrijfsdierenarts voor een verplicht onderzoek bij aankoop van runderen. De melding in Sanitel gebeurt op basis van het paspoort dat samen met de eventuele te nemen monsters door de bedrijfsdierenarts wordt doorgestuurd aan DGZ/ARSIA

- Aangekochte runderen worden, in afwachting van gunstige resultaten van het aankooponderzoek – in quarantaine geplaatst; bijvoorbeeld ondergebracht in een afzonderlijke ruimte in de rundveestal.
- Een gunstig resultaat van een aankooponderzoek heeft als gevolg dat de rundveehouder de identificatiedocumenten van de betrokken dieren ontvangt van DGZ/ARSIA.
- Indien het resultaat van het aankooponderzoek ongunstig is, wordt de PCE ingelicht.

3.3.5. (B5) DIERENWELZIJN

- De toegestane ingrepen bij runderen worden opgesomd in tabel 33-2.

Tabel 33-2: Runderen – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Brandmerken	verboden	-
Vriesbranden	niet bepaald	niet bepaald
Castratie	via chirurgische methode of via hemostatische tang	verdoving vereist bij chirurgische ingreep pijnstillend middel nodig bij toepassing hemostatische tang
Vasectomie	niet bepaald	verdoving vereist
Verwijderen van bijtepels	via chirurgische methode of via hemostatische tang	pijnstillend middel nodig
Perforeren van neusseptum	alleen voor plaatsen van neusring bij stieren met gepaste tang	niet bepaald
Onthoornen	alleen indien noodzakelijk voor veiligheid van mens en dier	verdoving vereist
Verwijderen van hoorngroep punt bij kalveren	alleen door middel van thermocauterisatie tot de leeftijd van twee maanden	verdoving vereist
Perforeren of inkepen van oren	alleen voor het plaatsen van oormerken en oorplaatjes	niet bepaald

- De vleesveehouder gebruikt geen hormonale of andere preparaten om de vleesproductie te verhogen. Het gebruik van dergelijke producten is immers een zware overtreding tegen de hormonenwetgeving.

3.3.6. (B6) UITRUSTING EN HYGIËNE

- Bij gebruik van een pootbad voor klauwbehandelingen moet het bad proper zijn en een passend ontsmettingsmiddel bevatten. Een leeg pootbad wordt als 'ongebruikt' beschouwd. De ontsmettingsmiddelen worden gebruikt volgens de technische fiches van de fabrikanten.
- Derden (dierenarts, inseminator, techniker, controleur...) die om professionele redenen op een rundveebedrijf komen, nemen volgende voorzorgen betreffende hygiëne en ontsmetting:
 - gebruik van ontsmettingsvoetbad bij betreden en verlaten van het veebedrijf,

- wassen van de handen bij het verlaten van het veebedrijf,
- dragen bedrijfskledij en -schoeisel,
- reinigen en ontsmetten van voorwerpen die in contact kwamen met de dieren.

3.3.7. (B7) TRANSPORT

Dit hoofdstuk is alleen van toepassing voor veehouders die zelf hun eigen dieren vervoeren. Op dat ogenblik moeten zij aan een aantal voorwaarden en wetgeving voldoen zoals de professionele vervoerders. Veehouders die hun dieren laten vervoeren door derden kunnen dit hoofdstuk overslaan

- Bij eigen vervoer voor handelsdoeleinden gelden:
 - De rundveehouder houdt een vervoersregister bij (bijlage 33_5). Het document kan als dusdanig op papier worden gebruikt, of overgenomen worden in een elektronisch document op computer. De rundveehouder kan tevens het vervoerregister dat via Saninet wordt verkregen, gebruiken.
 - De veehouder meldt binnen de 7 dagen het vertrek van het dier door het vertrekluis op te sturen naar DGZ-Arsia. Het begeleidingsdocument vergezelt steeds het dier tijdens het vervoer.
 - Het ontsmettingsregister voor vervoer van runderen is opgenomen in bijlage 33_6. Het wordt ondertekend door de persoon die verantwoordelijk is voor de ontsmetting.
 - Specifiek voor runderen moeten tijdens het transport volgende documenten aan boord zijn:
 - het blad uit het vervoerregister met betrekking tot het bepaalde vervoer – bij gebruik van papieren register,
 - het blad uit het ontsmettingsregister dat de laatste verrichtingen herneemt,
 - paspoort van de runderen.
- Het vervoer van kalveren is pas toegelaten indien:
 - Vervoer minder dan 100 km: zodra navel droog is;
 - Vervoer meer dan 100 km, minder dan 8u: zodra navel droog is en kalf minstens 10 dagen oud is;
 - Vervoer meer dan 8u: zodra navel droog is en kalf minstens 14d oud is.
- Voor de bezetting tijdens het transport gelden de normen uit tabel 33-3.

Tabel 33-3: Runderen – bezettingsnormen bij wegvervoer volgens gewicht

Type dier	Gewicht (kg)	Bezettingsnorm minimum oppervlakte (m² / dier)
Fokkalveren	50 kg	0,30 tot en met 0,40 m ² / dier
Middelgrote kalveren	110 kg	0,40 t/m 0,70 m ² / dier
Zware kalveren	200 kg	0,70 t/m 0,95 m ² / dier
Middelgrote runderen	325 kg	0,95 t/m 1,30 m ² / dier
Grote runderen	550 kg	1,30 t/m 1,60 m ² / dier
Zeer grote runderen	meer dan 700 kg	meer dan 1,60 m ² / dier

- Geen enkel rund op een transport dat een slachthuis aandoet, mag eens aangekomen op de terreinen van een slachthuis, het slachthuis nog verlaten.

3.3.8. (B8) TRACEERBAARHEID

Geen bijkomende specifieke voorwaarden tegenover Hoofdstuk 2.7 Traceerbaarheid.

3.3.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.4. VLEESKALVEREN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden en eisen waaraan vleeskalverhouders moeten voldoen – naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 34-1: Vleeskalverhouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis - voorwaarde
C1	Toelating FAVV aanwezig, met afdoende uitrusting – bedrijfsplattegrond, omkleedlokaal en bedrijfskledij en -schoeisel, ontsmettingsvoetbad, krogenopslagplaats, mestopslagplaatsen, reinigings- en ontsmettingsinstallatie vervoermiddelen, groepshuisvesting.
C2	Alle kalverbewegingen tijdig en correct geregistreerd in Sanitel en in voorlopig en definitief register.
C3	Alle aanwezige kalveren voorzien van twee oormerken.
C4	Kalveren in groep gehuisvest en correct behandeld.
C5	Enkel toegelaten ingrepen bij runderen.
C6	Professionele bezoekers nemen hygiënevoorzorgen bij betreden bedrijf.
C7	Eigen transport van kalveren volgens vervoersbepalingen.
C8	Volledig bedrijfsregister in het kader van traceerbaarheid in orde.

3.4.1. (C1) BEDRIJFSREGISTRATIE

- Elke veehouder – die voor het eerst vleeskalveren (Vleeskalf = elk dier dat in een toegelaten vleeskalverhouderij wordt gehouden (met in SANITEL subtype 2 aangeduid)) houdt op zijn bedrijf – vraagt een toelating aan bij het FAVV (bijlage 21_1). Wordt de toelating verleend, dan verwittigt het FAVV DGZ/ARSIA. Het veebeslag wordt geregistreerd in Sanitel en de veehouder ontvangt een beslagfiche met beslagnummer.
- Om de toelating te verkrijgen moet het vleeskalverbedrijf voldoen aan een aantal uitrustingsvoorschriften, inclusief:
 - actuele bedrijfsplattegrond,
De plattegrond geeft op een schematische wijze een overzicht van de bedrijfsinfrastructuur – inclusief de onderlinge locatie van woning, stallen, opslagplaatsen van voeder, mest en krogen, laad- en losplaatsen, bedrijfstoegangen en loop- en rijroutes. Voor stallen, hokken en opslagplaatsen wordt de capaciteit vermeld. Het nummeren van hokken, stallen en opslagplaatsen zal het de veehouder gemakkelijker maken de registers in te vullen.
 - laad- en losplaats met een gemakkelijk te reinigen en te ontsmetten ondergrond,
Er kan een laad- en losplaats voorzien zijn per compartiment of de plaats kan zich centraal bevinden waarbij de kalveren via een gang naar en van de compartimenten gebracht worden.

Voorbeelden van passende ondergrond zijn; rubberen mat (die tussen de deuropening van de stal en de vrachtwagen wordt gelegd), klinkers, asfalt of beton.

- afzonderlijk omkleedlokaal met wasbak (inclusief stromend water, zeep, propere handdoek), eventueel elders bewaarde bedrijfskledij en –schoeisel en een ontsmettingsvoetbad aan de ingang van de leefruimte van de dieren, De voederkeuken of een lokaal in de woning (bijvoorbeeld wasplaats, achterkeuken, garage) kunnen als omkleedlokaal gebruikt worden.
- krogenopslagplaats bestaande uit afgedekte ruimte met verharde ondergrond,
- opslagplaats voor mest conform geldende reglementering,
- reinigings- en ontsmettingsinstallatie voor vervoermiddelen,
- groepshuisvesting.

3.4.2. (C2) IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- De veehouder houdt een register voor vleeskalveren bij. Het register is steeds in overeenstemming met de aanwezige vleeskalveren op het bedrijf. Het register bestaat uit een 'voorlopig' en een 'definitief' register.
- Het voorlopig register vleeskalveren omvat minimaal van elk dier de landcode, het werknummer en de aankomstdatum.
 - Als voorlopig register zijn geldig: vervoersdocument van leverancier-handelaar en/of kalververzamelplaats, kopie gezondheidscertificaat (bij invoer) of een eigen ontwerp.
 - Het voorlopig register is geldig tot één maand na aankomst van het lot dieren.
- Het definitief register vleeskalveren wordt opgemaakt door DGZ/ARSIA en wordt toegestuurd aan de vleeskalverhouder binnen de maand na aankomst van de kalveren – samen met de bijhorende identificatiedocumenten.
 - Het definitief register is voorzien van een volgnummer bestaande uit 'jaartal/nummer van het aangevoerde lot dieren'.
 - Het administratief luik omvat het beslagnummer, de gegevens van het beslag en de verantwoordelijke.
 - Het luik aanvullingen omvat landcode, werknummer (gesorteerd op de laatste vier posities), geboortedatum, aankomstdatum, geslacht, haarkleed, vertrekdatum en bestemming.
 - De veehouder neemt wijzigingen in het voorlopig register op in het definitief register.
- De vleeskalverhouder meldt elke wijziging in het lot dieren onmiddellijk aan DGZ/ARSIA. De details voor elk van onderstaande gevallen zijn opgenomen in bijlage 34_1.
 - Bij aanvoer van kalveren worden de identificatiedocumenten en het ingevulde document aanvoer nuka's (Bijlage 34-2) binnen de zeven dagen doorgestuurd naar DGZ/ARSIA. De identificatiedocumenten zijn voorzien van een stempel – met het beslagnummer en volgnummer. Bij invoer uit andere EU-lidstaten

wordt de PCE vooraf verwittigd door de invoerder en wordt tevens een kopie van het gezondheidscertificaat meegestuurd naar DGZ/ARSIA.

- Bij afvoer van kalveren worden het ingevulde vertrekluk van het identificatiedocument en het ingevulde document afvoer slachtrijpe kalveren overgemaakt aan DGZ/ARSIA binnen de zeven dagen. Het vertrek kan ook elektronisch worden gemeld – via Saninet, binnen de drie dagen. Uitvoer dient minstens 24 uur op voorhand te worden gemeld aan de PCE door de uitvoerder.
- De sterfte van een kalf, ook al beschikt u op dat ogenblik niet over het identificatiedocument, dient *binnen de 7 dagen* aan Sanitel gemeld te worden. Hiertoe werd de procedure *'Melding sterfte van een kalf'* uitgewerkt.

1. Melding sterfte door de kalverhouder

- binnen de 7 dagen na 'vertrek=sterfte' meldt de verantwoordelijke de sterfte
- de melding gebeurt schriftelijk : per post, fax of e-mail (voor melding via e-mail dient u eerst uw e-mailadres door te geven aan DGZ – zie document '[kennisgeving E-mailadres](#)')
- bij de melding worden volgende gegevens vermeld: beslagnummer – oormerknummer (vermelding op oormerk = landcode + aantal cijfers) – geslacht – datum aanvoer – vertrekdatum
- voor de melding gebruikt u het standaardformulier

2. Ontvangstbevestiging melding sterfte door DGZ-Vlaanderen

- Binnen de 7 dagen na ontvangst ontvangt de verantwoordelijke een ontvangstbevestiging
- Op de ontvangstbevestiging staan volgende gegevens vermeld: beslagnummer – werknummer – meldingsdatum.
- Deze melding kan elektronisch gebeuren. Maar de veehouder stuurt steeds het identificatiedocument – ingevuld en met vermelding 'DOOD' – en het document afvoer slachtrijpe kalveren op naar DGZ/ARSIA. Treedt de sterfte op voordat de identificatieformulieren op het veebedrijf aanwezig zijn, dan geldt navolgende procedure *Melding sterfte van een kalf'*.
- Wordt een kalf binnen eenzelfde of buiten een beslag verplaatst van 'vleeskalveren' naar 'rundvee', dan meldt de veehouder de wijziging in status aan DGZ/ARSIA. Het identificatiedocument met vermelding 'Interne verhuis vleeskalf -> rund' wordt opgestuurd. De registers vleeskalveren en runderen worden binnen de drie dagen aangepast. Deze kalveren dienen dan de normale procedure bij aankoop van runderen te doorlopen:
 - Het paspoort gaat mee met het kalf naar de nieuwe bestemming,
 - Op de nieuwe bestemming wordt het kalf afgezonderd en wordt de dierenarts opgeroepen voor een aankooponderzoek,
 - Het paspoort gaat mee met de monsters voor aankooponderzoek.

- (C3) Alle op het veebedrijf aanwezige vleeskalveren moeten op ieder ogenblik correct en duidelijk gemerkt zijn met twee officiële oormerken.
 - De rundveehouder controleert op zeer regelmatige basis de aanwezigheid van 2 oormerken per dier. In geval van verlies van één oormerk bij een of meerdere dieren, bestelt hij zo snel mogelijk het (de) ontbrekend(e) oormerk(en) bij DGZ-Arsia. Bij ontvangst brengt de veehouder het merk zo snel mogelijk aan bij het kalf.
 - Verliest een kalf één oormerk net voor onmiddellijk transport met rechtstreekse bestemming een binnenlands slachthuis, dan gebruikt de veehouder het slachthuisvignet. Het gele vignet wordt op het paspoort gekleefd, het witte vignet op het vertrekluk.
 - Zodra een kalf beide oormerken verliest, meldt de veehouder dit aan de PCE en /of DGZ-Arsia.

3.4.3. (C4) DIERENVOEDER EN DRINKWATER

- Kalveren moeten minstens tweemaal per dag gevoederd worden. Daarbij moeten alle kalveren tegelijkertijd kunnen eten – behalve bij *ad libitum* of individuele automatische voeding.
- De kalveren moeten voldoende ijzer krijgen om een gemiddeld haemoglobine gehalte van tenminste 4,5 mmol/l te bereiken. Enkele voorbeelden van mogelijke procedures om deze norm te bewaken, vindt u in bijlage 34-3
- Vanaf twee weken na de opzet, krijgen de kalveren dagelijks vezelhoudend voeder. De hoeveelheid wordt opgedreven van 50 g tot 250 g per dag tijdens de leeftijdsperiode van de kalveren van 8 tot 20 weken.

3.4.4. DIERENGEZONDHEID

- Het document voor de verplichte overeenkomst tussen vleeskalverhouder en bedrijfsdierenarts en plaatsvervanger is gegeven in bijlage 34_4.
- Het bezoeker rapport voor vleeskalveren – in te vullen door de bedrijfsbegeleidende dierenarts – is opgenomen in bijlage 34_5.

3.4.5. DIERENWELZIJN

- (C5) De toegestane ingrepen bij runderen worden opgesomd in tabel 34-2.

Tabel 34-2: Runderen – toegelaten ingrepen

Ingrep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Brandmerken	verboden	-
Vriesbranden	niet bepaald	niet bepaald
Castratie	via chirurgische methode of via hemostatische tang	verdoving vereist bij chirurgische ingreep pijnstillend middel nodig bij toepassing hemostatische tang
Vasectomie	niet bepaald	verdoving vereist

Verwijderen van bijtepels	via chirurgische methode of via hemostatische tang	pijnstillend middel nodig
Perforeren van neuseptum	alleen voor plaatsen van neusring bij stieren met gepaste tang	niet bepaald
Onthoornen	alleen indien noodzakelijk voor veiligheid van mens en dier	verdooving vereist
Verwijderen van hoorngroei punt bij kalveren	alleen door middel van thermocauterisatie tot de leeftijd van twee maanden	verdooving vereist
Perforeren of inkepen van oren	alleen voor het plaatsen van oormerken en oorplaatjes	niet bepaald

- (C4) Bij groepshuisvesting gelden volgende minimale vrije ruimtes:

Gewicht (kg)	Minimum vrije oppervlakte (m²/dier)
Minder dan 150 kg	1,5 m ²
150 – 220 kg	1,7 m ²
Meer dan 220 kg	1,8 m ²

- In de eerste 8 weken, indien de kalveren nog individueel gehuisvest zijn, moet onder alle omstandigheden de box minstens zo breed zijn als de schofthoogte van het individueel gehuisveste kalf.
- Vanaf 8 weken, mogen kalveren niet meer in individuele hokken gehouden worden. Een uitzondering kan worden voorzien op basis van een verklaring van de bedrijfsdierenarts met redenen betreffende gedrag of gezondheid. De lengte van het individuele hok is minstens gelijk aan de lengte van het kalf vermenigvuldigd met 1,1.
- De stallen zijn zo ingericht dat er minstens tussen 9u en 17u daglicht is – via natuurlijke lichtinval of kunstlicht.
- De kalveren mogen ten hoogste één uur per dag worden aangebonden tijdens het verstrekken van melk of melkvervanger.
- De kalveren mogen niet gemuilkorfd worden.

3.4.6. UITRUSTING EN HYGIËNE

- (C6) Professionele bezoekers (dierenarts, inseminator, techniker...) kunnen het vleeskalverbedrijf betreden op voorwaarde dat voorzorgen betreffende hygiëne en ontsmetting genomen worden:
 - gebruik van ontsmettingsvoetbad bij betreden en verlaten van het veebedrijf,
 - wassen van de handen bij het verlaten van het veebedrijf,
 - dragen van bedrijfskledij en -schoeisel,
 - reinigen en ontsmetten van voorwerpen die in contact kwamen met de dieren.

3.4.7. (C7) TRANSPORT

- Geen bijkomende specifieke voorwaarden

Tabel 34-3: Kalveren – bezettingsnormen bij wegvervoer volgens gewicht

Type dier	Gewicht (kg)	Bezettingsnorm minimum oppervlakte (m² / dier)
Fokkalveren	50 kg	0,30 tot en met 0,40 m ² / dier
Middelgrote kalveren	110 kg	0,40 t/m 0,70 m ² / dier
Zware kalveren	200 kg	0,70 t/m 0,95 m ² / dier

- Geen enkel vleeskalf op een transport dat een slachthuis aandoet, mag eens aangekomen op de terreinen van een slachthuis, het slachthuis nog verlaten.

3.4.8. (C8) TRACEERBAARHEID

Bovenop de bepalingen van hoofdstuk 2.7 Traceerbaarheid, houdt de vleeskalverhouder volgende specifieke documenten voor het kalverbedrijf bij:

Voorlopig of definitief register vleeskalveren	(3.4.2)
--	---------

3.4.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.5. VARKENS

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan varkenshouders moeten voldoen – naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 35-1: Varkenshouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis – voorwaarde
D1	Toelating FAVV aanwezig, met afdoende hygiëne-uitrusting inclusief een omkleedlokaal.
D2	Alle varkensbewegingen tijdig en correct geregistreerd in het register aan- en afvoer varkens; in bepaalde regio's tevens in het permanent register.
D3	Alle aanwezige gespeende varkens voorzien van één officieel oormerk.
D4	Alle varkens beschikken over voldoende voeder van passende samenstelling en voldoende water, hebben voldoende ruimte om te eten en worden minstens éénmaal per dag gevoederd.
D5	Voedersilo's van buiten te vullen.
D6	Om het Aujeszky statuut te vrijwaren enkel varkens binnenbrengen met een gelijk of hoger statuut.
D7	Enkel toegelaten ingrepen bij varkens.
D8	Alle varkens gehuisvest volgens de bepalingen betreffende dierenwelzijn.
D9	Zeugen en gelten correct gehuisvest – groepshuisvesting buiten kraamhok, kraamhok met voldoende ruimte, niet aangebonden.
D10	Biggen correct gehuisvest en gespeend – voldoende ruimte en bescherming in kraamhok, spenen vanaf 28 dagen of 21 dagen mits afdoende aparte biggenhokken.
D11	Beren correct gehuisvest – niet volledig afgezonderd.
D12	Derden enkel toegelaten op bedrijf mits in acht nemen hygiënevoorschriften.
D13	Eigen transport van varkens volgens vervoersbepalingen.
D14	Volledig bedrijfsregister in het kader van traceerbaarheid in orde.

3.5.1. (D1) BEDRIJFSREGISTRATIE

- De veehouder – die voor het eerst varkens houdt op zijn bedrijf – vraagt een toelating aan bij het FAVV. Wordt de toelating verleend, dan verwittigt het FAVV DGZ/ARSIA. Het bedrijf wordt geregistreerd in Sanitel en ontvangt een beslagnummer (bijlage 35-1).
- Het varkensbedrijf voldoet aan volgende hygiëne-eisen.
- Het gaat hierbij om een aantal algemene eisen:
 - verharde en reinigbare laad- en losplaats voor varkens,
 - afzonderlijke plaats voor het bewaren van krenge,
 - voorraad van een erkend ontsmettingsmiddel (voetnoot 3 – p. 35),
 - materieel om voertuigen en de krengebewaarplaats te reinigen en te ontsmetten.

- De specifieke eis voor een varkensbedrijf is de aanwezigheid van een omkleedlokaal. Het omkleedlokaal is afgesloten van de stalruimte en van de woongedeelten en voorzien van:
 - een wasbak met stromend water, zeep en propere of wegwerp handdoek,
 - een bak voor het reinigen en ontsmetten van schoeisel,
 - een gevuld ontsmettingsvoetbad aan de in- en uitgang.

3.5.2. IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- (D2) De varkenshouder houdt een register bij van elke aan- en afvoer van varkens op zijn bedrijf (bijlage 35_2). Hij noteert daarvoor in het register het referentienummer van de overeenkomstige laad- en losbon.
- Er moet tevens een permanente inventaris worden bijgehouden op varkensbedrijven gelegen in de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Henegouwen – het deel gelegen ten westen van het kanaal van Spiere, en Brabant – het deel ten westen van kanaal van Willebroek en vanaf de Nederlandse grens tot Gent en de Schelde stroomopwaarts vanaf Gent. In de inventaris wordt minstens wekelijks elke geboorte, aankomst, vertrek of sterfte van een varken genoteerd (bijlage 35_3).
- (D3) Alle op het varkensbedrijf aanwezige gespeende varkens moeten correct en duidelijk gemerkt zijn met één officieel oormerk. Deze oormerken worden schriftelijk besteld bij DGZ/ARSIA met de bestelbon “I&R-materiaal Varkens”.
 - De varkenshouder identificeert pasgeboren biggen ten laatste bij het spenen en in ieder geval vóór het vertrek uit het beslag.
 - De varkenshouder voorziet ingevoerde varkens van een oormerk – binnen de 48 uur na aankomst op het varkensbedrijf.
 - De varkenshouder voorziet alle slachtvarkens van het verkorte beslagnummer van het varkensbedrijf – aangebracht met een erkende klophamerstempel op zowel de linker als de rechter flank en dat binnen de vijf dagen vóór het vertrek uit het bedrijf.
 - Bij verlies van oormerken moeten varkens in de regel niet hermerkt worden. Indien de varkens verplaatst worden naar een ander bedrijf, moeten ze voor vertrek worden hermerkt met een beslagoormerk. Varkens zonder oormerk die worden afgevoerd naar het slachthuis moeten niet worden hermerkt, omdat op deze dieren een klophamerstempel wordt aangebracht.

3.5.3. (D4) DIERENVOEDER EN DRINKWATER

- Varkens worden minstens éénmaal per dag gevoederd.
- Zeugen en gelten beschikken over een toereikende hoeveelheid bulk- en vezelrijk voeder en energierijk voeder – met het doel hun honger te verminderen en in hun behoefte tot kauwen te voorzien.
- Varkens in groep moeten voldoende en allemaal tegelijk kunnen eten – behalve bij ad libitum of automatische individuele voeding.

- (D5) De voedersilo's worden van buiten de stallen gevuld.
- Drinkwater is beschikbaar voor varkens vanaf de leeftijd van twee weken.

3.5.4. DIERENGEZONDHEID

- Het type formulier voor de verplichte overeenkomst tussen de varkenshouder en een bedrijfsdierenarts en een plaatsvervanger wordt gegeven in bijlage 35_4.
- Het model bezoekrapport voor varkens – in te vullen door de bedrijfsbegeleidende dierenarts, hier tevens bedrijfsdierenarts – is opgenomen in bijlage 35_5.
- De varkenshouder ontbiedt de bedrijfsdierenarts driemaal per jaar met een tussentijd van minstens drie maanden. Tijdens die bezoeken maakt de bedrijfsdierenarts een bezoekrapport op met zijn bevindingen.
- (D6) Om het Aujeszky statuut van zijn varkensbeslag te vrijwaren, brengt de varkenshouder enkel varkens binnen met een Aujeszky statuut dat gelijk is aan of hoger is dan dit van zijn varkensbeslag. Het Aujeszky statuut van een varkensbeslag is genoteerd in Sanitel. De varkenshouder volgt de bepalingen betreffende nodige onderzoeken om een statuut te verwerven of te behouden.
- In 2007 is in België gestart met een Salmonella-bewakingsprogramma bij vleesvarkens. Het belangrijkste doel van het programma is de prevalentie van Salmonella in vleesvarkens zodanig te verminderen dat deze geen belangrijke bron meer vormen voor Salmonella-besmettingen bij de mens.

Salmonella Actieplan Vleesvarkens	
Voor wie?	Alle varkensbedrijven met 31 of meer vleesvarkens
Bemonsteringsschema	Aantal afhankelijk van het aantal varkens op het bedrijf. 31 – 120 vleesvarkens:10 meer dan 120: 12
	Bemonstering driemaal per jaar (elke vier maanden); steekproefsgewijs over alle leeftijdsgroepen; te bemonsteren varkens zijn minstens 10 weken oud of langer dan 1 maand op het bedrijf.
	De sera van vleesvarkens genomen in het kader van de bestrijding van de ziekte van Aujeszky kunnen gebruikt worden voor de onderzoeken op Salmonella
Wanneer bijkomende maatregelen nodig op het varkensbedrijf	Het Agentschap notificeert aan de varkenshouder dat zijn bedrijf een risicobedrijf voor Salmonella is, indien het gemiddelde van de individuele S/P ratio's van de laatste drie periodieke bemonsteringen groter is dan 0,6.
	De varkenshouder van een risicobedrijf geeft opdracht aan de bedrijfsdierenarts voor een verplichte begeleiding
Begeleidingsprogramma voor risicobedrijven	De bedrijfsdierenarts evalueert de sanitaire toestand en risicofactoren aan de hand van de checklist
	De bedrijfsdierenarts neemt meststalen van de vleesvarkens voor bacteriologisch onderzoek
	De bedrijfsdierenarts stelt een bedrijfsspecifiek Salmonella actieplan. Het actieplan loopt voor een periode van een jaar;
	Voer het actieplan uit: vul de data van de uitgevoerde acties in op het plan

3.5.5. DIERENWELZIJN

- (D7) De toegestane ingrepen bij varkens worden opgesomd in tabel 35-2.

Tabel 35-2: Varkens – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Castratie	Uitsluitend met de chirurgische methode	verdoving vanaf de leeftijd van 7 dagen
Vijlen of knippen van de hoektanden	1. mag slechts gedurende de eerste levensweek; 2. tanden moeten glad blijven en de pulpaholte intact; 3. mag niet routinematig gebeuren maar slechts als op het bedrijf kwetsuren aan de uiers van zeugen en oren en staarten bij andere varkens zijn geconstateerd, ingevolge het niet knippen; en nadat gebleken is dat staartbijten niet voorkomen kan worden door wijziging in de bedrijfsvoering, met inbegrip van de bezettingsdichtheid.	niet vereist
Inkorten slagstanden	bij beren	
Couperen van een deel van de staart	1. mag slechts gedurende de eerste levensweek; 2. mag niet routinematig gebeuren maar slechts als op het bedrijf kwetsuren aan de staarten van de varkens zijn geconstateerd; en als dit staartbijten niet verholpen kan worden door een wijziging in de bedrijfsvoering, met inbegrip van de bezettingsgraad.	niet vereist
Perforeren of inkepen van oren	mag slechts gebeuren voor het plaatsen van oormerken en oorplaatjes	niet vereist
Perforeren van neusseptum	uitsluitend voor het plaatsen van een neusring bij varkens die buiten op een zachte ondergrond gehouden worden en bij fokberen	niet vereist

- (D8) De wetgeving voorziet een aantal bepalingen voor de uitrusting van varkenstallen – zoals hieronder opgesomd. De *schuin gedrukte* bepalingen zijn slechts van toepassing in stallen die na 01.01.2003 in gebruik worden genomen of worden verbouwd en in alle stallen vanaf 2013.
- Varkens beschikken permanent over voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen – voor zover de diergezondheid daardoor niet in gevaar komt. Voorbeelden van materiaal zijn onder meer stro, hooi, hout, zaagsel, champignoncompost, turf – geen autobanden.
- De varkensstal is zo gebouwd dat varkens andere varkens kunnen zien – uitzondering voor zeugen en gelten tijdens de laatste week vóór en tijdens het werpen.
- Bij groepshuisvesting:
 - worden maatregelen genomen om afwijkend gedrag – bijvoorbeeld agressief vechten – te voorkomen.
 - mogen varkens die buitengewoon agressief zijn of bedreigd worden, gewond of ziek zijn, tijdelijk worden opgesloten in een aparte box.
Daarbij kan het dier zich gemakkelijk omdraaien in de box – indien niet strijdig met specifiek diergeneeskundig advies.

- wordt zoveel mogelijk met stabiele groepen gewerkt. Eenmaal een groep gevormd, wordt er zo weinig mogelijk dieren toegevoegd. Het in groep plaatsen van biggen gebeurt zo vlug mogelijk – bij voorkeur vóór of ten hoogste één week na het spenen. Als varkens worden toegevoegd, dan hebben zij voldoende mogelijkheden om aan andere varkens te ontsnappen of zich voor hen te verbergen.
- Enkel in uitzonderlijke gevallen en op advies van een dierarts kunnen kalmeermiddelen worden toegediend. Het systematisch toedienen om het toevoegen van dieren te vergemakkelijken, is verboden.
- De vrije vloeroppervlakte die minimaal moet beschikbaar zijn voor varkens in groepshuisvesting is:

Levend gewicht varkens	Minimum vrije vloerruimte
Tot 10 kg	0,15 m ²
Van 10 tot 20 kg	0,20 m ²
Van 20 tot 30 kg	0,30 m ²
Van 30 tot 50 kg	0,40 m ²
Van 50 tot 85 kg	0,55 m ²
Van 85 tot 110 kg	0,65 m ²
Meer dan 110 kg	1,00 m ²
<i>Gedekte gelten</i>	<i>1,64 m²</i>
<i>Zeugen</i>	<i>2,25 m²</i>

Deze oppervlakte wordt verminderd of vermeerderd met 10% al naargelang in een groep respectievelijk minder dan zes dieren of meer dan 40 dieren leven. Gedekte gelten beschikken minimaal over 0,95 m² en drachtige zeugen over minimaal 1,30 m² vaste vloer of vloer met maximaal 15% afvoergaten.

- *Betonroosters bij varkens in groepshuisvesting hebben:*

	Minimum balkbreedte	Maximum gleufbreedte
<i>Biggen</i>	<i>50 mm</i>	<i>11 mm</i>
<i>Gespeende varkens</i>	<i>50 mm</i>	<i>14 mm</i>
<i>Gebruiksvarkens</i>	<i>80 mm</i>	<i>18 mm</i>
<i>Zeugen</i>	<i>80 mm</i>	<i>20 mm</i>

- In de varkensstal wordt plots lawaai vermeden, evenals een continu geluidsniveau van 85 dBA of hoger.
- In de varkensstal is de lichtintensiteit ten minste 40 lux gedurende ten minste acht uur per dag.
- *Stallen gebouwd na 1.1.2003 hebben lichtdoorlatende openingen in het dak en/of muren ter grootte van minimaal 3% van de vloeroppervlakte. Op die wijze wordt natuurlijke lichtinval toegelaten.*
- (D9) Zeugen en gelten:
 - worden niet aangebonden.

- worden in groep gehouden vanaf vier weken na de inseminatie tot één week vóór de verwachte werpdatum.
Op bedrijven met minder dan tien zeugen, mogen zeugen en gelten apart worden gehuisvest – mits de dieren zich gemakkelijk kunnen omdraaien in hun hok of box.
- hebben een hok met zijden langer dan 2,8 m – 2,4 m indien de groep minder dan zes dieren telt.
- beschikken in de laatste week vóór het werpen over voldoende en adequaat nestmateriaal – tenzij dat technisch niet uitvoerbaar is met de op het varkensbedrijf aanwezige mengmestmethode.
- beschikken in het kraamhok over voldoende ruimte achter zich om het natuurlijke of begeleide werpen te vergemakkelijken.
Kraamhokken waarin zeugen zich vrij kunnen bewegen, zijn voorzien van een bescherming voor de biggen – bijvoorbeeld een zeugenbeugel.
- (D10) Biggen:
 - hebben in het kraamhok voldoende ruimte om ongehinderd te kunnen zuigen.
 - beschikken over een vloeroppervlakte die groot genoeg is om alle biggen tegelijk te laten rusten en die bestaat uit een dichte vloer of voorzien is van een mat, van stro of ander geschikt materiaal.
 - worden niet gespeend voordat zij 28 dagen oud zijn – tenzij het welzijn van zeug of biggen anders in het gedrang komt.
 - mogen enkel vanaf 21 dagen worden gespeend wanneer zij daarna naar speciale voorzieningen worden gebracht.
Deze voorzieningen zijn – vóór het binnenbrengen van de biggen:
 - volledig leeg,
 - grondig gereinigd en ontsmet,
 - gescheiden van de voorzieningen waar zeugen worden gehouden.
- (D11) Het hok voor volwassen beren:
 - is zo gelegen en gebouwd dat de beer zich kan omdraaien en andere varkens kan horen, ruiken en zien.
 - is volledig vrij van obstakels.
 - heeft een vrije vloeroppervlakte van ten minste 6 m² - 10 m² als het hok tevens gebruikt wordt voor het dekken.
Een deel van de totale vloeroppervlakte is groot genoeg voor de beer om te liggen. Dit deel bestaat uit een dichte vloer of is voorzien van een mat, van stro of ander geschikt materiaal.

3.5.6. UITRUSTING EN HYGIËNE

- (D9) Drachtige zeugen en gelten worden – indien nodig – behandeld tegen uitwendige en inwendige parasieten.
- (D9) Zeugen en gelten worden grondig schoongemaakt voordat zij in het kraamhok worden gebracht.
- (D12) Derden zijn op een varkensbedrijf toegelaten op voorwaarde dat voorzorgen betreffende hygiëne en ontsmetting genomen worden:

- dragen van bedrijfskledij en -schoeisel,
- gebruik van ontsmettingsvoetbad bij betreden en verlaten van het omkleedlokaal,
- wassen van de handen bij het verlaten van het veebedrijf,
- reinigen en ontsmetten van voorwerpen die in contact kwamen met de dieren.

3.5.7. (D13) TRANSPORT

Dit hoofdstuk is alleen van toepassing voor varkenshouders die zelf hun eigen dieren vervoeren. Op dat ogenblik moeten zij aan een aantal voorwaarden en wetgeving voldoen zoals de professionele vervoerders. Varkenshouders die hun dieren laten vervoeren door derden kunnen dit hoofdstuk overslaan

- Doet de varkenshouder zelf het vervoer voor handelsdoeleinden van zijn varkens, dan houdt hij daarvan een register bij (bijlage 35_6). Hiertoe bewaart hij een kopie van de laad- en losbon die wordt opgemaakt voor elk vervoer, dus ook wanneer de varkenshouder zelf de eigen biggen vervoert van de zeugenstal naar de vleesvarkensstal die op een andere locatie is gelegen.
- De laad- en losbon wordt in veelvoud opgemaakt, namelijk telkens een exemplaar voor:
 - de varkenshouder – als verantwoordelijke van de inlaadplaats en vervoerder – ingevulde delen inladen en uitladen en reiniging/ontsmetting (geel en witte papieren exemplaren),
 - de verantwoordelijke van de uitlaadplaats – ingevulde delen inladen en uitladen, voorzien van beslagvignet – roze papieren exemplaar. Worden varkens op verschillende plaatsen uitgeladen, dan wordt het register opgemaakt in zoveel exemplaren als er uitlaadplaatsen zijn.
- Zorg voor registratie van de gegevens uit het vervoerregister in Sanitel binnen de zeven dagen na het transport, door de bonnen op te sturen of door een melding via internet.
- Voor de registratie betreffende reiniging en ontsmetting zorgt de varkenshouder ervoor dat het desbetreffende deel van de laad- en losbon wordt ingevuld.
- Dit deel van het register wordt ondertekend door de persoon die verantwoordelijk is voor de ontsmetting.
- Tijdens het transport voor handelsdoeleinden moeten volgende documenten aan boord zijn:
 - de ingevulde laad- en losbon bij gebruik van papieren registers,
 - de gegevens van Saninet (inladen, uitladen, reiniging/ontsmetting van het laatste vervoer) en een duplicaat van de laadbon met beslagvignet bij gebruik van computer.
- Het wordt aangeraden om varkens afkomstig van groepshokken samen te houden en niet te vermengen met varkens afkomstig van andere hokken.

- Varkens van verschillende beslagen moeten tijdens het transport fysiek gescheiden blijven.
- Het overladen van varkens op een ander vervoermiddel is verboden.
- Geen enkel varken op een transport dat een slachthuis aandoet, mag eens aangekomen op de terreinen van een slachthuis, het slachthuis nog verlaten.
- De bezettingsdichtheid bij varkens van ± 100 kg mag niet hoger zijn dan 235 kg/m^2 . De minimum grondoppervlakte per dier kan met 20% verhoogd moeten worden in functie van ras, grootte, fysieke conditie, weersomstandigheden en reisduur.

Tabel 35-3: Varkens – bezettingsnormen bij wegvervoer volgens gewicht

Gewicht varkens (kg)	Bezettingsnorm minimum oppervlakte (m² / dier)
15 kg	0,13 m ² / dier
25 kg	0,15 m ² / dier
50 kg	0,35 m ² / dier
100 kg	0,51 m ² / dier

3.5.8. (D14) TRACEERBAARHEID

Geen bijkomende specifieke voorwaarden tegenover Hoofdstuk 2.7 Traceerbaarheid.

3.5.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.6. PAARDACHTIGEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan houders van paardachtigen moeten voldoen – naast de algemene voorwaarden uit deel 2. De voorwaarden in deze gids gelden voor houders van paarden, ezels, muilezels en muildieren die gericht zijn op de vlees- en/of de melkproductie. Dit hoofdstuk is niet van toepassing op NIET-voedselproducerende paarden. Het paspoort van de paarden geeft aan of een paard bestemd is voor voedselproductie of niet. Op landbouwbedrijven waar paarden gehouden worden voor recreatie en sportieve doeleinden (jumping, dressuur e.d.) vallen deze paarden buiten het bestek van de gids primaire dierlijke productie.

Tabel 36-1: Houders van paardachtigen – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis – voorwaarde
Z1	Identificatie van alle paardachtigen voor menselijke consumptie.
Z2	Melkers zijn proper, handelen hygiënisch en beschikken over geneeskundig attest.
Z3	Enkel toegelaten ingrepen bij paardachtigen.
Z4	Melk gewonnen van gezonde dieren, op een hygiënische wijze en afdoende gecontroleerd door geaccrediteerde laboratoria.
Z5	Gebouwen en infrastructuur voorzien op een hygiënische melkwinning – melklokaal, melkwinningsapparatuur, tanklokaal, koeltank, melkhuisje.
Z6	Eigen transport van paardachtigen voorzien van nodige documenten.
Z7	Volledig bedrijfsregister in het kader van traceerbaarheid in orde.

3.6.1. BEDRIJFSREGISTRATIE

- Een specifieke bedrijfsregistratie geldt momenteel niet voor houders van paardachtigen voor de vleesproductie. Vanaf 2008 zal elke houder van voedselproducerende dieren (dus ook de houder van paardachtigen voor melk of vleesproductie) geregistreerd worden in Sanitel via DGZ-Arsia. Na registratie wordt in Sanitel een “beslag paarden” toegekend.
- (Z2) De melkers en de bedieners van de melkinstallatie beschikken over een geneeskundig attest. Dit attest wordt jaarlijks vernieuwd.

3.6.2. (Z1) IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- De paardenhouder geeft door middel van een identificatiedocument aan dat de paardachtige:
 - bestemd kan zijn voor menselijke consumptie (voedselproducerend paard), of

- voorgoed uitgesloten is van slachten voor menselijke consumptie (niet voedselproducerend paard). Bij elke verandering van eigenaar kan de bestemming van het paard gewijzigd worden, echter alleen in de richting van voedselproducerend paard naar niet-voedselproducerend paard.
- Voor mesterijdoeleinden of voor de productie van paardenmelk mogen uitsluitend voedselproducerende paarden worden gehouden.
- De paardenhouder zorgt ervoor dat alle aanwezige paarden geïdentificeerd zijn aan de hand van een microchip. De microchip wordt ingeplant door een dierenarts naar keuze.
- De paarden moeten tevens beschikken over een paspoort.
- Veulens bestemd om geslacht te worden binnen het kalenderjaar van hun geboorte moeten niet beschikken over een microchip of paspoort. Een identificatieattest is wel nodig.

3.6.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.6.4. (Z5) DIERENGEZONDHEID

- Melk voor leveren – hetzij aan de zuivelindustrie, hetzij rechtstreeks aan de consument en voor de productie van hoevezuivel:
 - moet afkomstig zijn van dieren die klinisch gezond zijn,
 - mag niet afkomstig zijn van met diergeneesmiddelen behandelde dieren – de paardenhouder respecteert de officiële wachtperiode vóór melk mag geleverd worden.
- Pas aangekochte dieren en zieke dieren worden afzonderlijk op het einde gemolken zodat er geen contact is met de gezonde dieren.

3.6.5. (Z4) DIERENWELZIJN

- De toegestane ingrepen bij paardachtigen worden gegeven in tabel 36-2.

Tabel 36-2: Paardachtigen – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Castratie	via chirurgische methode of via hemostatische tang	verdoving vereist
Vriesbranden	niet bepaald	niet vereist
Brandmerken	nooit toegelaten	

3.6.6. UITRUSTING EN HYGIËNE

- (Z5&6) De productie van melk gebeurt op een hygiënische en veilige manier. Hygiënisch werken is van toepassing op alle handelingen, gebruikte middelen en ruimten bij het melken: de voorbereiding, de plaats van de melkwinning, de melkkoeltank, het tanklokaal en het melkhuisje.
- (Z3) De melkers en de bedieners van de melkinstallatie:
 - dragen propere en aangepaste melkkleding,
 - wassen zorgvuldig de handen vooraleer met het melken wordt gestart en herhalen dit, indien nodig, tijdens het melken,
 - zorgen ervoor dat de uier en de spenen schoon zijn.
- (Z5) Vooraleer te starten met melken wordt de voormelk van elk dier visueel beoordeeld en verwijderd. Bij het melken in een bindstal wordt de voormelk in een passend recipiënt verwijderd.
- Indien na het melken de spenen gedipt of gesprayd worden, dan gebeurt dit met een erkend product (voetnoot 3 – p. 35).
- De geleverde melk bevat geen biest.
- (Z6) Het melklokaal:
 - is zo gebouwd dat ieder gevaar voor besmetting van de melk wordt voorkomen,
 - heeft gemakkelijk reinigbare wanden en vloeren,
 - beschikt over een voorziening van water van drinkwaterkwaliteit,
 - beschikt over een goed functionerend verlichtingssysteem om in goede omstandigheden te kunnen melken,
 - beschikt over een goed functionerend luchtverversingssysteem.
- De melkwinningsapparatuur en toebehoren:
 - zijn gemakkelijk te reinigen en te ontsmetten en zijn proper.
 - Bij het melken in een bindstal zijn de ligbedden proper en droog. De melkklauwen worden niet in de bindstal bewaard – wel in het tanklokaal of melkhuisje.
 - Wanneer gebruik gemaakt wordt van een verplaatsbare melkstand, gebeurt het melken op een droge plaats. Best wordt de melkstand regelmatig verplaatst bij melken op de weide.
- De melkkoeltank:
 - heeft een opslagcapaciteit in overeenstemming met het ophaalritme,
 - is uitgerust met een thermometer en een roerwerk om de melk regelmatig te mengen.
- De melk:
 - wordt zo vlug mogelijk na het melken opgeslagen in de koeltank,
 - wordt er gekoeld tot maximum 6°C binnen de twee uur na het einde van de instroom van melk,
 - wordt er bij maximum 6°C bewaard tussen twee melktijden.

- Het tanklokaal en het melkhuisje:
 - dienen enkel voor melkbehandeling en melkwinningsapparatuur,
 - hebben deuren met een afdoende afscheiding van de veestal en van het melklokaal,
 - hebben afgeschermdde lampen,
 - zijn efficiënt geventileerd. De verluchting gebeurt met verse buitenlucht en dus niet via de stallen. Er is een luchtinlaat en een luchtuitlaat voorzien.
 - hebben ramen voorzien van een muskietennet indien openend naar buiten.
 - Het tanklokaal:
 - is gebouwd – wanden, vloeren, plafond – in bestendig materiaal dat gemakkelijk te reinigen en te ontsmetten is,
 - heeft – bij nieuwbouw – vloeren met voldoende afschot voor een natuurlijke afvoer,
 - heeft een toegang die goed reinigbaar is en bestaat uit een verhard, wasbaar en proper oppervlak,
 - is volledig afgesloten van het melklokaal en niet toegankelijk voor dieren,
 - heeft geen ramen die opengaan naar een ander lokaal,
 - heeft een buitendeur voorzien van hor of vliegenraam indien die dienst doet voor de verluchting.
 - De koelgroep wordt beschermd tegen dieren – inclusief insecten.
 - In het tanklokaal en/of het melkhuisje is er:
 - een spoelbak, met passende en voldoende bevoorrading met warm en koud water van drinkwaterkwaliteit, voor het reinigen van het materiaal,
 - een lavabo met warmwatervoorziening, zeep en handdoek – of wegwerppapier.
 - (Z5) De reiniging en ontsmetting specifiek betreffende melkwinning omvat:
 - De melkinstallatie wordt direct na elke melkbeurt gereinigd en de melkkoeltank na elke melkophaling. Er worden enkel geëigende en erkende producten gebruikt (voetnoot 3 – p. 35).
 - Na de reiniging wordt de melkinstallatie en de koeltank systematisch nagespoeld met water van drinkwaterkwaliteit. Na iedere reiniging voert de merriehouder een visuele controle uit op de properheid.
 - Indien voor de reiniging en de naspoeling van de melkinstallatie en de koeltank geen leidingwater wordt gebruikt, gebeurt minstens alle twee jaar een wateranalyse door een geaccrediteerd laboratorium. (lijst te vinden op de website van Belac www.belac.be).
 - Uit de resultaten – die bewaard worden op het veebedrijf – moet blijken dat:
 - nitraatgehalte lager is dan 50 mg/l,
 - nitrietgehalte lager dan 0,5 mg/l,
 - kiemgetal lager dan 100/ml,
 - totaal aantal coliforme bacteriën lager dan 10/100 ml,
 - aantal E-coli's lager dan 1/100 ml.
- Indien de wateranalyses niet conform zijn met de normen kan de merriehouder best overschakelen op leidingwater of het water behandelen en een nieuwe analyse laten uitvoeren voor de afwijkende parameters.
- Het melklokaal wordt na elke melkbeurt schoongemaakt. Het tanklokaal en melkhuisje worden proper gehouden.

- (Z5) Alle melk geleverd aan levensmiddelenbedrijven is onderworpen aan de reglementering betreffende de officiële bepaling van de kwaliteit en de samenstelling. De aanwezigheid van remstoffen wordt eveneens onderzocht van elke levering. De melk moet afkomstig zijn van dieren die klinisch gezond zijn.
- De merriehouder levert melk volgens vastgelegde types – volle melk, magere melk, room. Voor elke type wordt de kwaliteit en samenstelling bepaald.
- De analyses worden uitgevoerd door geaccrediteerde laboratoria. De resultaten worden op regelmatige basis naar de merriehouder gestuurd – die bewaart deze verslagen.
- Het kiemgetal van de melk wijst op een goede reiniging. Tevens zijn het kiemgetal en de temperatuur van de melk een aanwijzing van de werking van de koeltank.
- In geval van afwijkende resultaten voor kiemgetal, celgetal en remstoffen moeten corrigerende maatregelen worden genomen ter preventie of verbetering van de situatie. Zoniet kan op termijn de melk niet meer worden geleverd voor menselijke consumptie.

3.6.7. (Z7) TRANSPORT

Dit hoofdstuk is alleen van toepassing voor paardenhouders die zelf hun eigen dieren vervoeren. Op dat ogenblik moeten zij aan een aantal voorwaarden en wetgeving voldoen zoals de professionele vervoerders. Paardenhouders die hun dieren laten vervoeren door derden kunnen dit hoofdstuk overslaan

- Als de paardenhouder de paardachtigen buiten het veebedrijf vervoert, dan is het vervoer vergezeld van:
 - begeleidingsdocument vervoer van levende dieren (bijlage 36_1).
 - Identificatiedocument – paspoort of identificatieattest (3.6.2).

3.6.8. (Z8) TRACEERBAARHEID

- Bij melkproductie wordt bovenop de bepalingen van Hoofdstuk 2.7 Traceerbaarheid het register aangevuld met:

Facturen dip- en sprayproducten	(3.6.6)
Facturen reinigings- en ontsmettingsproducten melkinstallatie en koeltank	(3.6.6)
Resultaten analyses van melk	(3.6.4)&(3.6.6)
Resultaten analyses reinigingswater melkinstallatie en koeltank	(3.6.6)
Medisch attest paardenhouder en personeel	(3.6.1)

3.6.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.7. REPRODUCTIEPLUIMVEE

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan houders van elke soort reproductiepluimvee – (opfok)grootouderdieren en (opfok)ouderdieren – moeten voldoen, naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 37-1: Reproductiepluimveehouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis – voorwaarde
F1	Registratiedocumenten aanwezig – sanitaire toelating, zoötechnische erkenning en gezondheidskwalificatie A; bedrijfsplattegrond opgemaakt.
F2	Alle nodige informatie genoteerd in bedrijfsregister per productieronde en doorgegeven aan betrokkenen.
F3	Voedersilo van buiten te vullen, met gebruik van nieuwe stofzak per levering; voedersilo en –systeem volledig leeg na productieronde.
F4	Reforme dieren bestemd voor slacht uitvasten gedurende minstens zes uur vóór laden.
F5	Gesloten drinkwatersysteem en jaarlijkse controle op drinkwater.
F6	Controle op de diergezondheid en register door de bedrijfsdierenarts..
F7	Controle op Salmonella
F8	Volgen schema serologisch en bacteriologisch onderzoek en vrij van M.g. en te bestrijden zoönotische Salmonella's (Salmonella enteritidis, Salmonella typhimurium, Salmonella hadar, Salmonella infantis en Salmonella virchow)., S.p. en S.g..
F9	Verplichte vaccinatie tegen NCD bij alle dieren en S.e. bij ouderdieren geboren na 28/06/2007, verbod vaccinatie Salmonella bij grootouderdieren.
F10	Enkel toegelaten ingrepen bij pluimvee.
F11	Gebouwen en infrastructuur voorzien op hygiënische productie – inclusief aanwezigheid hygiënesluis en krogenbewaarplaats, ongediertebestrijding plan, reiniging en ontsmetting na elke productieronde en met controle – hygiënogram en swabmonster. Minstens 10 liter erkend ontsmettingsmiddel voor hokken voorradig.
F12	Aangevoerde dieren afkomstig van erkende bedrijven en mits Salmonella controle.
F13	Broedeieren op hygiënisch verantwoorde manier verzameld en verhandeld.
F14	Medewerkers geïnformeerd en proper en hygiënisch werkend.
F15	Enkel noodzakelijke bezoekers in bedrijfsruimtes – volgens hygiënevoorschriften en met invullen bezoekersregister.
F16	Eigen transport pluimvee en/of broedeieren volgens vervoersbepalingen.
F17	Volledig register in kader van traceerbaarheid in orde.
F18	Melding door opfokker aan broeierij en door vermeerderaar aan opfokker indien meer dan 3% sterfte tijdens eerste week.

3.7.1. (F1) BEDRIJFSREGISTRATIE

- Elke veehouder – die voor het eerst reproductiepluimvee houdt op zijn bedrijf – vraagt een toelating aan bij het FAVV (bijlage 21_1) vanaf 200 stuks pluimvee
- Voor een reproductiebedrijf zijn vereist:
 - sanitaire toelating – voor alle bedrijven,
 - zoötechnische erkenning – indien minstens 100 ééndagskuikens, 100 stuks fokpluimvee of 1.000 broedeieren worden verhandeld; voor loopvogels minstens 25 vogels of 250 broedeieren, De zoötechnische erkenning is niet nodig voor een opfokbedrijf.
 - gezondheidskwalificatie A – te bekomen nadat de veehouder het pluimveebeslag heeft laten registreren in Sanitel (bijlage 37_1). Voor loopvogels is geen gezondheidskwalificatie vereist, enkel een beslagnummer indien meer dan drie dieren worden gehouden.
- De opfokker en/of vermeerderaar betaalt jaarlijks een sanitaire bijdrage aan het Begrotingsfonds voor de gezondheid en de kwaliteit van de dieren en de dierlijke producten, conform art.2 §1. van het KB van 24 juni 1997 betreffende de verplichte bijdragen aan het Fonds voor de gezondheid en de productie van de dieren vastgelegd voor de sector pluimvee.
- Op een situatieschets is de actuele indeling van het bedrijf aangegeven. Alle gebouwen zijn aangeduid en in het bijzonder de gebouwen die gebruikt worden voor de pluimveehouderij: alle hokgedeelten (geïdentificeerd met een cijfer), de hygiënesluis, de laad- en losplaats, de eiersorteerplaats en het eierbewaarlokaal. Tevens zijn de bedrijfsgrenzen, alle toegangen tot het bedrijf, de situering van silo's, eventuele mestopslag alsook de opslag- en aanbiedingsplaats van het destructiemateriaal vermeld. Bovendien zijn de gebruikelijke loop- en rijroutes aangegeven en moet het voor bezoekers duidelijk zijn waar ze zich moeten melden (Bijlage 37-2). Het bedrijf dient een visueel nette indruk na te laten.

3.7.2. (F2) IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- De pluimveehouder houdt van elke productieronde een bedrijfsregister bij – tot ten minste vijf jaar na de afvoer van de betreffende productieronde.

- Het bedrijfsregister omvat voor elke productieronde minimaal volgende gegevens:

Eventueel het uniek lotnummer
Sanitelnummer
Hoknummer(s)
Geboortedatum ééndagskuikens
Datum opzet ééndagskuikens, poeljen en hanen
Herkomstbedrijf en erkenningnummer
Aantal dieren, uitgesplitst voor hennen en hanen
Merk dieren
Entschema met data van eventuele toediening en aard vaccins
Door bedrijfsdierenarts verrichte onderzoeken en gestelde diagnose met uitslagen eventuele laboratoriumonderzoeken
Diergeneesmiddelenregister
Uitslagen reguliere onderzoeken voor NCD, M.g., Salmonella en eventuele sectie-onderzoeken
Uitslag hygiënogram
Uitslag onderzoek reinigingswater, indien van toepassing
Leverancier(s) voeder, geleverde hoeveelheden, leveringsdata en voederetiketten
Aard en gebruiksperiode van voeder- en drinkwateradditieven met eventuele wachttijd
Verbruik van voeder en drinkwater
Uitval per dag
Feitelijk rendement van de soort
Alle geproduceerde eieren en erkenningnummer broeierij van bestemming
Kopie document begeleiding slachtpluimvee of gezondheidscertificaat
Aantal dieren dat moet worden geslacht
Voorziene slachtdatum
Verslag slachthuis met resultaten antemortem- en postmortem-keuringen
Bedrijf van bestemming legrijpe poeljen voor opfokbedrijven
Bezoekersregister

In het kader van traceerbaarheid dient de opfokker en/of vermeerderaar de gegevens bij te houden van alle producten die hij aankoopt en gebruikt en van alle producten die hij verkoopt of levert. Bijlage 37_3 geeft een overzicht van de formulieren en documenten waarnaar kan verwezen worden om de gevraagde gegevens te verstrekken.

- Het opfokregister van een reproductiebedrijf vermeldt volgende gegevens:
 - aantal dieren dat binnenkomt en buitengaat,
 - productiviteit – bijvoorbeeld aantal broedeieren of gewichtstoename,
 - ziekte, sterfte en oorzaken,
 - uitgevoerde laboratoriumonderzoeken en resultaten,
 - herkomst pluimvee,
 - bestemming eieren.

- De opfokker ontvangt van de broeierij volgende gegevens:
 - minimum 72 uur op voorhand:
 - leveringsdatum van de kuikens,
 - aantal af te leveren kuikens.
 - uiterlijk gelijktijdig met de levering van ééndagskuikens:
 - geboortedatum,
 - merk van de dieren,
 - aantal ééndagskuikens – uitgesplitst voor hennen en hanen,
 - reeds uitgevoerde entingen,
 - eventueel het uniek lotnummer.
- De opfokker verstrekt aan de vermeerderaar, voor de levering van de opfokdieren:
 - geboortedatum,
 - merk van de dieren,
 - opzetaantal(len) – uitgesplitst voor hennen en hanen,
 - uitgevoerde entschema,
 - eventueel het uniek lotnummer,
 - uitgevoerde licht- en voederschema,
 - uitval, (Bijlage 37_4)
 - alle door de dierenarts vastgestelde diagnoses en geneesmiddelenverstrekingen,
 - uitslagen van alle uitgevoerde onderzoeken voor Salmonella, De monsternamen voor Salmonella-onderzoek mag niet langer dan 14 dagen voorafgaand aan de overplaatsing/bijplaatsing hebben plaatsgevonden.
 - uitslagen van de laatste onderzoeken voor M.g. en NCD, indien gekend.
- De opfokker en/of vermeerderaar meldt binnen de 8 dagen elke opzet van een nieuwe groep dieren aan DGZ/ARSIA. Dit kan gebeuren door middel van de ingangscntrole (zie Bijlage 37_5).
- De vermeerderaar verstrekt aan de broeierij:
 - éénmalig bij de eerste zending broedeieren afkomstig van een nieuwe productieronde:
 - geboortedatum van de moederdieren,
 - merk van de dieren,
 - aantallen opgezette hennen en hanen;
 - gedurende de productieronde:
 - uitgevoerde entingen,
 - uitval, (Bijlage 37_4)
 - door de bedrijfsdierenarts vastgestelde diagnoses en geneesmiddelenverstrekingen,
 - aantal geleverde broedeieren, aantal geleverde buitennesteieren en aantal niet-broedeieren,
 - datum en aantal bijgeplaatste hanen,
 - alle beschikbare uitslagen van onderzoeken voor NCD, M.g. en Salmonella en eventuele sectie-onderzoeken.

- De opfokker en/of vermeerderaar meldt binnen de 8 dagen elke opzet van een nieuwe groep dieren aan DGZ/ARSIA. Dit kan gebeuren door middel van ingangscntrole.

3.7.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

- (F3) De voedersilo's moeten van buiten de stallen gevuld worden.
- Bij elke levering van pluimveevoeder wordt een nieuwe stofzak gebruikt.
- Van elke levering van voeder of enkelvoudige grondstoffen wordt hetzij een stofstaal hetzij een voederstaal genomen en bewaard (bijlage 37_6).
- (F4) Bij reforme dieren bestemd voor de slacht moeten de voederpannen minstens zes uur vóór het laden leeg zijn of omhooggetrokken worden. Op die manier is het pluimvee nuchter bij het slachten. Drinkwater daarentegen mag niet beperkt worden.
- (F3) Na elke ronde moet de voedersilo en het voedersysteem leeg zijn.
- Voeder dat na de ontruiming nog aanwezig is, moet afgevoerd worden en mag niet meer gebruikt worden voor de volgende productieronde.
- (F5) De stallen beschikken over een gesloten drinkwatersysteem. Wordt gebruik gemaakt van een buffervat, dan is dit minstens afgesloten met een deksel. Open drinkplaatsen – bijvoorbeeld drinkgoten en rondrinkers – worden regelmatig gereinigd opdat de dieren steeds over proper drinkwater kunnen beschikken.

3.7.4. DIERENGEZONDHEID

- De pluimveehouder duidt een bedrijfsdierenarts aan indien er minstens 200 stuks pluimvee gehouden worden (bijlage 37_7).
- Het model bezoekrapport voor pluimvee – in te vullen door de bedrijfsbegeleidende dierenarts, hier tevens bedrijfsdierenarts – is opgenomen in bijlage 37_8.
- In geval aan diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding gedaan wordt, kan de opfokker en/of vermeerderaar beschikken over een geneesmiddelenvoorraad en is hij verplicht om het gebruik van de geneesmiddelen die hij zelf heeft toegediend, bij te houden. Dagelijks wordt gedurende de maand voor de slachting in een register het gebruik van al de geneesmiddelen en de gemedicineerde voeders bijgehouden.

Het register bevat verder de volgende gegevens:

1. de identificatie van het lot dieren;
2. de exacte benaming van het geneesmiddel;
3. het nummer van het voorschrift of van het toedienings- en verschaffingsdocument;
4. de gebruikte hoeveelheden per geneesmiddel;
5. de datum van de behandeling;
6. het aantal gestorven dieren, tenzij deze gegevens beschikbaar zijn in andere registers.

- (F6) De pluimveehouder laat de productieronde onderzoeken door de bedrijfsdierenarts indien er:
 - een reductie van de normale voeder- en wateropname is van meer dan 20%, of
 - een sterfte is van meer dan 3% per week.Zodra er een vermoeden van aangifteplichtige pluimveeziekte bestaat, zendt de bedrijfsdierenarts de nodige monsters voor het stellen of bevestigen van de diagnose aan een geaccrediteerd en erkend laboratorium toe (zie ook Bijlage 37-9). Bepaalde pluimveeziekten zijn onderworpen aan een meldingsplicht, zodat het risico op de verspreiding ervan zoveel mogelijk beperkt kan worden. De aangifteplichtige pluimveeziekten werden opgenomen in bijlage 37_10.

- (F7) De pluimveehouder – onder verantwoordelijkheid van de bedrijfsdierenarts of de bedrijfsdierenarts zelf, voeren controle uit op Salmonella:
 - ingangscntrole vóór elke productieronde, (bijlage 37_5)
 - tweewekelijkse onderzoeken
 - uitgangscntrole per hok, (bijlage 37_11)
De pluimveehouder maakt de uitslag van de uitgangscntrole samen met het document begeleiding slachtpluimvee (Bijlage 37-12) aan het slachthuis over en dat ten minste 72 uur vóór de geplande slachting.
 - afwezigheid van Salmonella na een besmetting – door de bedrijfsdierenarts (Bijlage 37-13).
De pluimveehouder besteedt extra aandacht aan reiniging en ontsmetting in geval van Salmonella besmetting (3.7.6).

- (F8) Een reproductiebedrijf moet vrij zijn van:
 - chronische ademhalingsziekte veroorzaakt door Mycoplasma gallisepticum (M.g.),
 - Salmonella enteritidis, Salmonella typhimurium, Salmonella hadar, Salmonella infantis, Salmonella virchow, Salmonella Gallinarum (S.g.) en Salmonella Pullorum (S.p.).
- Het reproductiebedrijf is onderworpen aan serologisch en/of bacterieel onderzoek voor het opsporen van eventuele besmettingen (zie schema). Indien het resultaat van het bacteriologisch onderzoek positief is, wordt het FAVV op de hoogte gebracht en zal het de voorgeschreven maatregelen treffen.

- (F9) De pluimveehouder laat al het pluimvee vaccineren door de bedrijfsdierenarts tegen Pseudovogelpest / Newcastle Disease (NCD).
 - De vaccinaties gebeuren volgens officiële schema's en methodes. De bedrijfsdierenarts vult het entschema in en plaatst hierbij zijn stempel en handtekening.
 - De pluimveehouder houdt het entschema bij.
 - Om te controleren of een koppel voldoende immuniteit bezit dient een bloedonderzoek uitgevoerd te worden binnen 8 maanden na het begin van de leg.
- Ouderdieren geboren na 28/06/2007 worden verplicht gevaccineerd tegen Salmonella enteritidis. Het verdient bovendien aanbeveling om de ouderdieren

tevens te vaccineren tegen Salmonella Typhimurium. De vaccinatie gebeurt door de bedrijfsdierenarts of wordt gedelegeerd aan de pluimveehouder.

- Het is verboden grootouderdieren te vaccineren tegen Salmonella.
- Met het oog op de opsporing van eventuele besmettingen worden de reproductiedieren volgens onderstaand schema aan een serologisch en/of bacterieel onderzoek onderworpen.

Onderstaand schema geeft tevens aan wie de staalnames uitvoert of onder wiens verantwoordelijkheid de staalnames worden uitgevoerd:

- hetzij door het technisch personeel van Dierengezondheidszorg Vlaanderen vzw of ARSIA asbl conform de instructies van FAVV;
- hetzij onder verantwoordelijkheid van de bedrijfsdierenarts.

Leeftijd in weken	Verplicht onderzoek	Bemonsterd door:
Ééndags-kuikens	Ingangscontrolle op Salmonella	Bedrijfsverantwoordelijke
4	Salmonella : bacterieel onderzoek + serotypering ingeval Salm.-positief	Bedrijfsverantwoordelijke
2 weken voor overplaatsing	M.g. Salmonella : bacterieel onderzoek + serotypering ingeval Salm.-positief	DGZ/ARSIA
Bij overplaatsing	Ingangscontrolle op Salmonella	Bedrijfsverantwoordelijke
22 leg 5 à 10%	M.g. Salmonella : bacterieel onderzoek + serotypering ingeval Salm.-positief Salm. pullorum Salm. gallinarum	DGZ/ARSIA
Om de 2 weken	Salmonella : bacterieel onderzoek + serotypering ingeval Salm.-positief	Bedrijfsverantwoordelijke
28	3 ^{de} test M.g.	DGZ/ARSIA
34	M.g.	DGZ/ARSIA
46	M.g. Salmonella : bacterieel onderzoek + serotypering ingeval Salm.-positief	DGZ/ARSIA
Om de 2 weken	Salmonella : bacterieel onderzoek + serotypering ingeval Salm.-positief	Bedrijfsverantwoordelijke
56	M.g. Salmonella : bacterieel onderzoek + serotypering ingeval Salm.-positief	DGZ/ARSIA
Vervolgens: <ul style="list-style-type: none"> ▪ om de 90 dagen: M.g. ▪ tussentijds om de twee weken: Salmonella: bacterieel onderzoek + serotypering ingeval Salm.-positief 		DGZ/ARSIA Bedrijfsverantwoordelijke

<p>Bijkomend voor ruitomen:</p> <p>a) in de laatste 3 weken van de eerste productieronde. Het resultaat van de bemonstering op 60 weken kan dienen voor deze bemonstering indien de bemonstering op 60 weken in de laatste 3 weken van de eerste productieronde valt</p> <p>b) in de eerste 3 weken van de tweede productieperiode</p> <p>c) 15 weken na de bemonstering in punt b) of halverwege de 2^e productieronde</p> <p>d) in de laatste 3 weken van de tweede productieronde</p>	<p>DGZ/ARSIA</p>
<p>Ten laatste 8 maand na begin leg: bloedonderzoek ter bepaling van de immuniteit voor NCD</p>	<p>Bedrijfsdierenarts</p>

3.7.5. DIERENWELZIJN

- (F10) De toegestane ingrepen bij pluimvee worden opgesomd in tabel 37-2.

Tabel 37-2: Pluimvee – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Wegnemen van minder dan één derde van de bek	mag niet routinematig gebeuren; slechts in gevallen waar kannibalisme niet door wijziging van de bedrijfsvoering voorkomen of verholpen kan worden enkel bij kippen, kalkoenen en fazanten	niet vereist
Wegnemen van eerste phalanx van achterste en middelste teen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uren en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Verwijderen van de groeipunt van sporen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uren en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Leewieken	via chirurgische methode of door hermocauterisatie; slechts tot leeftijd van 72 uur bij andere soorten dan ganzen, eenden en zwanen – waarbij maximum 10 dagen geldt; mag niet routinematig gebeuren; slechts in die gevallen waar de mogelijkheid tot vliegen moet worden ingeperkt om ernstiger lijden te voorkomen: - om het ontsnappingsrisico te beperken bij siervogels en pluimvee die gewoonlijk niet in afgesloten ruimten gehouden worden, - om verwondingen door opvliegen te vermijden bij voor de productie gehouden fazanten, patrijzen en parelhoenders	niet bepaald

3.7.6. (F11) UITRUSTING EN HYGIËNE

- De bedrijfsgebouwen op het pluimveebedrijf zijn zodanig afgesloten dat het betreden van de hokgedeelten enkel mogelijk is onder begeleiding van de pluimveehouder of diens afgevaardigde en na gebruik van de hygiënesluis.
- Per beslag of per toom, indien meer dan 1 toom aanwezig is op het beslag, dient een hygiënesluis aanwezig te zijn, die kan geïntegreerd worden in de voorruimte. De centrale hygiënesluis omvat minimaal het volgende:
 - Een degelijk ingerichte handwasgelegenheid (minimaal een wasbak met stromend water en een afvoer, zeep, ontsmettingsmiddel (Bijlage 37-14) en een propere of wegwerp handdoek);
 - Schone, bedrijfseigen kleding en bedrijfseigen schoeisel bestemd voor verzorgers en voor bezoekers;
 - Een fysische barrière waar verzorgers en bezoekers verplicht wisselen van schoeisel en kleding;
 - Bij nieuwbouw en verbouwing dient een douche en toilet geplaatst te worden per toom.
- Als een toom gespreid is over meerdere pluimveehokken, moet er hokeigen schoeisel aanwezig zijn. Per hok wordt een fysische barrière voorzien waar verzorgers en bezoekers verplicht hokeigen schoeisel aantrekken.
- Het hokgedeelte is onderverdeeld in een voorruimte en een leefruimte voor de dieren.
- De voorruimte:
 - is volledig afgesloten van de leefruimte van de dieren,
 - omvat een voeder- en dienstlokaal,
 - omvat – op bedrijven met leggende kippen – een eiersorteerplaats en een eierbewaarlokaal.
 - In de eiersorteerplaats worden de eieren gesorteerd, ingepakt en gestempeld.
 - Het eierbewaarlokaal is een aparte of afgescheiden ruimte voor de opslag van de eieren. Dit lokaal moet stofvrij zijn en dient zodanig geïsoleerd te zijn en/of voorzien van klimaatregelingapparatuur, dat condensvorming op de eieren niet kan optreden. Het lokaal beschikt over een opslagcapaciteit van zeven productiedagen.

Nadat de eieren zijn opgehaald, wordt minstens de vloer van het eierbewaarlokaal gereinigd en ontsmet. Indien het eierlokaal geen afzonderlijke dienstingang heeft voor de ophaling en eieren dus via de voorruimte afgehaald worden, moeten alle looproutes gereinigd en ontsmet worden nadat de eieren zijn opgehaald.

- In de pluimveehokken worden geen huisdieren, landbouwhuisdieren of andere sier- en nutsgevogelte toegelaten. De pluimveehouder houdt geen ander pluimvee of siervogels, tenzij deze dieren de pluimveestallen niet kunnen benaderen en hun verzorging strikt gescheiden gebeurt.
- De bedrijfsgebouwen zijn vogeldicht. Op pluimveebedrijven speciaal geregistreerd volgens bijzondere houderijsystemen, zijn er luiken naar de uitloop in open lucht.
- De looproutes van en naar de pluimveehokken zijn verhard.
- Er is een afdoende afwatering op het bedrijf ten opzichte van de pluimveehokken.

- De krengeopslagplaats bevindt zich op een vaste plaats op het bedrijf en is voorzien van een koelinrichting. Recipiënten dienen na elke ophaalbeurt gereinigd en gedesinfecteerd te worden. Er dient een brievenbus aanwezig te zijn bij de ophaalplaats.
- Uitgeselecteerd pluimvee moet in zorgvuldig gereinigde en ontsmette kratten aangeboden worden. Kratten en transportmiddelen van poeliers en slachthuizen mogen niet op het bedrijfsterrein gebracht worden. De kratten dienen na elke ophaalbeurt gereinigd en ontsmet te worden.

- Om de hokken ongediertevrij te houden, wordt een doeltreffend bestrijdingsplan toegepast. In het plan worden alle acties met betrekking tot wering, signalering en bestrijding van ongedierte vastgelegd. Indien het ongediertebestrijdingsplan niet effectief blijkt, moet het plan bijgestuurd worden (b.v. verplaatsen van lokazen, andere producten gebruiken...). Er worden enkel erkende ongediertebestrijdingsmiddelen (voetnoot 3 – p. 35) gebruikt.

- Als bodem- en neststrooisel kunnen bijvoorbeeld houtkrullen, stro, vlasleem, boekweitdoppen, rijstvliesen, zand of turf gebruikt worden. Deze mogen niet meer dan 20% vocht bevatten, dienen de voor hun soort normale kleur te hebben, moeten schoon zijn en vrij van toxische stoffen. Indien kunststoffen als nestbekleding worden gebruikt, dienen deze visueel schoon te zijn.
- Kratten, containers, eiertrays en andere materialen die in de leefruimte van de dieren worden binnengebracht, zijn volledig nieuw of degelijk gereinigd en ontsmet. Kratten en transportmiddelen van poeliers en slachthuizen worden niet op het bedrijf gebracht. De kratten worden na elke ophaalbeurt gereinigd en ontsmet.
- Aanwezig bodem- en neststrooisel en verpakkingsmateriaal moet zodanig opgeslagen zijn, dat deze schoon, droog en schimmelvrij blijven.

- Wordt op het pluimveebedrijf water ander dan leidingwater gebruikt als reinigingswater dan laat de pluimveehouder de waterkwaliteit jaarlijks controleren (bijlage 37-15 en Bijlage 37-16).

- Na elke productieronde wordt het volledige hok – met inbegrip van ventilatoren, drinkwatersysteem, voorraadtank, voedersysteem – gereinigd en ontsmet. Hierbij worden erkende ontsmettingsmiddelen gebruikt (voetnoot 3 – p. 35). Daarna wordt een periode van sanitaire leegstand ingelast minstens tot de stal volledig droog is.
- Er dient steeds minimum 10 liter erkend ontsmettingsmiddel voor hokken aanwezig te zijn op het bedrijf (Bijlage 37_14).
- De doeltreffendheid van de reiniging en ontsmetting van het hok en de hokinrichting wordt gecontroleerd middels een hygiënogram (Bijlage 37_13). Dat wordt uitgevoerd door DGZ/ARSIA vóór de opzet van elke nieuwe productieronde.

Geeft de uitgangscntrole Salmonella-aanwezigheid aan, dan wordt na de reiniging en ontsmetting een bijkomende controle uitgevoerd op een swabmonster.

- Indien het resultaat van het swabonderzoek positief is, dient opnieuw gereinigd en ontsmet te worden en aansluitend een swabonderzoek uitgevoerd te worden. Deze procedure wordt herhaald totdat de afwezigheid van Salmonella bewezen wordt.
- Indien de eventuele Salmonella-onderzoeken op stof- of voederstalen aanwezigheid van te bestrijden zoönotische Salmonella's aantonen, worden de desbetreffende voedersilo's gereinigd en ontsmet. Daarbij worden alle voerrestanten en eventueel ander vuil aan de binnen- en buitenkant van de silo's verwijderd. Een natte reiniging mag alleen als de silo's daarna voldoende lang leegstaan om het geheel te laten drogen. Het ontsmetten van de silo's moet gebeuren met daarvoor erkende ontsmettingsmiddelen: zie bijlage 37-14. Ingeval een te bestrijden zoönotische Salmonella aangetoond wordt, worden de leverancier en het FAVV op de hoogte gebracht.
- (F12) Eéndagskuikens, poeljen of hanen zijn afkomstig van erkende bedrijven. Alle dieren van één productieronde worden binnen de 72 uur (drie dagen) opgezet. Dit geldt niet voor het bijplaatsen van hanen.
- Aangevoerde legrijpe poeljen voor de productie van broedeieren zijn afkomstig van bedrijven waar tijdens alle uitgevoerde onderzoeken voor Salmonella geen te bestrijden zoönotische Salmonella's zijn aangetoond.
 - Indien één van de onderzoeken Salmonella aanwezigheid aantoon, wordt het FAVV op de hoogte gebracht. Na tegenonderzoek en op bevel van het FAVV zullen de dieren die besmet zijn met te bestrijden zoönotische Salmonella's worden geslacht. Tevens dient een onderzoek naar andere Salmonella plaatsgevonden te hebben.
 - Aanvoer van behandelde of van in behandeling zijnde dieren is toegestaan, mits de afnemer hiervan op de hoogte wordt gesteld. Een antibioticatherapie is verboden voor het behandelen van pluimvee tegen zoönotische Salmonella.
- Op een ouderdierenbedrijf is bijplaatsing van hanen alleen toegestaan wanneer:
 - nooit één van de te bestrijden zoönotische Salmonella's en M.g. is aangetoond bij het koppel van herkomst,
 - de laatste monsternamen voor Salmonella en M.g. onderzoek niet langer dan 14 dagen vóór de bijplaatsing heeft plaatsgevonden,

- een officieel gezondheidscertificaat aanwezig is bij import van hanen. Deze gegevens dienen uiterlijk gelijktijdig met de aflevering doorgegeven te worden aan de afnemer van de dieren.

Ingeval van bijplaatsen van hanen tijdens een productieronde gebeurt een ingangscntrole op Salmonella door bacteriologisch onderzoek van een mestmengstaal, verspreid genomen in de kratten die gebruikt worden voor het transport.

- (F13) Het verzamelen van de broedeieren gebeurt op een hygiënisch verantwoorde manier. De broedeieren moeten minimaal twee keer per dag worden verzameld.
- Alle broedeieren worden afzonderlijk gestempeld op het ouderdierenbedrijf met het erkenningnummer van dit bedrijf. De letters en cijfers worden aangebracht met onuitwisbare zwarte inkt en zijn ten minste twee millimeter hoog en één millimeter breed.
- Broedeieren worden uitsluitend per bedrijf aangeboden. Per container wordt de dag vermeld, waarop begonnen is met het vullen van deze container en is aangegeven van welke hok(ken) de broedeieren afkomstig zijn. Voor alle eieren worden door de afnemer(s) visueel schone, nog nooit gebruikte kartontrays, visueel schone en ontsmette plastic trays of visueel schone en ontsmette voorbroedladen ter beschikking gesteld.
- Uitgesorteerde eieren worden apart en herkenbaar aangeboden.
- Het is niet toegestaan bevuilde, buiten de legnesten gelegde broedeieren of gewassen broedeieren af te leveren zonder schriftelijke toestemming van de afnemer. Wanneer deze toestemming er is, dienen de broedeieren apart en herkenbaar te worden aangeboden. Plaatsing op één container met de andere broedeieren is toegestaan, wanneer zij op een aparte etage staan of op de onderste broedladen worden aangeboden én wanneer zij dan als zodanig gekenmerkt zijn.
- Eieren van vermeederingspluimvee waarvan het resultaat van bacteriologisch onderzoek na officiële bemonstering door het FAVV positief is voor te bestrijden zoönotische Salmonella's (Salmonella enteritidis, Salmonella typhimurium, Salmonella hadar, Salmonella infantis en Salmonella virchow) mogen niet uitgedroed worden.
- (F14) Wanneer voor de bedrijfswerkzaamheden medewerkers worden ingezet, dienen deze schriftelijke werkinstructies te krijgen van de opfokker en/of vermeerderaar betreffende hun verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
- (F14) Schakelt de pluimveehouder voor vangen en laden, enten, snavelbehandelen, ontsmetten en reinigen van hokken en bestrijden van ongedierte hetzij bedrijfseigen personeel hetzij occasionele helpers in, dan moeten deze medewerkers:
 - ten minste een werkinstructie krijgen van de pluimveehouder betreffende hygiënisch werken, diervriendelijk omgaan met pluimvee, verantwoordelijkheden en bevoegdheden,
 - schone bedrijfseigen kleding en schoeisel dragen,
 - bezoekersregister invullen.De pluimveehouder beschikt in dit geval over een passend gevulde EHBO-kist.

- (F15) Alleen bezoekers die voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk zijn en die handelen overeenkomstig de voorschriften van de persoonlijke en bedrijfshygiëne, krijgen toegang tot de hokgedeelten. Elke bezoeker die de leefruimte van het pluimvee betreedt, moet met naam en reden van bezoek geregistreerd zijn in het bezoekersregister.

3.7.7. (F16) TRANSPORT

- Het reform pluimvee dient bij levering aan het slachthuis vergezeld te zijn van het document begeleiding slachtpluimvee (bijlage 37_12).
 - Eén exemplaar wordt door de pluimveehouder overgemaakt aan het slachthuis van bestemming, 72 uur vóór de levering van het desbetreffende pluimvee,
 - Eén exemplaar wordt meegegeven met het voertuig, Indien één productieronde verdeeld wordt over meerdere voertuigen wordt op elk exemplaar de juiste nummerplaat genoteerd. Indien één voertuig meerdere productieronden bevat, is er voor elke productieronde een afzonderlijk document aanwezig;
 - Eén exemplaar blijft in het bezit van de pluimveehouder.
- Alle andere transport van pluimvee is vergezeld van het begeleidingsdocument vervoer van levende dieren.
- Bij export of import van levend pluimvee of eieren is de lading vergezeld van een gezondheidscertificaat (bijlage 37_17).
- Bij uitvoer vermeldt de verpakking en/of de container met broedeieren volgende informatie:
 - naam van de lidstaat en gebied van oorsprong,
 - pluimveesoort, categorie en productietype,
 - aantal eieren per verpakking,
 - naam, adres en registratienummer van het bedrijf van oorsprong,
 - naam van de lidstaat van bestemming,
 - aantal verpakkingen, indien verpakkingen met broedeieren bijeengebracht worden in daarvoor bestemde containers,
 - aard van de verpakking.

3.7.8. (F17) TRACEERBAARHEID

- Geen bijkomende voorschriften tegenover Hoofdstukken 2.7 en 3.7.2.

3.7.9. (F18) MELDINGSPLICHT

- De opfokker meldt, uiterlijk twee weken na aflevering, aan de toeleverende broeierij het aantal uitgevallen kuikens per lotnummer – indien zich een sterfte van meer dan 3% voordoet tijdens de eerste week na aflevering. Ook de

bedrijfsdierenarts dient verwittigd te worden voor verder onderzoek. Indien een aangifteplichtige ziekte (b.v. aviaire influenza, NCD,...) niet kan uitgesloten worden, moet het FAVV verwittigd worden. (zie ook bijlage 37_9)

- De vermeerderaar meldt, uiterlijk twee weken na aflevering, aan de toeleverende opfokker het aantal uitgevallen dieren per lotnummer - indien zich een sterfte van meer dan 3% voordoet tijdens de eerste week na aflevering van een koppel jonge ouderdieren. Ook de bedrijfsdierenarts dient verwittigd te worden voor verder onderzoek. Indien een aangifteplichtige ziekte (b.v. aviaire influenza, NCD,...) niet kan uitgesloten worden, moet het FAVV verwittigd worden.
- Een gevarenanalyse vindt u in Bijlage 37-18

3.8. BROEIERIJEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan broeiers en broeierijen moeten voldoen, naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 38-1: Broeierijen – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis - voorwaarde
K1	Registratiedocumenten aanwezig – sanitaire toelating, zoötechnische erkenning; bedrijfsplattegrond opgemaakt.
K2	Broedregister tijdig en correct ingevuld en nodige informatie doorgegeven aan betrokkenen.
K3	Tijdig ontbieden van bedrijfsdierenarts.
K4	Broeierij Salmonella vrij en dagelijks Salmonella onderzoek.
K5	Vaccins bewaard in koelkast.
K6	Enkel toegelaten ingrepen bij pluimvee.
K7	Gebouwen en infrastructuur voorzien op hygiënische productie – inclusief hygiënesluis, GHP-handboek als leidraad en afdoende procescontrole.
K8	Dagelijkse reiniging en ontsmetting, met visuele controle en officiële controle.
K9	Jaarlijkse analyse putwater.
K10	Broedeieren afkomstig van erkende bedrijven, opvolging met afdoende Salmonella controle en passende maatregelen.
K11	Broedeieren worden hygiënisch en correct behandeld.
K12	Eéndagskuikens voorzien van uniek lotnummer, visueel herkenbaar, accuraat gescheiden van afval, diervriendelijk behandeld en correct voorbereid op transport.
K13	Medewerkers geïnformeerd en proper en hygiënisch werkend.
K14	Enkel noodzakelijke bezoekers in bedrijfsruimtes – volgens hygiëne maatregelen en met invullen bezoekersregister.
K15	Erkend eigen transport van ééndagskuikens met nodige administratie en geldende bezettingsnormen.
K16	Volledig register van broeierij in kader van traceerbaarheid in orde, correct en tijdig ingevuld en bewaard gedurende vijf jaar.
K17	Hoog percentage klare eieren en sterfte melden aan PCE.

3.8.1. (K1) BEDRIJFSREGISTRATIE

- Elke broeier vraagt een toelating aan bij het FAVV (bijlage 21_1).
- Voor een broeierij zijn vereist:
 - sanitaire toelating,
 - zoötechnische erkenning – indien minstens 100 ééndagskuikens of 1.000 broedeieren worden verhandeld; voor loopvogels minstens 25 vogels of 250 broedeieren.

- De broeier betaalt jaarlijks een sanitaire bijdrage aan het Begrotingsfonds voor de gezondheid en de kwaliteit van de dieren en de dierlijke producten, conform art. 2, §1. van het KB van 24 juni 1997 betreffende de verplichte bijdragen aan het Fonds voor de gezondheid en de productie van de dieren vastgelegd voor de sector pluimvee.
- Om een toelating te verkrijgen moet de broeierij voldoen aan een aantal voorschriften, inclusief de opmaak van een bedrijfsplattegrond. Op deze situatieschets is de actuele indeling van de broeierij aangegeven. Alle gebouwen zijn aangeduid en in het bijzonder de gebouwen die gebruikt worden voor de broedactiviteiten: hygiënesluis, laad- en losplaats, eiersorteerplaats, eierontvangst- en/of bewaarlokaal, ontsmettingslokaal, voorbroedlokaal, overlegruimte, uitkomstlokaal, afraaplokaal, kuikenlokaal en waslokaal. Tevens zijn de bedrijfsgrenzen, alle toegangen tot het bedrijf, alsook de opslag- en aanbiedingsplaats van het destructiemateriaal vermeld. Bovendien zijn de gebruikelijke loop- en rijroutes aangegeven en moet het voor bezoekers duidelijk zijn waar ze zich moeten melden. (Zie ook Bijlage 38_1)

3.8.2. (K2) IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- Per activiteitsdag houdt de broeierij een broedregister bij met minimaal volgende gegevens:

Aantal ingelegde broedeieren per lot vermeerderingsdieren en per inlegdatum
Bestemming klare eieren, met datum en aantal
Datum uitkomst, uitkomstresultaten per lot vermeerderingsdieren en geconstateerde anomalieën
Eventuele behandelingen van de ééndagskuikens - voorbeeld inenting, soort, dosis en methode en het lotnummer van de toegediende entstoffen
Bestemming en hoeveelheid niet uitgekomen bebroede eieren en broeierijafval
Bestemming kuikens per vermeerderingskoppel en datum van aflevering
Eventueel het toegekend uniek lotnummer per afgeleverd lot (per hok)
Eventuele opsplitsing hanen/hennen (sexen)
Ras dieren
Eventuele aangekochte ééndagskuikens en bestemming

Het register of een outprint per uitkomstdag wordt gesigneerd door de bedrijfsdierenarts. Het register wordt gedurende vijf jaar na het afvoeren van de desbetreffende kuikens bewaard.

- De broeierij verstrekt aan de afnemer-pluimveehouder volgende gegevens:
 - minimum 72 uur op voorhand:
 - leveringsdatum van de kuikens,
 - vermoedelijk aantal af te leveren kuikens,
 - merk van de kuikens,
 - relevante informatie die invloed kan hebben op de gezondheid van de te leveren kuikens;

- uiterlijk gelijktijdig met de levering van de ééndagskuikens per hok:
 - geboortedatum,
 - merk van de dieren,
 - aantal ééndagskuikens eventueel uitgesplitst voor hennen en hanen,
 - reeds uitgevoerde entingen,
 - eventueel het uniek lotnummer,
 - Salmonella-status van de geleverde kuikens (tabel 38-2 + Bijlage 38_2).
- leeftijd en herkomst van de moederdieren kan worden doorgegeven op vraag van de afnemer-pluimveehouder.
- De broeierij verstrekt aan de vermeerderaar periodiek het uitkomstpercentage en/of het bevruchtingspercentage.
- De broeierij ontvangt van het opfokbedrijf of braadkippenbedrijf het aantal uitgevallen kuikens per lotnummer – indien zich een sterfte van meer dan 3% voordoet tijdens de eerste week na aflevering.

Tabel 38-2: Broeierijen – Salmonella-status geleverde ééndagskuikens

Status ééndagskuikens	Voorwaarden	Informatie voor afnemer-veehouder
Vrij	broedeieren waaruit ééndagskuikens geboren worden, zijn afkomstig van een lot vermeerderingsdieren met: <ul style="list-style-type: none"> - Salmonella-status “vrij” - Salmonella-status “verdacht” met niet te bestrijden zoönotische Salmonella's - Salmonella-status “besmet” met niet te bestrijden zoönotische Salmonella's, én de broedeieren werden geproduceerd na de derde dag van de behandeling*	<ul style="list-style-type: none"> - status “vrij” vermelden op afleverdocument - indien uit de procescontrole blijkt dat de broedeieren en/of ééndagskuikens toch besmet blijken: onderzoeksresultaat nazenden
Mogelijk besmet	broedeieren waaruit ééndagskuikens geboren worden, zijn afkomstig van een lot vermeerderingsdieren met Salmonella-status “verdacht” of “besmet met niet te bestrijden zoönotische Salmonella's, én de broedeieren werden geproduceerd tot en met de derde dag van de behandeling* of tijdens de procescontrole: aanwezigheid van te bestrijden Salmonella's aangetoond	<ul style="list-style-type: none"> - status “mogelijk besmet” vermelden op afleverdocument - onderzoeksresultaat ‘dons’ en/of ‘liggenblijvers’ nazenden

* Een antibioticatherapie is verboden voor het behandelen van pluimvee tegen zoönotische Salmonella.

3.8.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.8.4. DIERENGEZONDHEID

- De broeier duidt een bedrijfsdierenarts aan door middel van het document in bijlage 38_3. De bedrijfsdierenarts waakt over de hygiëne op de broeierij en de gezondheid van de ééndagskuikens.
-
- (K4) Broeierijen moeten vrij zijn van Salmonella enteritidis en typhimurium.
- (K5) Vaccins worden bewaard in een koelkast.

3.8.5. DIERENWELZIJN

- (K6) De toegestane ingrepen bij pluimvee worden opgesomd in tabel 38-3.

Tabel 38-3: Pluimvee – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Wegnemen van minder dan één derde van de bek	mag niet routinematig gebeuren; slechts in gevallen waar kannibalisme niet door wijziging van de bedrijfsvoering voorkomen of verholpen kan worden enkel bij kippen, kalkoenen en fazanten	niet vereist
Wegnemen van eerste phalanx van achterste en middelste teen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uur en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Verwijderen van de groeipunt van sporen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uur en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Leewieken	via chirurgische methode of door hermocauterisatie; slechts tot leeftijd van 72 uur bij andere soorten dan ganzen, eenden en zwanen – waarbij maximum 10 dagen geldt; mag niet routinematig gebeuren; slechts in die gevallen waar de mogelijkheid tot vliegen moet worden ingeperkt om ernstiger lijden te voorkomen: - om het ontsnappingsrisico te beperken bij siervogels en pluimvee die gewoonlijk niet in afgesloten ruimten gehouden worden, - om verwondingen door opvliegen te vermijden bij voor de productie gehouden fazanten, patrijzen en parelhoenders	niet bepaald

3.8.6. (K7&8) UITRUSTING EN HYGIËNE

- (K7) De broeierij is zodanig afgesloten dat het betreden van de bedrijfsgebouwen enkel mogelijk is onder begeleiding van de broeier of zijn afgevaardigde.
- De bedrijfsgebouwen – met uitzondering van het eierontvangst- en/of eierbewaarlokaal en de kantoren – worden enkel betreden na gebruik van de hygiënesluis.
- De bedrijfsgebouwen van een broeierij bestaan minstens uit volgende van elkaar gescheiden lokalen:
 - eierontvangst- en/of bewaarlokaal – ontvangen, sorteren en bewaren van de eieren kan in één lokaal gebeuren,
 - ontsmettingslokaal,
 - voorbroedlokaal,
 - hygiënesluis,
 - uitkomstlokaal,
 - afraap- en kuikenlokaal,
 - waslokaal.
- De hygiënesluis bevindt zich aan de hoofdingang van de bedrijfsgebouwen en omvat minimaal:
 - degelijk ingerichte handwasgelegenheid – een wasbak met stromend water, en een afvoer, zeep, ontsmettingsmiddel en een propere of wegwerp handdoek,
 - schone, bedrijfseigen kleding en bedrijfseigen schoeisel bestemd voor personeel en bezoekers,
 - visuele barrière waar personeel en bezoekers verplicht wisselen van schoeisel en kleding,
 - douche en toilet.
- In de broeierij heerst éénrichtingsverkeer voor broedeieren materiaal en personeel. De gebouwen laten toe dit éénrichtingsverkeer te respecteren. De aan- en afvoer van broedeieren, de afvoer van ééndagskuikens en de afvoer van destructiemateriaal gebeurt gescheiden van elkaar in tijd en/of ruimte en zonder dat voornoemde stromen elkaar kruisen binnen de bedrijfsgebouwen.
- De vloeren, wanden en plafonds moeten vervaardigd zijn uit stevig materiaal, dat ondoordringbaar en afwasbaar is.
- Het verluchtingssysteem in de broeierij is zodanig ingericht dat de luchtstroom niet ingaat tegen de productstroom. De inlaten van lucht bevinden zich voldoende ver van de uitlaten.
- De gebouwen dienen vogeldicht te zijn en moet zo zijn ingericht dat knaagdieren normaliter niet kunnen binnendringen. Er worden geen huisdieren of landbouwhuisdieren toegelaten. Het houden van pluimvee op hetzelfde bedrijfsp perceel is enkel toegestaan mits volledige scheiding, materieel en functioneel, tussen de verschillende categorieën.
- De loop- en rijroutes van en naar de broeierij zijn verhard.
- Er is een deugdelijke afwatering aanwezig ten opzichte van de broeierij.
- Verpakkingsmateriaal is zodanig opgeslagen dat het schoon, droog en schimmelvrij blijft.

- Er is een installatie voor het diervriendelijk doden van ééndagskuikens.
- De opslag- en afhaalplaats voor broeierijafval bevindt zich op een vaste plaats op het bedrijf. De ophaling gebeurt minimaal wekelijks – bij activiteit – en wordt georganiseerd zonder de bedrijfsgebouwen te besmetten. Er is een brievenbus aanwezig of er is steeds iemand aanwezig bij het ophalen van het broeierijafval.
- Om de bedrijfsgebouwen ongediertevrij te houden, wordt een doeltreffend bestrijdingsplan toegepast. Minimaal maandelijks moet een controle uitgevoerd worden aan de hand van een checklist. Dit bestrijdingsplan dient vijf jaar bijgehouden te worden. In het plan worden alle acties met betrekking tot wering, signalering en bestrijding van ongedierte vastgelegd. Indien het ongediertebestrijdingsplan niet effectief blijkt, moet het bijgesteld worden (b.v. verplaatsen van lokazen, andere producten gebruiken, ...). Er worden enkel erkende ongediertebestrijdingsmiddelen (voetnoot 3 – p.35) gebruikt.
- De broeierij beschikt over een doeltreffend en bedrijfseigen GHP-handboek. Daarin wordt beschreven op welke wijze de broeierij is ingericht en er wordt gewerkt zodat in de broeierij en tijdens het transport kruisbesmetting met Salmonella of andere ziekteverwekkers maximaal wordt vermeden. Dit handboek voldoet aan de voorschriften opgenomen in bijlage 38_4.
- De broeierij voert een procescontrole uit, conform bijlage 38_5.
- (K8) Dagelijks worden de lokalen waarin werkzaamheden hebben plaatsgevonden gereinigd en ontsmet.
- Een broeier voert elke werkdag een visuele controle uit op de reinheid van de bedrijfslokalen en legt zijn bevindingen vast in een register. Tevens doet hij de nodige vaststellingen met betrekking tot klein onderhoud.
- (K4) De doeltreffendheid van de reiniging en ontsmetting van de broeierij en de inrichting wordt gecontroleerd middels een hygiënogram. Dat wordt uitgevoerd door DGZ/ARSIA ter gelegenheid van minimaal vier broeierijonderzoeken per jaar. Telkens wordt ook een controle uitgevoerd op Salmonella. Indien deze onderzoeken aantonen dat onvoldoende wordt gereinigd en ontsmet of indien Salmonella wordt aangetoond dienen onmiddellijk acties ondernomen te worden (bijlage 38_6).
- Driemaandelijks wordt een monster genomen door de broeier voor bacteriologisch onderzoek op een mengstaal van dons en meconium, afkomstig van alle broedkasten, evenals een monster voor bacteriologisch onderzoek, bestaande uit een mengstaal van 10 liggenblijvers en 10 uitgeselecteerde kuikens, afkomstig van de verschillende op het ogenblik aanwezige tomen. De monsters worden overgemaakt aan DGZ of ARSIA voor analyse op Salmonella gallinarum/pullorum.
- (K9) Bij gebruik van putwater, wordt jaarlijks een wateronderzoek uitgevoerd (bijlage 38_7).
- (K10) Aangevoerde broedeieren zijn afkomstig van ouderdierenbedrijven met een geldige sanitaire erkenning (indien afkomstig uit een EG-lidstaat) of ingevoerd met een geldig invoercertificaat.
- Eieren van vermeerderingspluimvee waarvan het resultaat van bacteriologisch onderzoek na officiële bemonstering door het FAVV positief is voor te bestrijden

- Indien een toeleverend vermeerderingsbedrijf besmet is met andere Salmonella of verdacht blijkt met Salmonella dan is het aangeraden de eieren logistiek te broeden (bijlage 38_5).
- Als de procescontrole aanwezigheid van te bestrijden zoönotische Salmonella's aangeeft, dient de broeierij de eieren van de betreffende vermeerderingskoppels die nog aanwezig zijn in de broeierij onmiddellijk logistiek te broeden. Dit gebeurt zo tot het tracementonderzoek volledig is afgerond en een besmetting van het vermeerderingskoppel kan worden uitgesloten.
- Als de procescontrole aanwezigheid van een andere Salmonella aangeeft, en hetzelfde type Salmonella herhaalt zich bij controle op broedeieren van dezelfde herkomst binnen vier weken na de eerste vaststelling, dient de broeierij de eieren van de betreffende vermeerderingskoppels die nog aanwezig zijn in de broeierij onmiddellijk logistiek te broeden. Dit gebeurt zo tot het tracementonderzoek volledig is afgerond en een besmetting van het vermeerderingskoppel kan worden uitgesloten of een behandeling een einde heeft gesteld aan de besmetting. Bij de vermeerderaar moet er dan op aangedrongen worden dat de bedrijfsdierenarts ingelicht wordt.
- Indien in de broeierij eieren worden ingelegd van koppels die besmet of verdacht zijn met niet te bestrijden Salmonella's is het nemen van donsmonsters van alle uitkomstkasten waarin deze kuikens uitkomen verplicht (bijlage 38_10).
- (K11) De broedeieren worden opgehaald in nieuwe karton trays of gereinigde en ontsmette plastic trays of voorbroedladen. De voorbroedwagens of containers zijn gereinigd en ontsmet alvorens deze worden teruggebracht naar de ouderdierenbedrijven.
- Alle broedeieren zijn gestempeld.
- De broedeieren worden op een hygiënisch verantwoorde manier op de voorbroedladen geplaatst. De broedeieren worden bij aankomst visueel of macroscopisch gecontroleerd op tekorten – bijvoorbeeld vuilschaligheid, breuk, misvorming.
- Broedeieren worden uitsluitend per lot ingelegd. Er dient een deugdelijke administratie aanwezig te zijn waarbij de plaats van elke partij eieren in de broeierij op ieder ogenblik kan worden teruggevonden. Elke ingelegde partij broedeieren moet per herkomst en per inlegdatum visueel herkenbaar zijn.
- Bevuilde, buiten de legnesten gelegde broedeieren of gewassen broedeieren dienen apart en herkenbaar te worden opgehaald. Deze broedeieren worden enkel opgehaald mits voorafgaande, schriftelijke toestemming. Plaatsing op één container met de andere broedeieren is toegestaan, wanneer zij op een aparte etage staan of op de onderste broedladen worden aangeboden én wanneer zij dan als zodanig gekenmerkt zijn. Op de ophaalbon/afleverdocument worden de buitennesteieren afzonderlijk vermeld. Buitennesteieren worden hetzij in een afzonderlijke machine uitgebroed hetzij op de onderste etage van de broedmachine ingelegd.

- (K12) Elke partij kuikens moet per herkomst of eventueel per uniek lotnummer visueel herkenbaar zijn.
- Op het einde van het broedproces worden de kuikens van het broeierijafval gescheiden. Niet levensvatbare kuikens worden uitgeselecteerd. Daarbij wordt diervriendelijk omgegaan met de kuikens.
- Uitgeselecteerde kuikens worden op een diervriendelijke manier gedood met gebruik van aangepaste apparatuur.
- Toegestane methoden en voorwaarden voor het doden van kuikens zijn:
 - mechanische apparatuur (1):
 - Dieren worden gedood door een apparaat met sneldraaiende, mechanisch aangedreven snijplaten, of met uitstulpingen in schuim.
 - De capaciteit van het apparaat is voldoende om alle dieren direct te doden, zelfs wanneer het om grote aantallen gaat.
 - blootstelling aan kooldioxide:
 - Dieren worden in een ruimte gebracht met een zo hoog mogelijke concentratie kooldioxide, afkomstig van een bron van 100 % kooldioxide.
 - De dieren blijven in deze ruimte totdat zij dood zijn.
- Om levende embryo's onmiddellijk te doden, wordt voor de destructie van al het afval van de broeierij gebruik gemaakt van mechanische apparatuur (zie 1).
- De kuikens worden verpakt in verpakking voor éénmalig gebruik of in gewassen en ontsmette kuikenbakjes. De kuikenbakjes dienen droog te zijn.
- Alvorens kuikens op transport gaan, worden deze gestockeerd in het kuikenlokaal tot de kuikens voldoende opgedroogd zijn na de enting.
- (K13) Schakelt de broeier voor het enten, snavel behandelen, ontsmetten en reinigen van lokalen en materialen en bestrijden van ongedierte hetzij bedrijfseigen personeel hetzij occasionele helpers in, dan moeten deze medewerkers:
 - ten minste een schriftelijke werkinstructie krijgen betreffende hygiënisch werken, diervriendelijk omgaan met pluimvee, verantwoordelijkheden en bevoegdheden,
 - schone bedrijfseigen kleding en schoeisel dragen,
 - bezoekersregister invullen.De broeier beschikt in dit geval over een afdoend gevulde EHBO-kist.
- (K14) Alleen bezoekers die voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk zijn en die handelen overeenkomstig de voorschriften van de persoonlijke en bedrijfshygiëne, krijgen toegang tot de bedrijfsgebouwen.
- Bezoekers waarvan niet met zekerheid kan worden aangenomen dat zij in de 24 h voorafgaand aan het bezoek geen contact hebben gehad met pluimvee dienen alvorens de bedrijfsgebouwen, met uitzondering van de kantoren, te betreden een douche te nemen. Het moet duidelijk zijn voor de bezoekers waar deze zich dienen aan te melden. Elke bezoeker moet met naam en reden van het bezoek geregistreerd zijn in het bezoekersregister.

3.8.7. (K15) Transport

- Bij export of import is een lading eieren of ééndagskuikens vergezeld van een gezondheidscertificaat (bijlage 38_8). Dergelijk formulier wordt afgeleverd door het FAVV of door haar evenknie in een andere EU-lidstaat. Een kopie van dit document moet gedurende vijf jaar bewaard worden.

3.8.8. (K16) TRACEERBAARHEID

- De broeierijadministratie omvat :

Per ouderdierenbedrijf (beslagnummer) en per lot:
Geboortedatum
Merk
Producent veevoeder
Kopie van het beproevingsverslag van het meest recente onderzoek op alle serotypes Salmonella en M.g.
Aantal aangevoerde broedeieren per lot vermeerderingsdieren per datum
Uitgevoerde laboratoriumonderzoeken en de resultaten
Resultaten uitgevoerde hygiëneonderzoeken
Resultaten donsonderzoeken
Resultaten inlegvellenonderzoeken
Resultaten tracingonderzoeken
Resultaten wateranalyses
Overzichten sterfte bij kuikens gedurende eerste week na levering, per lot – aangeleverd door afnemer-pluimveehouder
Bezoekersregister
Klassement checklisten dagelijkse visuele controle van reinheid van gebouwen en opvolging te nemen verbeteracties
Logboek dagelijks klein onderhoud en te nemen acties

In het kader van traceerbaarheid dient de broeierij de gegevens bij te houden van alle producten die hij aankoopt en gebruikt en van alle producten die hij verkoopt of levert. Bijlage 38_9 geeft een overzicht van de formulieren en documenten waarnaar kan verwezen worden om de gevraagde gegevens te verstrekken.

- Het volledige register van de broeierij omvat:

Toelatingen: sanitaire toelating, zoötechnische erkenning	(3.8.1)
Bedrijfsplattegrond	(3.8.1)
Broedregister	(3.8.2)
Broeierijregister	(3.8.8)
Facturen ontsmettingsmiddelen	(3.8.6)
Contract bedrijfsdierenarts en plaatsvervanger	(2.4.4)&(3.8.4)
Facturen aan- en verkoop eieren en ééndagskuikens	
Formulier kaderend in meldingsplicht	(2.8)
analyseresultaten	
Administratie autocontrole – auditrapporten en controlecertificaat	(1)

- De broeier legt een klachtenregister aan waarin opmerkingen betreffende toeleverende en dienstverlenende personen of firma's worden genoteerd. Er wordt een kopie van het formulier bewaard in het bedrijfsregister.

3.8.9. (K17) MELDINGSPLICHT

- De verantwoordelijke van een broeierij signaleert de bedrijfsdierenarts indien wijziging in het rendement of ziekte tekens (zie Bijlage 38-15) het bestaan van een besmettelijke ziekte aantonen of het bestaan ervan laten vermoeden. Zodra er een dergelijk vermoeden bestaat, zendt de bedrijfsdierenarts de nodige monsters voor het stellen of bevestigen van de diagnose aan een geaccrediteerd en erkend laboratorium toe. In geval van een besmettelijke pluimveeziekte moeten de resultaten van het laboratoriumonderzoek onmiddellijk worden meegedeeld aan de bedrijfsdierenarts. Bepaalde pluimveeziekten zijn onderworpen aan een meldingsplicht, zodat het risico op de verspreiding ervan zoveel mogelijk beperkt kan worden. De aangifteplichtige pluimveeziekten werden opgenomen in bijlage 38_11.
- De broeier meldt aan het FAVV zonder verwijl elk abnormaal hoog percentage van klare eieren of van sterfte vóór of na het uitkippen.

3.9. PRODUCTIEPLUIMVEE – LEGKIPPEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan legkippenbedrijven – inclusief opfokbedrijven voor legkippen – moeten voldoen, naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 39-1: Legkippenhouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis - voorwaarde
L1	Registratiedocumenten aanwezig: toelating productie eieren, gezondheidskwalificatie A, B of C en bij uitvoer sanitaire toelating; bedrijfsplattegrond opgemaakt.
L2	Bedrijfsregister per productieronde tijdig en correct ingevuld en nodige informatie doorgegeven aan betrokkenen.
L3	Voedersilo van buiten te vullen, aanmaak stalen per levering; voedersysteem volledig leeg na productieronde.
L4	Reforme dieren voor slacht: uitvasten gedurende minstens zes uur vóór laden en inladen binnen twee dagen.
L5	Gesloten drinkwatersysteem en jaarlijkse controle op drinkwater en eventueel reinigingswater.
L6	Bedrijfsdierenarts tijdig ontboden, inclusief voor vaccinatie NCD – en met controle op immuniteit.
L7	Salmonella vaccinatie en controle.
L8	Kooien met afmetingen en uitrusting om dierenwelzijn te garanderen.
L9	Enkel toegelaten ingrepen bij pluimvee.
L10	Gebouwen en infrastructuur voorzien op hygiënische productie – inclusief aanwezigheid hygiënesluis, ongediertebestrijdingplan, reiniging en ontsmetting na elke productieronde en met controle – hygiënogram en swabmonster.
L11	Aangevoerde dieren afkomstig van geregistreerde bedrijven.
L12	Eieren op hygiënisch verantwoorde manier verzameld en verhandeld.
L13	Medewerkers geïnformeerd en proper en hygiënisch werkend.
L14	Enkel noodzakelijke bezoekers in bedrijfsruimtes – volgen hygiënemaatregelen en vullen bezoekersregister in.
L15	Eigen transport pluimvee en/of eieren volgens vervoersbepalingen.
L16	Volledig register in kader van traceerbaarheid in orde en bewaard gedurende vijf jaar.

3.9.1. (L1) BEDRIJFSREGISTRATIE

- De legkippenhouder gebruikt het formulier uit bijlage 39_1 voor registratie van de productie van eieren bij het FAVV via DGZ-Arsia. . Indien de leghennenhouder en het bedrijf zijn geregistreerd in Sanitel, dan worden deze gegevens automatisch overgemaakt aan het FAVV, zodat de leghennenhouder hiervoor geen bijkomende registratie meer moet laten uitvoeren bij het FAVV.
- De pluimveehouder dient in het bezit te zijn van een sanitaire toelating als hij voor de uitvoer bestemde legkippen wil leveren of verkopen.

- Een veehouder met ten minste 200 stuks pluimvee laat zijn beslag registreren in Sanitel (bijlage 39_2). Het beslag krijgt een gezondheidskwalificatie C of B – indien respectievelijk minder dan of minstens 5.000 dieren.
- Het legpluimveebedrijf moet voldoen aan een aantal uitrustingsvoorwaarden, inclusief de opmaak van een bedrijfsplattegrond.
De plattegrond geeft op een schematische wijze een overzicht van de bedrijfsinfrastructuur – inclusief de onderlinge locatie van woning, stallen, opslagplaatsen van voeder, mest en krenge, laad- en losplaatsen, bedrijfstoegangen, loop- en rijroutes, hygiënesluis, eiersorteerplaats en eierbewaarlokaal. Voor stallen, hokken en opslagplaatsen wordt de capaciteit vermeld. Het nummeren van hokken, stallen en opslagplaatsen zal het de veehouder gemakkelijker maken de registers in te vullen.

3.9.2. (L2) IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- De legkippenhouder houdt gedurende minstens 5 jaar van elke productieronde een bedrijfsregister bij met minimaal volgende gegevens:

Datum aanvoer dieren
Herkomst dieren
Aantal dieren
Feitelijk rendement – bijvoorbeeld eiproductie
Sterfte
Aard en leveranciers voeder
Aard en gebruikperiode voederadditieven en wachttijd
Verbruik voeder en drinkwater
Verrichte diergeneeskundige onderzoeken, gestelde diagnose, resultaten laboratoriumonderzoeken
Toegediende geneesmiddelen, datum van eerste en van laatste toediening
Data toediening vaccins en aard vaccins
Resultaten eerder uitgevoerde keuringen
Aantal dieren dat moet worden geslacht
Waarschijnlijke slachtdatum

- De opfokker ontvangt van de broeierij volgende gegevens:
 - minimum 72 uur op voorhand:
 - leveringsdatum van de kuikens,
 - aantal af te leveren kuikens.
 - uiterlijk gelijktijdig met de levering van ééndagskuikens:
 - geboortedatum,
 - merk van de dieren,
 - aantal ééndagskuikens,
 - reeds uitgevoerde entingen,
 - eventueel het uniek lotnummer.

- De opfokker verstrekt de resultaten van de Salmonella controle op 16 weken en een verklaring van vaccinatie tegen Salmonella Enteritidis aan de volgende schakel voor het overplaatsen van de dieren.
- De opfokker verstrekt aan de toeleverende broeierij, uiterlijk twee weken na aflevering, het aantal uitgevallen kuikens per lotnummer in de eerste week na aflevering (bijlage 39_3).

3.9.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

- (L3) De voedersilo's moeten van buiten de stallen gevuld worden.
- Van elke levering van voeder wordt hetzij een stofstaal hetzij een voederstaal genomen en bewaard (bijlage 39_4).
- (L4) Bij reforme dieren bestemd voor de slacht moeten de voederpannen minstens zes uur vóór het laden leeg zijn. Op die manier zijn de kippen nuchter bij het slachten. Drinkwater daarentegen mag niet beperkt worden.
- (L3) Na elke ronde moet het voedersysteem leeg zijn.
- Voeder dat na de ontruiming nog aanwezig is, moet afgevoerd worden en mag niet meer gebruikt worden voor de volgende productieronde.
- (L5) De stallen beschikken over een gesloten drinkwatersysteem. Wordt gebruik gemaakt van een buffervat, dan is dit minstens afgesloten met een deksel. Open drinkplaatsen – bijvoorbeeld drinkgoten en rondrinkers – worden regelmatig gereinigd opdat de dieren steeds over proper drinkwater kunnen beschikken.
- Pluimveebedrijven met kwalificatie A voeren jaarlijks een drinkwateronderzoek uit (bijlage 39_5).

3.9.4. DIERENGEZONDHEID

- De legkippenhouder met minstens 200 stuks pluimvee gebruikt het document uit bijlage 39_6 voor het aanduiden van een bedrijfsdierenarts en vervanger.
- Het model bezoeksrapport voor pluimvee – in te vullen door de bedrijfsbegeleidende dierenarts, hier tevens bedrijfsdierenarts – is opgenomen in bijlage 39_7.
- (L6) De legkippenhouder laat de productieronde onderzoeken door de bedrijfsdierenarts indien er:
 - een reductie van de normale voeder- en wateropname is van meer dan 20%, of
 - een sterfte is van meer dan 3% per week.Zodra er een vermoeden bestaat van een besmettelijke pluimveeziekte, neemt de bedrijfsdierenarts voor de behandeling met antimicrobiële middelen de nodige monsters en zendt deze voor het stellen of bevestigen van de diagnose aan een geaccrediteerd en erkend laboratorium toe. In geval van een besmettelijke pluimveeziekte moeten de resultaten van het laboratoriumonderzoek onmiddellijk worden meegedeeld aan de bedrijfsdierenarts en zal hetzij de pluimveehouder, hetzij de bedrijfsdierenarts de bevoegde provinciale controle-eenheid (PCE) van

het FAVV verwittigen. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van het formulier in bijlage 28_1.

- (L6) De legkippenhouder – met minstens 100 stuks pluimvee – laat het pluimvee verplicht vaccineren door de bedrijfsdierenarts tegen Pseudovogelpest / Newcastle Disease (NCD).
De vaccinaties gebeuren volgens officiële schema's en methodes. De bedrijfsdierenarts vult het entschema in en plaatst hierbij zijn stempel en handtekening.
De legkippenhouder houdt het entschema bij.
- Om te controleren of een koppel legkippen voldoende immuniteit bezit tegen NCD wordt een bloedonderzoek uitgevoerd binnen acht maanden na het begin van de leg.
- Tijdens de legperiode is hervaccinatie verplicht wanneer een bloedonderzoek aantoont dat het koppel onvoldoende immuniteit bezit.

- (L7) De legkippenhouder —of de bedrijfsdierenarts zelf voert controle uit op Salmonella op volgende tijdstippen:
 - bij eendagskuikens;
 - op 16 weken,
 - op 24 weken,
 - op 39 weken,
 - op 54 weken,
 - in de laatste drie weken van de afvoer naar het slachthuis (uitgangscntrole),De stalen bij eendagskuikens en in de laatste drie weken van de productie worden door de pluimveehouder genomen.
De pluimveehouder maakt de uitslag van de uitgangscntrole samen met het document begeleiding slachtpluimvee aan het slachthuis over en dat ten minste 72 uur vóór de geplande slachting van reforme dieren.
De pluimveehouder reinigt en ontsmet de hokken opnieuw indien Salmonella gevonden wordt bij swabonderzoek en worden ze opnieuw gecontroleerd door de bedrijfsdierenarts op aanwezigheid van Salmonella. (3.9.6).
- De legkippenhouder doet tevens een beroep op DGZ/ARSIA voor het Salmonella-onderzoek, met uitzondering van de stalen genomen bij eendagskuikens en in de laatste drie weken van de laatste productieperiode. . De bemonsteringsmethode voor leghennen vindt u in Bijlage 39-8 :
 - Indien een toom in rui gaat wordt gelet op het verhoogde risico op Salmonella bijkomende monsters genomen op volgende tijdstippen:
 - in de laatste 3 weken van de eerste productieperiode;
 - in de eerste 3 weken van de tweede productieperiode;
 - in de 15de week of halverwege de tweede productieperiode.

• .
De bemonstering in het kader van de uitgangscntrole voor de gezondheidskwalificatie van pluimvee vervangt de laatste bemonstering van de toom.

- Legkippen geboren na 28/06/2007 worden verplicht gevaccineerd tegen *Salmonella enteritidis*. De vaccinatie gebeurt door de bedrijfsdierenarts of de legkippenhouder.
- De eieren afkomstig van tomen die positief zijn voor *Salmonella enteritidis* of *Salmonella typhimurium* worden niet op de markt gebracht voor de versconsumptie maar dienen een voorafgaande hittebehandeling te ondergaan (= kanalisatie naar de eierverwerking).
- Tomen die positief zijn voor *Salmonella enteritidis* of *Salmonella typhimurium* worden onder toezicht geplaatst van het FAVV en worden einde leg logistiek geslacht.

3.9.5. (L8) DIERENWELZIJN

- De minimumnormen ter bescherming van legkippen zijn van toepassing op bedrijven met minstens 350 legkippen – niet voor opfokbedrijven.
- De pluimveehokken zijn voldoende verlicht – zodat de kippen elkaar kunnen zien, duidelijk te zien zijn, hun omgeving visueel kunnen verkennen, en hun activiteiten op gebruikelijke wijze kunnen ontplooiën.
- In geval van daglicht moeten de lichtopeningen zo aangebracht zijn dat een gelijkmatige verdeling van het licht in de lokalen gewaarborgd is.
- De verlichting is zodanig afgesteld dat er in een 24-uurcyclus:
 - ongeveer acht uur ononderbroken duisternis is – zodat de kippen kunnen rusten,
 - een periode van halfduister ingelast wordt – zodat de kippen op stok kunnen gaan.
- Een inrichting met meer lagen op elkaar heeft passende voorzieningen of maatregelen die het mogelijk maken alle lagen rechtstreeks en moeiteloos te inspecteren en de kippen gemakkelijk te verwijderen.
- De constructie en de afmetingen van de opening van de kooien zijn van dien aard dat een volwassen kip eruit gehaald kan worden zonder dat dit onnodig lijden of verwondingen veroorzaakt.
- Voor verrijkte of aangepaste kooien geldt:
 - Elke kip beschikt over een kooioppervlakte van ten minste 750 cm², een nest, een met strooisel bedekte ruimte om te scharrelen en bodempikken, een geschikte zitstok met een lengte van ten minste 15 cm.
 - Er is een vrij beschikbare voederbak aanwezig, met een lengte van ten minste 12 cm vermenigvuldigd met het aantal kippen in de kooi.
 - Elke kooi is voorzien van een passend watervoorzieningsstelsel.
 - De rijen kooien zijn van elkaar gescheiden door gangen van ten minste 90 cm breed en de onderste kooien zijn ten minste 35 cm boven de vloer van het gebouw geplaatst.
 - De kooien zijn uitgerust met passende voorzieningen om het doorgroeien van de nagels tegen te gaan (voorbeeld: nagelgarnituur).

- Kippen kunnen tot 31.12.2011 nog gehouden worden in niet-verrijkte of niet-aangepaste kooien – voor zover deze kooien in gebruik werden genomen vóór 01.01.2005. Daarbij geldt:
 - Elke kip beschikt over een kooioppervlakte van ten minste 550 cm².
 - Er is een vrij beschikbare voederbak aanwezig met een lengte van ten minste 10 cm vermenigvuldigd met het aantal kippen.
 - Elke kooi is voorzien van een passend watervoorzieningsysteem.
 - De kooien zijn over 65% van de kooioppervlakte ten minste 40 cm hoog en zijn nergens lager dan 35 cm.
 - De bodem van de kooien kan alle naar voren gerichte tenen van beide poten steunen. De bodemhelling bedraagt niet meer dan 14% of 8 graden, behalve wanneer voor de bodem ander dan rechthoekig draadgaas wordt gebruikt.
 - De kooien zijn uitgerust met passende voorzieningen om het doorgroeien van de nagels tegen te gaan.
- Voor alternatieve houderijsystemen geldt:
 - De legkippen beschikken over:
 - langwerpige voederbakken met ten minste 10 cm lengte per kip of ronde voederbakken met ten minste 4 cm lengte per kip,
 - continu werkende drinkgoten met ten minste 2,5 cm lengte per kip of ronde drinkbakjes met ten minste 1 cm lengte per kip,
 - ten minste één nest per zeven legkippen; wanneer gemeenschappelijke nesten worden gebruikt, moet er per groep van maximum 120 kippen 1m² nestruimte beschikbaar zijn.
 - geschikte zitstokken met ten minste 15 cm zitruimte per kip,
 - ten minste 250 cm² bedekt met strooisel per kip.
 - De bodem van de voorzieningen kan alle naar voren gerichte tenen van beide poten behoorlijk steunen.
 - De bezetting bedraagt niet meer dan negen legkippen per m² bruikbare oppervlakte.
Indien de bruikbare oppervlakte gelijk is aan het beschikbare vloeroppervlak, is een bezetting van twaalf kippen per m² beschikbare oppervlakte toegestaan – dit kan enkel voor houderijen die het systeem op 03.08.1999 toepassen en tot 31.12.2011.

- (L9) De toegestane ingrepen bij pluimvee worden opgesomd in tabel 39-2.

Tabel 39-2: Pluimvee – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Wegnemen van minder dan één derde van de bek	mag niet routinematig gebeuren; slechts in gevallen waar kannibalisme niet door wijziging van de bedrijfsvoering voorkomen of verholpen kan worden enkel bij kippen, kalkoenen en fazanten	niet vereist
Wegnemen van eerste phalanx van achterste en middelste teen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uur en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Verwijderen van de groeipunt van sporen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uur en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Leewieken	Via chirurgische methode of door thermocauterisatie; slechts tot leeftijd van 72 uur bij andere soorten dan ganzen, eenden en zwanen – waarbij maximum 10 dagen geldt; mag niet routinematig gebeuren; slechts in die gevallen waar de mogelijkheid tot vliegen moet worden ingeperkt om ernstiger lijden te voorkomen: - om het ontsappingsrisico te beperken bij siervogels en pluimvee die gewoonlijk niet in afgesloten ruimten gehouden worden, - om verwondingen door opvliegen te vermijden bij voor de productie gehouden fazanten, patrijzen en parelhoenders	niet bepaald

3.9.6. (L10) UITRUSTING EN HYGIËNE

- De bedrijfsgebouwen op het pluimveebedrijf zijn zodanig afgesloten dat het betreden van de hokgedeelten enkel mogelijk is onder begeleiding van de pluimveehouder of diens afgevaardigde en na gebruik van de hygiënesluis.
- Er zijn evenveel hygiënesluizen als productieronden aanwezig.
 - Ingeval van meerdere productieronden op het bedrijf is aparte kleding en schoeisel per productieronde verplicht.
 - Als een productieronde gespreid is over meerdere pluimveehokken, moet er hokeigen kleding en schoeisel aanwezig zijn.
 - Ingeval van meerdere hokken – met dieren van eenzelfde productieronde - die verbonden zijn door één centrale voorruimte is hokeigen kleding niet verplicht.
- Het hokgedeelte is onderverdeeld in een voorruimte en een leefruimte voor de dieren.
- De voorruimte:
 - is volledig afgesloten van de leefruimte van de dieren,
 - omvat een voeder- en dienstlokaal,
 - omvat – op bedrijven met leggende kippen – een eiersorteerplaats en een eerbewaarlokaal.

- In de eiersorteerplaats worden de eieren gesorteerd, ingepakt en gestempeld.
- Het eierbewaarlokaal is een aparte of afgescheiden ruimte voor de opslag van de eieren. Dit lokaal moet stofvrij zijn en dient zodanig geïsoleerd te zijn en/of voorzien van klimaatregelingapparatuur, dat condensvorming op de eieren niet kan optreden.
- De hygiënesluis kan geïntegreerd worden in de voorruimte en omvat minimaal:
 - degelijk ingerichte handwasgelegenheid – een wasbak met stromend water en een afvoer, zeep, ontsmettingsmiddel en een propere of wegwerp handdoek,
 - schone, bedrijfseigen kleding en bedrijfseigen schoeisel bestemd voor verzorgers en bezoekers,
 - fysieke barrière waar verzorgers en bezoekers verplicht wisselen van schoeisel en kleding,
 - bij nieuwbouw en verbouwing een douche en toilet per productieronde
- In de pluimveehokken worden geen huisdieren, landbouwhuisdieren of andere sier- en nutsgevogelte toegelaten. De legkippenhouder houdt geen ander pluimvee of siervogels, tenzij deze dieren de pluimveestallen niet kunnen benaderen en hun verzorging strikt gescheiden gebeurt.
- De bedrijfsgebouwen zijn vogeldicht. Op pluimveebedrijven speciaal geregistreerd volgens bijzondere houderijsystemen, zijn er luiken naar de uitloop in open lucht.
- De looproutes van en naar de pluimveehokken zijn verhard.
- Er is een afdoende afwatering op het bedrijf ten opzichte van de pluimveehokken.
- De kregenopslagplaats bevindt zich op een vaste plaats op het bedrijf en is op bedrijven met een kwalificatie A voorzien van een koelinrichting.
- Om de hokken ongediertevrij te houden, wordt een doeltreffend bestrijdingsplan toegepast. In het plan worden alle acties met betrekking tot wering, signalering en bestrijding van ongedierte vastgelegd. Indien het ongediertebestrijdingsplan niet effectief blijkt, moet het plan bijgestuurd worden (b.v. verplaatsen van lokazen, andere producten gebruiken, ...). Er worden enkel erkende ongediertebestrijdingsmiddelen (voetnoot 2 – p. 38) gebruikt.
- Als bodem- en neststrooisel kunnen bijvoorbeeld houtkrullen, stro, vlasleem, boekweitdoppen, rijstvliesen, zand of turf gebruikt worden. Deze mogen niet meer dan 20% vocht bevatten, dienen de voor hun soort normale kleur te hebben, moeten schoon zijn en vrij van toxische stoffen. Indien kunststoffen als nestbekleding worden gebruikt, dienen deze visueel schoon te zijn.
- Kratten, containers, eiertrays en andere materialen die in de leefruimte van de dieren worden binnengebracht, zijn volledig nieuw of degelijk gereinigd en ontsmet.
- Aanwezig bodem- en neststrooisel en verpakkingsmateriaal moet zodanig opgeslagen zijn, dat deze schoon, droog en schimmelvrij blijven.
- (L5) Wordt op het legkippenbedrijf water ander dan leidingwater gebruikt als reinigingswater dan laat de legkippenhouder op bedrijven met kwalificatie A de waterkwaliteit jaarlijks controleren (bijlage 39_5).

- Nadat de eieren zijn opgehaald, wordt minstens de vloer van het eierbewaarlokaal gereinigd en ontsmet. Indien het eierlokaal geen afzonderlijke dienstingang heeft voor de ophaling en eieren dus via de voorruimte afgehaald worden, moeten alle looproutes gereinigd en ontsmet worden nadat de eieren zijn opgehaald.
- Na elke productieronde wordt het volledige hok – met inbegrip van ventilatoren, drinkwatersysteem, voorraadtank, voedersysteem – gereinigd en ontsmet. Hierbij worden erkende ontsmettingsmiddelen gebruikt (voetnoot 3 – p. 35). Daarna wordt een periode van sanitaire leegstand ingelast: minstens tot de stal volledig droog is.
- De doeltreffendheid van de reiniging en ontsmetting van het hok en de hokinrichting wordt gecontroleerd middels een hygiënogram. Dat wordt uitgevoerd door een erkend laboratorium vóór de opzet van elke nieuwe productieronde.
- Geeft de uitgangscontrole Salmonella-aanwezigheid aan, dan wordt na de reiniging en ontsmetting een bijkomende controle uitgevoerd op een swabmonster. Voor het herbevolken van de stal is toestemming van het FAVV vereist.
- Indien de eventuele Salmonella-onderzoeken op stof- of voederstalen aanwezigheid van Salmonella enteritidis en/of Salmonella typhimurium. aantonen, worden de desbetreffende voedersilo's gereinigd en ontsmet. Daarbij worden alle voerrestanten en eventueel ander vuil aan de binnen- en buitenkant van de silo's verwijderd. Een natte reiniging mag alleen als de silo's daarna voldoende lang leegstaan om het geheel te laten drogen. Het ontsmetten van de silo's moet gebeuren met daarvoor erkende ontsmettingsmiddelen: zie bijlage 3. Ingeval een te bestrijden zoönotische Salmonella aangetoond wordt, worden de leverancier en het FAVV op de hoogte gebracht.
- (L11) Eéndagskuikens en poeljen zijn afkomstig van geregistreerde bedrijven.
- (L12) Het verzamelen van de eieren gebeurt op een hygiënisch verantwoorde manier.
- (L4) Het reform pluimvee bestemd voor de slacht wordt binnen de twee dagen na het starten van het inladen volledig uitgeladen.
- (L13) Schakelt de legkippenhouder voor rapen, vangen en laden, enten, snavelbehandelen, ontsmetten en reinigen van hokken en bestrijden van ongedierte hetzij bedrijfseigen personeel hetzij occasionele helpers in, dan moeten deze medewerkers:
 - ten minste een werkinstructie krijgen van de legkippenhouder betreffende hygiënisch werken, diervriendelijk omgaan met pluimvee, verantwoordelijkheden en bevoegdheden,
 - schone bedrijfseigen kleding en schoeisel dragen,
 - bezoekersregister invullen.De legkippenhouder beschikt in dit geval over een afdoend gevulde EHBO-kist.
- (L14) Alleen bezoekers die voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk zijn en die handelen overeenkomstig de voorschriften van de persoonlijke en bedrijfshygiëne, krijgen toegang tot de pluimveehokken. Elke bezoeker die de

leefruimte van het pluimvee betreft, moet met naam en reden van bezoek geregistreerd zijn in het bezoekersregister.

3.9.7. (L15) TRANSPORT

- Het reforme pluimvee dient bij levering aan het slachthuis vergezeld te zijn van het document begeleiding slachtpluimvee (bijlage 39_9).
- Bij export of import van kippen of eieren is de lading vergezeld van een gezondheidscertificaat (bijlage 39_10).
- De pluimveehouder kan steeds inzage vragen in het reinigings- en ontsmettingsregister van de voertuigen.

3.9.8. (L16) TRACEERBAARHEID

- Het volledige register van het legkippenbedrijf omvat – zoals van toepassing:

Toelatingen: sanitaire toelating, zoötechnische erkenning, gezondheidskwalificatie A, B of C	(2.1)&(3.9.1)
Bedrijfsplattegrond	(3.9.1)
Bedrijfsregister per productieronde	(3.9.2)
Opfokregister per koppel	(3.9.2)
Facturen of leveringsbonnen aangekocht voeder	(2.3.5)&(2.3.6)
Lijst ingrediënten (etiketten) samengesteld voeder	(2.3.5)
Ongediertebestrijdingplan	(3.7.6)
Facturen bestrijdingsmiddelen ongedierte en insecten	(2.6.5)
Facturen ontsmettingsmiddelen	(3.9.6)
Voorschriften en toedienings- en verschaffingsdocumenten Diergeneesmiddelen (register in)	(2.4.6)
Contract met bedrijfsdierenarts en plaatsvervanger	(2.4.4)&(3.9.4)
Contract diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	(2.4.5)&(3.9.4)
Evaluatierapporten diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	(2.4.5)
Diergeneesmiddelenregister (uit)	(2.4.6)
Formulier kaderend in meldingsplicht	(2.4.8)&(2.8)
Facturen aan- en verkoop pluimvee en/of eieren	
Resultaten wateronderzoek (kwalificatie A)	(3.9.3)&(3.9.6)
Document begeleiding slachtpluimvee	(3.9.7)
Gezondheidscertificaat	(3.9.7)
Bezoekersregister	(3.9.6)&(3.9.8)
Administratie autocontrole – auditrapporten en controlecertificaat	(1)

- Per productieronde wordt een bezoekersregister ingevuld. De hokkaart kan tevens gebruikt worden als bezoekersregister.

3.9.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden

3.10. PRODUCTIEPLUIMVEE – BRAADKIPPEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan braadkippenhouders moeten voldoen, naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 310-1: Braadkippenhouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis – voorwaarde
N1	Registratiedocumenten aanwezig - gezondheidskwalificatie A, B of C, bij uitvoer van pluimvee sanitaire toelating; bedrijfsplattegrond opgemaakt.
N2	Bedrijfsregister per productieronde tijdig en correct ingevuld en informatie doorgegeven aan betrokkenen.
N3	Voedersilo van buiten te vullen, met aanmaak voederstaal of stofstaal per levering; voedersysteem volledig leeg na productieronde.
N4	Uitvasten braadkippen gedurende minstens zes uur vóór laden en wegladen binnen twee dagen.
N5	Gesloten drinkwatersysteem en jaarlijkse controle op drinkwater en eventueel reinigingswater.
N6	Tijdig ontbieden van bedrijfsdierenarts.
N7	Controle op Salmonella – ingangscntrole, uitgangscntrole en controle na besmetting.
N8	Verplichte vaccinatie tegen NCD.
N9	Enkel toegelaten ingrepen bij pluimvee.
N10	Gebouwen en infrastructuur voorzien op hygiënische productie omstandigheden – inclusief aanwezigheid hygiënesluis en krengebewaarplaats; ongediertebestrijdingplan, reiniging en ontsmetting na elke productieronde en met controle – hygiënogram en swabmonster.
N11	Minstens 10 liter erkend ontsmettingsmiddel voor hokken voorradig.
N12	Aangevoerde ééndagskuikens afkomstig van erkende bedrijven en opzet productieronde binnen 72 uur.
N13	Braadkippen op hygiënisch verantwoorde manier verzameld en verhandeld.
N14	Medewerkers geïnformeerd en proper en hygiënisch werkend.
N15	Enkel noodzakelijke bezoekers in bedrijfsruimtes – volgens hygiënemaatregelen en invullen bezoekersregister.
N16	Transport pluimvee volgens vervoersbepalingen.
N17	Volledig register in kader van traceerbaarheid in orde.

3.10.1. (N1) BEDRIJFSREGISTRATIE

- Elke pluimveehouder – die braadkippen levert voor de uitvoer – vraagt een toelating aan bij het FAVV (bijlage 21_1).
- Een pluimveehouder met ten minste 200 braadkippen laat zijn beslag registreren in Sanitel (bijlage 310_1). Het beslag krijgt een gezondheidskwalificatie C – gezondheidskwalificatie B indien 5.000 dieren of meer.
Op een situatieschets is de actuele indeling van het bedrijf aangegeven. Alle gebouwen zijn aangeduid en in het bijzonder de gebouwen die gebruikt worden voor de pluimveehouderij: alle hokgedeelten (geïdentificeerd met een cijfer), de hygiënesluis en de laad- en losplaats. Tevens zijn de bedrijfsgrenzen, alle

toegangen tot het bedrijf, de situering van silo's, eventuele mestopslag alsook de opslag- en aanbiedingsplaats van het destructiemateriaal vermeld. Bovendien zijn de gebruikelijke loop- en rijroutes aangegeven en moet het voor bezoekers duidelijk zijn waar ze zich moeten melden (Bijlage 310-2). Het bedrijf dient een visueel nette indruk na te laten.

- De braadkippenhouder betaalt jaarlijks een sanitaire bijdrage aan het Begrotingsfonds voor de gezondheid en de kwaliteit van de dieren en de dierlijke producten, conform art. 2 §1. van het KB van 24 juni 1997 betreffende de verplichte bijdragen aan het Fonds voor de gezondheid en de productie van de dieren vastgelegd voor de sector pluimvee.

3.10.2. (N2) IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- De braadkippenhouder houdt van elke productieronde een bedrijfsregister bij – tot ten minste vijf jaar na de afvoer van de betreffende productieronde. Het bedrijfsregister omvat minimaal volgende gegevens – zoals van toepassing:

Eventueel uniek lotnummer
Sanitelnummer – beslagnummer
Hoknummer(s)
Geboortedatum ééndagskuikens
Datum opzet ééndagskuikens
Broeierij van herkomst en erkenningnummer
Aantal dieren, eventueel uitgesplitst voor hennen en hanen
Merk dieren
Entschema met data van eventuele toediening en aard vaccins
Door bedrijfsdierenarts verrichte onderzoeken en gestelde diagnose met uitslagen eventuele laboratoriumonderzoeken
Diergeneesmiddelenregister
Uitslagen reguliere onderzoeken voor NCD, Salmonella en eventuele sectie-onderzoeken
Uitslag hygiënogram
Uitslag onderzoek reinigingswater indien van toepassing
Leverancier(s) voeder, geleverde hoeveelheden, leveringsdata en voederetiketten
Aard en gebruikperiode van voeder- en drinkwateradditieven met eventuele wachttijd
Verbruik van voeder en drinkwater
Uitval per dag
Feitelijk rendement van de soort – voorbeeld gewichtstoename
Poelierbedrijf of slachthuis van bestemming
Kopie document begeleiding slachtpluimvee of gezondheidscertificaat
Aantal dieren dat moet worden geslacht
Waarschijnlijk voorziene slachtdatum
Verslag slachthuis met resultaten antemortem- en postmortem-keuringen
Bezoekersregister

In het kader van traceerbaarheid dient de braadkippenhouder de gegevens bij te houden van alle producten die hij aankoopt en gebruikt en van alle producten die hij verkoopt of levert. Bijlage 310_3 geeft een overzicht van de formulieren en documenten waarnaar kan verwezen worden om de gevraagde gegevens te verstrekken.

- De braadkippenhouder ontvangt van de broeierij volgende gegevens:
 - minimum 72 uur op voorhand:
 - leveringsdatum van de kuikens,
 - aantal af te leveren kuikens,
 - uiterlijk gelijktijdig met de levering van de ééndagskuikens:
 - geboortedatum,
 - merk van de ééndagskuikens,
 - aantal ééndagskuikens, eventueel uitgesplitst voor hennen en hanen,
 - reeds uitgevoerde entingen,
 - eventueel het uniek lotnummer.
- De braadkippenhouder verstrekt aan de toeleverende broeierij, uiterlijk twee weken na aflevering, het aantal uitgevallen kuikens per lotnummer in de eerste week na aflevering (bijlage 310_4).

3.10.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

- (N3) De voedersilo's moeten van buiten de stallen gevuld worden.
- Van elke levering van voeder of enkelvoudige grondstoffen wordt hetzij een stofstaal hetzij een voederstaal genomen en bewaard (bijlage 310_5).
- (N4) Bij braadkippen moeten de voederpannen minstens zes uur voor het laden leeg zijn of omhooggetrokken worden. Op die manier zijn de braadkippen nuchter bij het slachten. Drinkwater daarentegen mag niet beperkt worden.
- (N3) Voeder dat na de ontruiming van een hok nog aanwezig is in het voedersysteem wordt afgevoerd en niet gebruikt voor de volgende productieronde.
- (N5) De stallen beschikken over een gesloten drinkwatersysteem. Wordt gebruik gemaakt van een buffervat, dan is dit minstens afgesloten met een deksel. Open drinkplaatsen – bijvoorbeeld drinkgoten en rondrinkers – worden regelmatig gereinigd opdat de dieren steeds over proper drinkwater kunnen beschikken.
- Pluimveebedrijven met kwalificatie A voeren jaarlijks een drinkwateronderzoek uit (bijlage 310_6).

3.10.4. DIERENGEZONDHEID

- De pluimveehouder duidt een bedrijfsdierenarts aan indien er 200 braadkippen of meer gehouden worden (bijlage 310_7).
- Het model bezoekerapport voor pluimvee – in te vullen door de bedrijfsbegeleidende dierenarts, hier tevens bedrijfsdierenarts – is opgenomen in bijlage 310_8.

In geval aan diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding gedaan wordt, kan de braadkippenhouder over een geneesmiddelenvoorraad beschikken en is hij verplicht om het gebruik van de geneesmiddelen die hij zelf heeft toegediend, bij te houden. Dagelijks wordt gedurende de maand voor de slachting in een register het gebruik van al de geneesmiddelen en de gemedicineerde voeders bijgehouden.

Het register bevat verder de volgende gegevens:

7. de identificatie van het lot dieren;
 8. de exacte benaming van het geneesmiddel;
 9. het nummer van het voorschrift of van het toedienings- en verschaffingsdocument;
 10. de gebruikte hoeveelheden per geneesmiddel;
 11. de datum van de behandeling;
 12. het aantal gestorven dieren, tenzij deze gegevens beschikbaar zijn in andere registers.
- (N6) De braadkippenhouder laat de productieronde onderzoeken door de bedrijfsdierenarts indien er:
 - een reductie van de normale voeder- en wateropname is van meer dan 20%, of
 - een sterfte is van meer dan 3% per week.

Zodra er een vermoeden bestaat van een besmettelijke pluimveeziekte, zendt de bedrijfsdierenarts de nodige monsters voor het stellen of bevestigen van de diagnose aan een geaccrediteerd en erkend laboratorium toe (zie ook Bijlage 310_9). In geval van een besmettelijke pluimveeziekte moeten de resultaten van het laboratoriumonderzoek onmiddellijk worden meegedeeld aan de bedrijfsdierenarts en zal hetzij de pluimveehouder, hetzij de bedrijfsdierenarts de bevoegde provinciale controle-eenheid (PCE) van het FAVV verwittigen. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van het formulier in bijlage 310_10.

- (N7) De braadkippenhouder – onder verantwoordelijkheid van de bedrijfsdierenarts of de bedrijfsdierenarts zelf voert controle uit op Salmonella:
 - ingangscntrole vóór elke productieronde (voor braadkippenbedrijven met gezondheidskwalificatie A zie (Bijlage 310_11),
 - uitgangscntrole per hok,
De pluimveehouder maakt de uitslag van de uitgangscntrole samen met het document begeleiding slachtpluimvee aan het slachthuis over en dat ten minste 72 uur vóór de geplande slachting (Bijlage 310_12).

- afwezigheid van Salmonella na besmetting – enkel door bedrijfsdierenarts. De braadkippenhouder besteedt extra aandacht aan reiniging en ontsmetting in geval van Salmonella besmetting (3.10.6).
- (N8) De braadkippenhouder laat de braadkippen vaccineren door de bedrijfsdierenarts tegen Pseudovogelpest / Newcastle Disease (NCD).
 - De vaccinaties gebeuren volgens officiële vaccinatieschema's en methodes. De bedrijfsdierenarts vult het entschema in en plaatst hierbij zijn stempel en handtekening.
 - De braadkippenhouder houdt het entschema bij.

3.10.5. DIERENWELZIJN

- (N9) De toegestane ingrepen bij pluimvee worden opgesomd in tabel 310-2.

Tabel 310-2: Pluimvee – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Wegnemen van minder dan één derde van de bek	mag niet routinematig gebeuren; slechts in gevallen waar kannibalisme niet door wijziging van de bedrijfsvoering voorkomen of verholpen kan worden enkel bij kippen, kalkoenen en fazanten	niet vereist
Wegnemen van eerste phalanx van achterste en middelste teen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uur en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Verwijderen van de groeipunt van sporen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uur en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Leewieken	via chirurgische methode of door hermocauterisatie; slechts tot leeftijd van 72 uur bij andere soorten dan ganzen, eenden en zwanen – waarbij maximum 10 dagen geldt; mag niet routinematig gebeuren; slechts in die gevallen waar de mogelijkheid tot vliegen moet worden ingeperkt om ernstiger lijden te voorkomen: - om het ontsnappingsrisico te beperken bij siervogels en pluimvee die gewoonlijk niet in afgesloten ruimten gehouden worden, - om verwondingen door opvliegen te vermijden bij voor de productie gehouden fazanten, patrijzen en parelhoenders	niet bepaald

3.10.6. UITRUSTING EN HYGIËNE

- (N10) De bedrijfsgebouwen op het braadkippenbedrijf zijn zodanig afgesloten dat het betreden van de hokgedeelten enkel mogelijk is onder begeleiding van de pluimveehouder of diens afgevaardigde en na gebruik van de hygiënesluis.
- Het hokgedeelte is onderverdeeld in een voorruimte en een leefruimte voor de dieren.
- De voorruimte is volledig afgesloten van de leefruimte van de dieren, en omvat een voeder- en dienstlokaal.
- Per toom dient een hygiënesluis aanwezig te zijn, die kan geïntegreerd worden in de voorruimte. De centrale hygiënesluis omvat minimaal:
 - degelijk ingerichte handwasgelegenheid – een wasbak met stromend water en een afvoer, zeep, ontsmettingsmiddel en een propere of wegwerp handdoek,

- schone, bedrijfseigen kleding en bedrijfseigen schoeisel bestemd voor verzorgers en bezoekers,
 - fysische barrière waar verzorgers en bezoekers verplicht wisselen van schoeisel en kleding.
-
- In de pluimveehokken worden geen huisdieren, landbouwhuisdieren of andere sier- en nutsgevogelte toegelaten. De braadkippenhouder houdt geen ander pluimvee of siervogels, tenzij aangetoond wordt dat deze dieren de stallen niet kunnen benaderen en dat hun verzorging strikt gescheiden gebeurt.
 - De bedrijfsgebouwen zijn vogeldicht.
 - De looproutes van en naar de pluimveehokken zijn verhard.
 - Er is een afdoende afwatering op het bedrijf ten opzichte van de pluimveehokken.
-
- De krogenopslagplaats bevindt zich op een vaste plaats op het bedrijf en is op bedrijven met een kwalificatie A voorzien van een koelinrichting. Recipiënten dienen na elke ophaalbeurt gereinigd en gedesinfecteerd te worden. Er dient een brievenbus aanwezig te zijn bij de ophaalplaats.
-
- Om de hokken ongediertevrij te houden, wordt een doeltreffend bestrijdingsplan toegepast. In het plan worden alle acties met betrekking tot wering, signalering en bestrijding van ongedierte vastgelegd. Indien het ongediertebestrijdingsplan niet effectief blijkt, moet het plan bijgestuurd worden (verplaatsen lokazen, andere producten gebruiken, ...). Er wordt enkel gebruik gemaakt van erkende ongediertebestrijdingsmiddelen (voetnoot 3 – p. 35).
-
- Als bodemstrooisel kunnen bijvoorbeeld houtkrullen, stro, vlasleem, boekweitdoppen, rijstvliesen, zand of turf, gebruikt worden. Deze mogen niet meer dan 20% vocht bevatten, dienen de voor hun soort normale kleur te hebben, moeten schoon zijn en vrij van toxische stoffen.
 - Bodemstrooisel wordt zodanig opgeslagen, dat het schoon, droog en schimmelvrij blijft.
-
- (N5) Wordt water ander dan leidingwater gebruikt als reinigingswater dan laat de pluimveehouder de waterkwaliteit jaarlijks controleren (bijlage 310_6).
 - (N10) Na elke productieronde wordt het volledige hok – met inbegrip van ventilatoren, drinkwatersysteem, voorraadtank, voedersysteem – gereinigd en ontsmet. Hierbij worden erkende ontsmettingsmiddelen gebruikt (voetnoot 3 – p. 35). Daarna wordt een periode van sanitaire leegstand ingelast: minstens tot de stal volledig droog is.
 - (N11) Er dient steeds minimum tien liter erkend ontsmettingsmiddel (Bijlage 310_13) voor hokken aanwezig te zijn op het bedrijf.
 - (N10) De doeltreffendheid van de reiniging en ontsmetting van het hok en de hokinrichting wordt minimaal om de 3 ronden en minimaal 1 maal per jaar gecontroleerd middels een hygiënogram (Bijlage 310_14).

- Indien de eventuele Salmonella-onderzoeken op stof- of voederstalen aanwezigheid van bestrijden zoönotische Salmonella's (Salmonella enteritidis, Salmonella typhimurium, Salmonella hadar, Salmonella infantis en Salmonella virchow) aantonen, worden de desbetreffende voedersilo's gereinigd en ontsmet. Daarbij worden alle voerrestanten en eventueel ander vuil aan de binnen- en buitenkant van de silo's verwijderd. Een natte reiniging mag alleen als de silo's daarna voldoende lang leegstaan om het geheel te laten drogen. Het ontsmetten van de silo's moet gebeuren met daarvoor erkende ontsmettingsmiddelen: zie bijlage 3. Ingeval een te bestrijden zoönotische Salmonella aangetoond wordt, worden de leverancier en het FAVV op de hoogte gebracht.
- (N12) Eéndagskuikens zijn afkomstig van bedrijven met sanitaire toelating (in België) of erkenning (andere lidstaat). Alle dieren van één productieronde worden binnen de 72 uur (drie dagen) opgezet.
- (N13) Braadkippen uit een hok met een positieve uitgangscntrole op Salmonella, worden steeds als laatste van de productieronde en de dag opgeladen.
- Kratten, containers en andere materialen die in de leefruimte van de dieren worden binnengebracht zijn volledig nieuw of degelijk gereinigd en ontsmet.
- Het uitladen van braadkippen wordt enkel uitgevoerd door gecertificeerde vangploegen of bedrijfsinterne personen die geen contact hebben met andere pluimveebedrijven. Ingeval van dreiging of crisis van aviaire influenza kunnen andere procedures van kracht zijn voor het uitladen. Deze worden dan meegedeeld op de website van het FAVV: www.favv.be (zie ook bijlage 310-9). Ingeval van uitladen, kan insleep van ziektes voorkomen worden door b.v. het gebruiken van bedrijfseigen schoeisel en kleding, het gebruiken van de hygiënsluis, het wassen van de handen, het gebruiken van gereinigde en ontsmette kratten...
- (N14) Wanneer voor de bedrijfswerkzaamheden medewerkers worden ingezet, dienen deze schriftelijke werkinstructies te krijgen van de braadkippenhouder betreffende hun verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
- Schakelt de braadkippenhouder voor vangen, laden, ontsmetten, reinigen en ongediertebestrijding hetzij bedrijfseigen personeel hetzij occasionele helpers in, dan moeten deze medewerkers:
 - ten minste een werkinstructie krijgen van de braadkippenhouder betreffende hygiënisch werken, diervriendelijk omgaan met pluimvee, verantwoordelijkheden en bevoegdheden,
 - schone bedrijfseigen kleding en schoeisel dragen,
 - bezoekersregister invullen.De braadkippenhouder beschikt in dit geval over een passend gevulde EHBO-kist.
- (N15) Alleen bezoekers die voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk zijn en die handelen overeenkomstig de voorschriften van de persoonlijke en bedrijfshygiëne, krijgen toegang tot de pluimveehokken. Elke bezoeker die de leefruimte van het pluimvee betreedt, moet met naam en reden van het bezoek geregistreerd zijn in het bezoekersregister.

3.10.7. (N16) TRANSPORT

- De braadkippen dienen bij levering aan het slachthuis vergezeld te zijn van het document begeleiding slachtpluimvee (bijlage 310_15).
- Bij export en import van braadkippen is de lading vergezeld van een gezondheidscertificaat (bijlage 310_16).
- De pluimveehouder kan steeds inzage vragen in het reinigings- en ontsmettingsregister van het voertuig.

3.10.8. (N17) TRACEERBAARHEID

- Per productieronde wordt een bezoekersregister ingevuld. De hokkaart kan tevens gebruikt worden als bezoekersregister.
- Het volledige register van het braadkippenbedrijf omvat volgende documenten – zoals van toepassing:

Toelatingen: sanitaire toelating, gezondheidskwalificatie B of C	(2.1)&(3.10.1)
Bedrijfsplattegrond	(3.10.1)
Bedrijfsregister per productieronde	(3.10.2)
Facturen of leveringsbonnen aangekocht voeder	(2.3.5)&(2.3.6)
Lijst ingrediënten (etiketten) samengesteld voeder	(2.3.5)
Ongediertebestrijdingplan	(3.10.6)
Facturen bestrijdingsmiddelen ongedierte en insecten	(2.6.5)
Facturen ontsmettingsmiddelen	(3.10.6)
Voorschriften en toedienings- en verschaftingsdocumenten Diergeneesmiddelen (register in)	(2.4.6)
Contract met bedrijfsdierenarts en plaatsvervanger	(2.4.4)&(3.10.4)
Contract diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	(2.4.5)&(3.10.4)
Evaluatierapporten diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	(2.4.5)
Diergeneesmiddelenregister (uit)	(2.4.6)
Formulier kaderend in meldingsplicht	(2.4.8)&(2.8)
Facturen aan- en verkoop pluimvee	
Resultaten wateronderzoek (Kwalificatie A)	(3.10.3)&(3.10.6)
Document begeleiding slachtpluimvee	(3.10.7)
Gezondheidscertificaat	(3.10.7)
Bezoekersregister	(3.10.6)&(3.10.8)
Administratie autocontrole – auditrapporten en controlecertificaat	(1)

De documenten die deel uitmaken van het bedrijfsregister worden gedurende ten minste vijf jaar bijgehouden.

3.10.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.11. LOOPVOGELS

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan houders van loopvogels – struisvogels, emoës, nandoes – moeten voldoen, naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Voor reproductiebedrijven en de productie van broedeieren gelden tevens de specifieke voorwaarden uit deel 3.7; voor broeierijen de specifieke voorwaarden uit deel 3.8., met uitzondering van de bepalingen betreffende de gezondheidskwalificaties die niet van toepassing zijn op loopvogels.

Tabel 311-1: Loopvogels – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis - voorwaarde
J1	Beslagnummer aanwezig, eventueel ook toelating FAVV.
J2	Voldoende en voldoende grote voederbakken en drinkplaatsen beschikbaar, evenals vezelrijk voeder en steengruis.
J3	Loopvogels gehouden in groep – hok beschikbaar, evenals buitenloop voorzien op snellopende dieren, en stofbad (waterbad voor emoës) – alles met afdoende afmetingen.
J4	Eigen transport van dieren vergezeld van begeleidingsdocument vervoer levende dieren.
J5	Volledig register in kader van traceerbaarheid in orde en bewaard gedurende vijf jaar.

Noot: Indien de loopvogelhouder en het bedrijf zijn geregistreerd in Sanitel, dan worden deze gegevens automatisch overgemaakt aan het FAVV, zodat de loopvogelhouder hiervoor geen bijkomende registratie meer moet laten uitvoeren bij het FAVV.

3.11.1. (J1) BEDRIJFSREGISTRATIE

- Elke veehouder – die loopvogels levert voor de uitvoer – vraagt een toelating aan bij het FAVV (bijlage 21_1).
- Een veehouder met ten minste 3 loopvogels laat zijn beslag registreren in Sanitel (bijlage 311_1). De veehouder ontvangt een beslagnummer.

3.11.2. IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

De registratie van loopvogels geldt momenteel niet.

3.11.3. (J2) DIERENVOEDER EN DRINKWATER

- Loopvogels beschikken over voederbakken en drinkplaatsen – voldoende in aantal en in grootte, opdat alle dieren tegelijkertijd kunnen eten en drinken.
- Loopvogels krijgen van jongs af ruwvoer, vers groenvoer of voer dat voldoende ruwvezel bevat.

- Loopvogels hebben steeds toegang tot steengruis – van aangepaste grootte. De gemiddelde grootte van de steentjes mag niet groter zijn dan de grootte van de teennagel: kuikens krijgen dus fijner gruis dan volwassen vogels. De hoeveelheid steengruis wordt beperkt gedurende de eerste levensweken.

3.11.4. DIERENGEZONDHEID

Loopvogels moeten dagelijks worden nagekeken. Zieke of gewonde vogels moeten worden afgezonderd als dat vereist is en indien nodig wordt er beroep gedaan op een dierenarts voor verdere behandeling. Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.11.5. (J3) DIERENWELZIJN

- De hokken van loopvogels:
 - zijn overdekt en gesloten aan minstens drie zijden en kunnen ook volledig gesloten worden,
 - laten daglicht binnen,
 - hebben een hoogte van minstens 2,5 m voor struisvogels en 2 m voor emoës en nandoes,
 - hebben een deuropening van minstens 1,5 m breed.
- Loopvogels hebben dagelijks toegang tot een buitenloop. De buitenloop:
 - is beschikbaar vanaf de leeftijd van drie maanden,
 - geeft vrije toegang tot een hok ter bescherming van de dieren,
 - is voorzien van een natuurlijke bodem,
 - is niet toegankelijk bij slechte weersomstandigheden, Hebben de loopvogels toegang tot de buitenloop bij vriesweer, dan wordt zand gestrooid om uitglijden te voorkomen.
 - is voorzien op snelopende dieren en op het voorkomen van kwetsuren – bijvoorbeeld door voldoende lengte van de lange zijde, geen scherpe hoeken, voldoende zichtbare en elastische afsluiting,
 - heeft een omheining van minstens 1,8 m hoog voor volwassen struisvogels en minstens 1,5 m voor jonge struisvogels (tot 5 maanden), emoës en nandoes.
- Loopvogels worden steeds in groep gehouden – met uitzondering van erg agressieve, zieke of gewonde dieren. Bij het samenstellen van de groepen worden agressieve interacties zoveel mogelijk vermeden.
- De loopvogels beschikken over een plek om een stofbad te nemen. Voor emoës is een waterbad voldoende.
- De minimale oppervlakten van hokken en buitenlopen en de maximale groepsgrootte worden gegeven in tabel 311-2.

Tabel 311-2: Loopvogels – minimale oppervlakte hokken en buitenlopen & maximale groepsgrootte

Leeftijd	Groeps- Grootte Maximum	Hok		Buitenloop	
		minimum oppervlakte m ² /dier	m ² /groep	minimum oppervlakte m ² /dier	m ² /groep
Struisvogels					
Jonger dan 1 maand	30	0,75	5	-	-
1 – 3 maanden	40	1,5	16	10	50
3 – 12 maanden	-	2,5	20	200	600
Ouder dan 1 jaar	-	4	20	300	800
Emoes en nandoes					
Jonger dan 1 maand	30	0,35	5	-	-
1 – 3 maanden	40	0,75	10	5	25
3 – 12 maanden	-	1,5	20	125	350
Ouder dan 1 jaar	-	2,5	15	150	450

3.11.6. UITRUSTING EN HYGIËNE

Geen bijkomende specifieke

3.11.7. (J4) TRANSPORT

Dit hoofdstuk is alleen van toepassing voor loopvogelhouders die zelf hun eigen dieren vervoeren. Op dat ogenblik moeten zij aan een aantal voorwaarden en wetgeving voldoen zoals de professionele vervoerders. Loopvogelhouders die hun dieren laten vervoeren door derden kunnen dit hoofdstuk overslaan.

- Transport van loopvogels voor handelsdoeleinden is vergezeld van het begeleidingsdocument vervoer van levende dieren (bijlage 311_2).

3.11.8. (J5) TRACEERBAARHEID

- Het register van een bedrijf met loopvogels omvat volgende gegevens – zoals van toepassing:

Toelatingen: beslagnummer, sanitaire toelating	(2.1)&(3.11.1)
Facturen of leveringsbonnen aangekocht voeder	(2.3.5)&(2.3.6)
Lijst ingrediënten (etiketten) samengesteld voeder	(2.3.5)
Facturen bestrijdingsmiddelen ongedierte en insecten	(2.6.5)
Voorschriften en toedienings- en verschaffingsdocumenten Diergeneesmiddelen (register in)	(2.4.6)
Contract diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	(2.4.5)
Evaluatierapporten diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	(2.4.5)
Diergeneesmiddelenregister (uit)	(2.4.6)
Formulier kaderend in meldingsplicht	(2.4.8)&(2.8)
Facturen aan- en verkoop dieren, eieren, pluimen	
Document begeleiding transport levende dieren	(3.11.7)
Administratie autocontrole – auditrapporten en controlecertificaat	(1)

3.11.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.12. EENDEN EN GANZEN

Onderstaande tabel vat de specifieke voorwaarden samen waaraan moet voldaan worden door houders van eenden en ganzen – inclusief bij toediening van dwangvoeding voor de productie van leverpastei. De algemene voorwaarden voor alle veehouders uit deel 2 zijn ook van toepassing.

Voor reproductiebedrijven en de productie van broedeieren gelden tevens de specifieke voorwaarden uit deel 3.6; voor broeierijen de specifieke voorwaarden uit deel 3.8.

Tabel 312-1: Eenden- en ganzenhouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis - voorwaarde
S1	Registratiedocumenten aanwezig - gezondheidskwalificatie B of C, sanitaire toelating bij dwangvoeding en bij uitvoer van dieren; bedrijfsplattegrond opgemaakt.
S2	Personeel beschikt over getuigschrift; is geïnformeerd en werkt proper en hygiënisch.
S3	Bedrijfsregister per productieronde tijdig en correct ingevuld en informatie doorgegeven aan betrokkenen.
S4	Voedersilo van buiten te vullen, met gebruik van nieuwe stofzak en aanmaak voederstaal of stofstaal per levering; voedersysteem volledig leeg na productieronde.
S5	Dwangvoeding met voldoende voorbereiding, geleidelijke toename voederhoeveelheid en beperkt in de tijd.
S6	Uitvasten eenden en ganzen bestemd voor slacht gedurende minstens zes uur vóór laden; wegladen binnen twee dagen; dieren verzamelen en behandelen op hygiënisch verantwoorde manier.
S7	Gesloten drinkwatersysteem en jaarlijkse controle op drinkwater en eventueel reinigingswater.
S8	Controle op diergezondheid en register door bedrijfsdierenarts.
S9	Enkel toegelaten ingrepen bij pluimvee.
S10	Groepshuisvesting of individuele huisvesting op voldoende oppervlakte, met water ter beschikking.
S11	Gebouwen en infrastructuur voorzien op hygiënische productie omstandigheden – inclusief aanwezigheid hygiënesluis en krogenbewaarplaats; ongediertebestrijdingplan, reiniging en ontsmetting na elke productieronde en met controle – hygiënogram.
S12	Minstens 10 liter erkend ontsmettingsmiddel voor hokken voorradig.
S13	Aangevoerde ééndagskuikens afkomstig van erkende bedrijven en opzet productieronde binnen 72 uur.
S14	Enkel noodzakelijke bezoekers in bedrijfsruimtes – hygiënemaatregelen nemen en bezoekersregister invullen.
S15	Transport pluimvee volgens vervoersbepalingen.
S16	Volledig register in kader van traceerbaarheid in orde en bewaard gedurende vijf jaar.

3.12.1. BEDRIJFSREGISTRATIE

- (S1) Een pluimveehouder met ten minste 200 eenden of ganzen laat zijn beslag registreren in Sanitel (bijlage 312_1). Het beslag krijgt een gezondheidskwalificatie C; een gezondheidskwalificatie B indien 5.000 dieren of meer.
- Elke veehouder – die eenden of ganzen levert voor de uitvoer – vraagt een toelating aan bij het FAVV (bijlage 21_1).
- De houder van eenden of ganzen die speciaal gevoederd worden, doet hiervan aangifte bij de PCE. De aangifte vermeldt:
 - naam en adres van de veehouder,
 - naam en adres van de personen die dwangvoeding toedienen,
 - diersoort die dwangvoeding krijgt,
 - beschrijving van de huisvesting van de dieren,
 - herkomst van de dieren,
 - (S8) naam en adres van de controlerende dierenarts (zie 3.12.4).
- Het pluimveebedrijf moet voldoen aan een aantal uitrustingsvoorwaarden – specifiek het gebruik van een bedrijfsplattegrond.
De plattegrond geeft op een schematische wijze een overzicht van de bedrijfsinfrastructuur – inclusief de onderlinge locatie van woning, stallen, opslagplaatsen van voeder, mest en krenge, laad- en losplaatsen, bedrijfstoegangen, loop- en rijroutes en hygiënesluis. Voor stallen, hokken en opslagplaatsen wordt de capaciteit vermeld. Het nummeren van hokken, stallen en opslagplaatsen zal het de veehouder gemakkelijker maken de registers in te vullen.
- (S2) De personen die de dwangvoeding toedienen, hebben een erkende opleiding genoten en beschikken over een getuigschrift. Het getuigschrift is niet nodig voor personen die vóór 18.05.1994 reeds minstens twee jaar ervaring hadden.

3.12.2. (S3) IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- De pluimveehouder houdt van elke productieronde een bedrijfsregister bij – tot ten minste vijf jaar na de afvoer van de betreffende productieronde. Het bedrijfsregister omvat minimaal volgende gegevens – zoals van toepassing:

Eventueel het uniek lotnummer
Sanitelnummer – beslagnummer
Hoknummer(s)
Geboortedatum en datum opzet ééndagskuikens
Broeierij van herkomst en erkenningnummer
Aantal dieren (eventueel uitgesplitst voor hennen en hanen) en ras
Entschema met data van eventuele toediening en aard vaccins
Informatie van bedrijfsdierenarts (onderzoeken, diagnose, analyses)
Diergeneesmiddelenregister
Uitslag hygiënogram, onderzoek water
Leverancier(s) voeder, geleverde hoeveelheden, leveringsdata en voederetiketten
Aard en gebruiksperiode van voeder- en drinkwateradditieven met eventuele wachttijd
Verbruik van voeder en drinkwater
Uitval per dag
Feitelijk rendement van de soort – voorbeeld gewichtstoename
Poelierbedrijf of slachthuis van bestemming
Kopie document begeleiding slachtpluimvee of gezondheidscertificaat
Aantal dieren dat moet worden geslacht en voorziene slachtdatum
Verlag slachthuis met resultaten antemortem- en postmortem-keuringen
Bezoekersregister

- Specifiek bij toepassing van dwangvoeder, omvat het register per lot:
 - aantal dieren, ras en herkomst,
 - begin- en einddatum van de periode van dwangvoeding,
 - sterftcijfer tijdens de periode van dwangvoeding.
- De pluimveehouder ontvangt van de broeierij volgende gegevens:
 - minimum 72 uur op voorhand: leveringsdatum en aantal af te leveren kuikens,
 - uiterlijk gelijktijdig met de levering van de ééndagskuikens: geboortedatum, aantal en merk van de ééndagskuikens, eventueel uitgesplitst voor hennen en hanen, reeds uitgevoerde entingen, uniek lotnummer.
- De pluimveehouder verstrekt aan de toeleverende broeierij, uiterlijk twee weken na aflevering, het aantal uitgevallen kuikens per lotnummer in de eerste week na aflevering (bijlage 312_2).

3.12.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

- (S4) De voedersilo's moeten van buiten de stallen gevuld worden. Van elke levering wordt hetzij een stof-, hetzij een voederstaal genomen en bewaard (bijlage 312_3).
- (S5) Specifiek voor de dwangvoeding geldt:
 - Gedurende de 15 dagen die voorafgaan aan dwangvoeding wordt de hoeveelheid voer die ter beschikking staat geleidelijk opgevoerd.

- De toename van de hoeveelheid voer toegediend tijdens dwangvoeding dient geleidelijk te gebeuren.
 - De periode van dwangvoeding mag niet langer zijn dan:
 - 14 dagen voor eenden,
 - 21 dagen voor ganzen.
 - De structuur en samenstelling van het voer is zodanig dat geen schade wordt toegebracht aan de dieren.
 - De apparaten voor het onder dwang toedienen van voer zijn zo ontworpen en worden zo gebruikt dat ze geen letsels of pijn veroorzaken bij de dieren.
 - De dieren beschikken steeds over voldoende drinkwater.
-
- (S6) Bij eenden en ganzen bestemd voor de slacht moeten de voederpannen minstens zes uur vóór het laden leeg zijn of omhooggetrokken worden. Op die manier zijn de dieren nuchter bij het slachten. Drinkwater daarentegen mag niet beperkt worden.
 - (S4) Voeder dat na de ontruiming van een hok nog aanwezig is in het voedersysteem wordt afgevoerd en niet gebruikt voor de volgende productieronde.
 - (S7) De stallen beschikken over een gesloten drinkwatersysteem. Wordt gebruik gemaakt van een buffervat, dan is dit minstens afgesloten met een deksel. Open drinkplaatsen – bijvoorbeeld drinkgoten en rondrinkers – worden regelmatig gereinigd opdat de dieren steeds over proper drinkwater kunnen beschikken. Jaarlijks wordt een drinkwateronderzoek uitgevoerd (bijlage 312_4).

3.12.4. (S8) DIERENGEZONDHEID

- De pluimveehouder duidt een bedrijfsdierenarts aan die regelmatig toezicht houdt op de gezondheid en het welzijn van de dieren en die het register (deel 3.12.2) controleert (bijlage 312_5).
- Dieren die dwangvoeding krijgen, zijn vrij van klinische ziekte-tekens en van misvormingen. Gaat de gezondheidstoestand van de dieren achteruit of doen zich gedragswijzigingen voor, dan stelt de veehouder de oorzaak vast en neemt hij de nodige maatregelen – bijvoorbeeld het behandelen of het slachten van de dieren.
- De pluimveehouder laat de productieronde onderzoeken door de bedrijfsdierenarts indien er:
 - een reductie van de normale voeder- en wateropname is van meer dan 20%, of
 - een sterfte is van meer dan 3% per week.De dierenarts neemt de nodige monsters voor laboratoriumonderzoek. De bedrijfsdierenarts doet melding bij de PCE in het geval van aangifteplichtige ziekte (deel 2.910).

3.12.5. DIERENWELZIJN

- (S9) De toegestane ingrepen bij pluimvee worden opgesomd in tabel 312-2.

Tabel 312-2: Pluimvee – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Wegnemen van minder dan één derde van de bek	mag niet routinematig gebeuren; slechts in gevallen waar kannibalisme niet door wijziging van de bedrijfsvoering voorkomen of verholpen kan worden enkel bij kippen, kalkoenen en fazanten	niet vereist
Wegnemen van eerste phalanx van achterste en middelste teen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uur en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Verwijderen van de groeipunt van sporen	uitsluitend bij mannelijke kuikens jonger dan 72 uur en bestemd voor de reproductie	niet vereist
Leewieken	via chirurgische methode of door hermocauterisatie; slechts tot leeftijd van 72 uur bij andere soorten dan ganzen, eenden en zwanen – waarbij maximum 10 dagen geldt; mag niet routinematig gebeuren; slechts in die gevallen waar de mogelijkheid tot vliegen moet worden ingeperkt om ernstiger lijden te voorkomen: - om het ontsnappingsrisico te beperken bij siervogels en pluimvee die gewoonlijk niet in afgesloten ruimten gehouden worden, - om verwondingen door opvliegen te vermijden bij voor de productie gehouden fazanten, patrijzen en parelhoenders	niet bepaald

- (S10) Eenden gehouden in individuele kooien moeten beschikken over een vrije vloeroppervlakte van ten minste 900 cm².
- Bij groepshuisvesting geldt een maximum van:
 - zes eenden/m²,
 - drie ganzen/m².
- Bij een staltemperatuur van meer dan 25°C wordt de ventilatie aangepast. De luchtsnelheid is dan gelijk aan of groter dan 0,5m/s.
- De dieren hebben toegang tot een hoeveelheid water die hen toelaat de kop onder water te steken en door middel van hun bek hun lichaam te bevochtigen.

3.12.6. UITRUSTING EN HYGIËNE

- (S11) De bedrijfsgebouwen op het pluimveebedrijf zijn zodanig afgesloten dat het betreden van de hokgedeelten enkel mogelijk is onder begeleiding van de pluimveehouder of diens afgevaardigde en na gebruik van de hygiënesluis.
- Het hokgedeelte is onderverdeeld in een voorruimte en een leefruimte voor de dieren.
- De voorruimte is volledig afgesloten van de leefruimte van de dieren, en omvat een voeder- en dienstlokaal.
- Er zijn evenveel hygiënesluizen als productieronden aanwezig.
 - Ingeval van meerdere productieronden op het bedrijf is aparte kleding en schoeisel per productieronde verplicht.
 - Als een productieronde gespreid is over meerdere pluimveehokken, moet er hokeigen schoeisel aanwezig zijn.
- De hygiënesluis kan geïntegreerd worden in de voorruimte en omvat minimaal:
 - degelijk ingerichte handwasgelegenheid – een wasbak met stromend water, zeep, ontsmettingsmiddel en een propere of wegwerp handdoek,

- schone, bedrijfseigen kleding en bedrijfseigen schoeisel bestemd voor verzorgers en bezoekers,
 - fysieke barrière waar verzorgers en bezoekers verplicht wisselen van schoeisel en kleding.
-
- In de pluimveehokken worden geen huisdieren, landbouwhuisdieren of andere sier- en nutsgevogelte toegelaten. De pluimveehouder houdt geen ander pluimvee of siervogels, tenzij aangetoond wordt dat deze dieren de stallen niet kunnen benaderen en dat hun verzorging strikt gescheiden gebeurt.
 - De bedrijfsgebouwen zijn vogeldicht.
 - De looproutes van en naar de pluimveehokken zijn verhard.
 - Er is een afdoende afwatering op het bedrijf ten opzichte van de pluimveehokken.
-
- De kregenopslagplaats bevindt zich op een vaste plaats op het bedrijf en is voorzien van een koelinrichting.
-
- Om de hokken ongediertevrij te houden, wordt een doeltreffend bestrijdingsplan toegepast. In het plan worden alle acties met betrekking tot wering, signalering en bestrijding van ongedierte vastgelegd. Indien het ongediertebestrijdingsplan niet effectief blijkt, moet het plan bijgestuurd worden. Er wordt enkel gebruik gemaakt van erkende ongediertebestrijdingsmiddelen (voetnoot 3 – p. 35).
-
- Als bodemstrooisel kunnen bijvoorbeeld houtkrullen, stro, vlaslemen, boekweitdoppen, rijstvliesen, zand of turf, gebruikt worden. Deze mogen niet meer dan 20% vocht bevatten, dienen de voor hun soort normale kleur te hebben, moeten schoon zijn en vrij van toxische stoffen.
 - Bodemstrooisel wordt zodanig opgeslagen, dat het schoon, droog en schimmelvrij blijft.
-
- (S7) Wordt water ander dan leidingwater gebruikt als reinigingswater dan laat de pluimveehouder de waterkwaliteit jaarlijks controleren (bijlage 312_4).
-
- (S11) Na elke productieronde wordt het volledige hok – met inbegrip van ventilatoren, drinkwatersysteem, voorraadtank, voedersysteem – gereinigd en ontsmet. Hierbij worden erkende ontsmettingsmiddelen gebruikt (voetnoot 3 – p. 35). Daarna wordt een periode van sanitaire leegstand ingelast.
 - (S12) Er dient steeds minimum tien liter erkend ontsmettingsmiddel voor hokken aanwezig te zijn op het bedrijf.
 - (S11) De doeltreffendheid van de reiniging en ontsmetting van het hok en de hokinrichting wordt minimaal tweemaal per jaar gecontroleerd middels een hygiënogram. Dat wordt uitgevoerd door een erkend laboratorium.
-
- (S13) Eéndagskuikens zijn afkomstig van erkende bedrijven. Alle dieren van één productieronde worden binnen de 72 uur (drie dagen) opgezet.
-
- (S6) Eenden en ganzen bestemd voor de slacht worden binnen de twee dagen na het starten van het uitladen volledig weggehaald.

- Kratten, containers en andere materialen die in de leefruimte van de dieren worden binnengebracht zijn volledig nieuw of degelijk gereinigd en ontsmet.
- Het uitladen van eenden en ganzen wordt enkel uitgevoerd door gecertificeerde vangploegen of bedrijfsinterne personen die geen contact hebben met andere pluimveebedrijven.
- (S2) Schakelt de pluimveehouder voor vangen, laden, ontsmetten, reinigen en ongediertebestrijding hetzij bedrijfseigen personeel hetzij occasionele helpers in, dan moeten deze medewerkers:
 - ten minste een werkinstructie krijgen van de pluimveehouder betreffende hygiënisch werken, diervriendelijk omgaan met pluimvee, verantwoordelijkheden en bevoegdheden,
 - schone bedrijfseigen kleding en schoeisel dragen,
 - bezoekersregister invullen.De pluimveehouder beschikt in dit geval over een passend gevulde EHBO-kist.
- (S14) Alleen bezoekers die voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk zijn en die handelen overeenkomstig de voorschriften van de persoonlijke en bedrijfshygiëne, krijgen toegang tot de pluimveehokken. Elke bezoeker die de leefruimte van het pluimvee betreedt, moet met naam en reden van het bezoek geregistreerd zijn in het bezoekersregister.

3.12.7. (S15) TRANSPORT

- De eenden en ganzen dienen bij levering aan het slachthuis vergezeld te zijn van het document begeleiding slachtpluimvee (bijlage 312_6).
 - Eén exemplaar wordt door de pluimveehouder overgemaakt aan het slachthuis van bestemming, 72 uur vóór de levering van de desbetreffende slachtdieren.
 - Eén exemplaar wordt meegegeven met het voertuig. Indien één productieronde verdeeld wordt over meerdere voertuigen wordt op elk exemplaar de juiste nummerplaat genoteerd. Indien één voertuig meerdere productieronden bevat, is er voor elke productieronde een afzonderlijk document aanwezig.
 - Eén exemplaar blijft in het bezit van de pluimveehouder.
- Bij export en import van eenden en ganzen is de lading vergezeld van een gezondheidscertificaat (312_7).
- Voor pluimvee geldt de bezetting in containers zoals aangegeven in onderstaande tabel. De getallen kunnen variëren – afhankelijk van de fysieke conditie van de dieren, de weersomstandigheden en de vermoedelijke reistijd.

Tabel 312-3: Pluimvee – bezettingsnormen bij wegvervoer volgens gewicht

Gewicht pluimvee (kg)	Minimum oppervlakte (m² / dier)
Eéndagskuikens	21-25 cm ² / kuiken
Minder dan 1,6 kg	180 à 200 cm ² / kg
1,6 – 3 kg	160 cm ² / kg
3 – 5 kg	115 cm ² / kg
Meer dan 5 kg	105 cm ² / kg

3.12.8. (S16) TRACEERBAARHEID

- Per productieronde wordt een bezoekersregister ingevuld.
- Het volledige register van het bedrijf met eenden of ganzen omvat volgende documenten – zoals van toepassing:

Toelatingen: sanitaire toelating, gezondheidskwalificatie B of C	(2.1)&(3.12.1)
Bedrijfsplattegrond	(3.12.1)
Bedrijfsregister per productieronde	(3.12.2)
Facturen of leveringsbonnen aangekocht voeder	(2.3.5)&(2.3.6)
Lijst ingrediënten (etiketten) samengesteld voeder	(2.3.5)
Ongediertebestrijdingplan	(3.12.6)
Facturen bestrijdingsmiddelen ongedierte en insecten	(2.6.5)
Facturen ontsmettingsmiddelen	(3.12.6)
Voorschriften en toedienings- en verschaffingsdocumenten	(2.4.6)
Diergeneesmiddelen (register in)	
Contract met bedrijfsdierenarts en plaatsvervanger	(2.4.4)&(3.12.4)
Contract diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	(2.4.5)
Evaluatierapporten diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding	(2.4.5)
Diergeneesmiddelenregister (uit)	(2.4.6)
Formulier kaderend in meldingsplicht	(2.4.8)&(2.8)
Facturen aan- en verkoop pluimvee	
Resultaten wateronderzoek	(3.12.3)&(3.12.6)
Document begeleiding slachtpluimvee	(3.12.7)
Gezondheidscertificaat	(3.12.7)
Bezoekersregister	(3.12.6)&(3.12.8)
Alle analyseresultaten	
Administratie autocontrole – auditrapporten en controlecertificaat	(1)

3.12.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.13. KONIJNEN

Onderstaande tabel vat de specifieke voorwaarden samen waaraan konijnenhouders moeten voldoen, naast de algemene voorwaarden uit deel 2.

Tabel 313-1: Konijnenhouders – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis – voorwaarde
X1	Vaccinatie tegen RHD volgens voorschriften indien samenbrengen van konijnen.
X2	Gesloten en waterdichte krogenopslagplaats aanwezig.
X3	Eigen transport vergezeld van begeleidingsdocument.

3.13.1. BEDRIJFSREGISTRATIE

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

- Vanaf 2008 zal elke houder van voedselproducerende dieren (dus ook de houder van konijnen) geregistreerd worden in Sanitel via DGZ-Arsia. Na registratie wordt in Sanitel een “beslag konijnen” toegekend.

3.13.2. IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.13.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.13.4. (X1) DIERENGEZONDHEID

- Het vaccineren van konijnen tegen RHD (Rabbit Hemorrhagic Disease) is nodig indien konijnen van verschillende konijnenhouders worden samengebracht – op markten, tentoonstellingen en prijskampen..
- Het vaccineren gebeurt minimum zeven dagen en maximum zes maanden vóór het bijeenbrengen van de konijnen, met een vaccin goedgekeurd door de FOD Volksgezondheid.
- De dierenarts levert een certificaat van vaccinatie waarop ook de tatoeage nummers van de ingeënte konijnen worden vermeld.
- De konijnen die samengebracht worden op markten, tentoonstellingen en prijskampen dragen in een van beide oren een goed leesbaar tatoeagemerk.

3.13.5. DIERENWELZIJN

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.13.6. (X2) UITRUSTING EN HYGIËNE

- De opslagplaats voor krenge is gesloten en waterdicht.

3.13.7. (X3) TRANSPORT

Dit hoofdstuk is alleen van toepassing voor konijnenhouders die zelf hun eigen dieren vervoeren. Op dat ogenblik moeten zij aan een aantal voorwaarden en wetgeving voldoen zoals de professionele vervoerders. Konijnenhouders die hun dieren laten vervoeren door derden kunnen dit hoofdstuk overslaan

- Het eigen transport van konijnen is vergezeld van het begeleidingsdocument vervoer van levende dieren (bijlage 313_1).

3.13.8. TRACEERBAARHEID

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.13.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.14. KLEINE HERKAUWERS EN HERTACHTIGEN

Onderstaande tabel brengt een samenvatting van de specifieke voorwaarden waaraan houders van schapen, geiten en hertachtigen moeten voldoen – naast de algemene voorwaarden uit deel 2. De voorwaarden gelden voor veebedrijven die gericht zijn op de vlees- en/of de melkproductie.

Tabel 314-1: Houders van kleine herkauwers en hertachtigen – specifieke voorwaarden

Volgnr.	Eis - voorwaarde
Y1	Beslagnummer aanwezig.
Y2	Register betreffende veestapel tijdig en correct ingevuld.
Y3	Alle aanwezige schapen, geiten en hertachtigen voorzien van correcte oormerken.
Y4	Melkers zijn proper, handelen hygiënisch en beschikken over geneeskundig attest.
Y5	Melk gewonnen van gezonde dieren, op een hygiënische wijze en afdoende gecontroleerd door geaccrediteerde laboratoria.
Y6	Gebouwen en infrastructuur voorzien op een hygiënische melkwinning – melklokaal, melkwinningsapparatuur, tanklokaal, koeltank, melkhuisje.
Y7	Enkel toegelaten ingrepen bij schapen en geiten.
Y8	Eigen transport van schapen, geiten en hertachtigen volgens bepalingen.
Y9	Volledig bedrijfsregister in het kader van traceerbaarheid in orde en bewaard gedurende vijf jaar.

Noot: Indien de veehouder en het bedrijf zijn geregistreerd in Sanitel, dan worden deze gegevens automatisch overgemaakt aan het FAVV, zodat de veehouder hiervoor geen bijkomende registratie meer moet laten uitvoeren bij het FAVV.

3.14.1. BEDRIJFSREGISTRATIE

- (Y1) Een veehouder – die voor het eerst schapen, geiten en/of hertachtigen houdt op zijn bedrijf – laat zich registreren in Sanitel door middel van een registratieformulier (bijlage 314_1). Het veebeslag krijgt een beslagnummer.
- (Y4) De melkers en de bedieners van de melkinstallatie beschikken over een geneeskundig attest. Dit attest wordt jaarlijks vernieuwd.

3.14.2. IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DIEREN

- (Y2) De veehouder houdt een register bij van de dieren op zijn bedrijf:
 - één register per diersoort,
 - in te vullen binnen drie dagen na elke veeverplaatsing,
 - jaarlijks vóór 15 januari wordt document 15 december-telling dat veehouder van DGZ/ARSIA ontvangt, teruggestuurd.
- Het register omvat:
 - administratieve gegevens,

- 15 december-telling,
 - register dieren gemerkt met twee plastieke oormerken,
 - register bij gebruik van beslagoomerken,
 - gegevens van verplaatsingen – aan- en afvoer van dieren.
- (Y3) De veehouder is verplicht zijn schapen, geiten en hertachtigen te identificeren:
 - uiterlijk op de leeftijd van zes maanden en in ieder geval bij het spenen en vóór het dier vertrekt uit het veebeslag waarin het geboren werd bij schapen en geiten;
 - vóór het dier vertrekt uit het veebeslag waarin het geboren werd bij hertachtigen.
 - Alle op het veebedrijf aanwezige schapen, geiten en hertachtigen moeten correct en duidelijk gemerkt zijn:
 - één beslagoomerk in linkeroor – bij slachtlammeren geslacht vóór de leeftijd van 12 maanden en hertachtigen, die bestemd zijn voor een binnenlands slachthuis,
 - twee identieke oormerken, één in elk oor bij alle andere dieren.
 - Bij verlies van een oormerk bij schapen en geiten met twee oormerken gebeurt het hermerken als volgt:
 - onmiddellijke plaatsing van een identiek oormerk na ontvangst van de onmiddellijke bijbestelling, of
 - plaatsen van een identiek oormerk binnen de twee maanden na ontvangst waarbij in tussentijd voorlopig een blauw beslagoomerk is aangebracht, of
 - plaatsen van het eerstvolgend blauw beslagoomerk bij dieren bestemd voor directe afvoer naar een binnenlands slachthuis.
 - Het verlies van beide oormerken dient onmiddellijk gemeld te worden bij de PCE en DGZ/ARSIA. De betrokken dieren moeten opgesteld worden.
 - Voor directe afvoer naar een destructiebedrijf is één oormerk of een blauw beslagoomerk voldoende.
 - Bij verlies van een oormerk bij schapen en geiten met één beslagoomerk, wordt onmiddellijk het eerstvolgend blauw beslagoomerk aangebracht. Bij het bereiken van de leeftijd van 12 maanden wordt het beslagoomerk vervangen door twee identieke oormerken.
 - Bij verlies van een oormerk bij hertachtigen met twee oormerken gebeurt het hermerken als volgt:
 - met eerstvolgend paar oormerken op ogenblik van het vangen – eventueel na verwijderen van het resterend oormerk,
 - met een blauw beslagoomerk in linkeroor voor dieren die direct naar slachthuis of een destructiebedrijf worden gebracht,
 - tijdelijke identificaties met beslagoomerk en hermerkingen bij hertachtigen worden geregistreerd in het register zodat de link gelegd kan worden met het oorspronkelijke oormerk.
 - Voor directe afvoer naar een destructiebedrijf is één overblijvend oormerk voldoende.
 - Dieren geboren vóór 10.07.2005:

- behouden hun oude enkelvoudige oormerk in het linkeroor,
- kunnen met één officieel oormerk ingevoerd worden uit EU-lidstaten,
- kunnen als dusdanig uitgevoerd worden. Daarvoor wordt de PCE of DGZ/ARSIA gecontacteerd.
- Hermerken bij verlies van het oormerk kan met:
 - een identiek oormerk
 - het eerstvolgend enkelvoudig oormerk uit de voorraad, of
 - het eerstvolgend dubbel oormerk uit voorraad.
- Bij invoer uit derde landen wordt DGZ/ARSIA verwittigd voor het hermerken van de dieren binnen de drie werkdagen.
- Vanaf 01.01.2008 moeten minstens de dieren bestemd voor uitvoer voorzien zijn van één plastic oormerk in het linkeroor en een bolus of één elektronisch oormerk in het rechteroor.

3.14.3. DIERENVOEDER EN DRINKWATER

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

3.14.4. (Y5) DIERENGEZONDHEID

- Melk voor leveren – hetzij aan de zuivelindustrie, hetzij rechtstreeks aan de consument en voor de productie van hoevezuivel:
 - moet afkomstig zijn van dieren die klinisch gezond zijn,
 - mag niet afkomstig zijn van met diergeneesmiddelen behandelde dieren – de veehouder respecteert de officiële wachtperiode vóór melk mag geleverd worden.
- Pas aangekochte dieren en zieke dieren worden afzonderlijk op het einde gemolken zodat er geen contact is met de gezonde dieren.

3.14.5. (Y7) DIERENWELZIJN

- De toegestane ingrepen bij schapen en geiten worden opgesomd in tabel 314-2. Voor hertachtigen zijn er geen bepalingen.

Tabel 314-2: Schapen en geiten – toegelaten ingrepen

Ingreep	Voorwaarden	Verdoving en/of pijnstillende middelen
Castratie	via chirurgische methode of via hemostatische tang	verdoving vereist kalmeringsmiddel vereist
Perforeren of inkepen oor	alleen voor het plaatsen van oormerken en oorplaatjes	niet vereist
Staartamputatie	via chirurgische methode en enkel bij ooiën, waarbij de vulva moet bedekt blijven	kalmeringsmiddel vereist vanaf de leeftijd van twee weken
Verwijderen bijtepels	via chirurgische methode of via hemostatische tang	kalmeringsmiddel vereist vanaf de leeftijd van zes weken
Verwijderen hoorgroeipunt	via thermocauterisatie	verdoving vereist

3.14.6. (Y5&6) UITRUSTING EN HYGIËNE

- De productie van melk gebeurt op een hygiënische en veilige manier. Hygiënisch werken is van toepassing op alle handelingen, gebruikte middelen en ruimten bij het melken: de voorbereiding, de plaats van de melkwinning, de melkkoeltank, het tanklokaal en het melkhuisje.
- (Y4) De melkers en de bedieners van de melkinstallatie:
 - dragen propere en aangepaste melkkleding,
 - wassen zorgvuldig de handen vooraleer met het melken wordt gestart en herhalen dit, indien nodig, tijdens het melken,
 - zorgen ervoor dat de uier en de spenen schoon zijn.
- (Y5) Vooraleer te starten met melken wordt de voormelk van elk dier visueel beoordeeld en verwijderd. Bij het melken in een bindstal wordt de voormelk in een adequaat recipiënt verwijderd.
- Indien na het melken de spenen gedipt of gesprayd worden, dan gebeurt dit met een erkend product (voetnoot 3 – p. 35).
- De geleverde melk bevat geen biest.
- (Y6) Het melklokaal:
 - is zo gebouwd dat ieder gevaar voor besmetting van de melk wordt voorkomen,
 - heeft gemakkelijk reinigbare wanden en vloeren,
 - beschikt over een voorziening van water van drinkwaterkwaliteit,
 - beschikt over een goed functionerend verlichtingssysteem om in goede omstandigheden te kunnen melken,
 - beschikt over een goed functionerend luchtverversingssysteem.
- De melkwinningsapparatuur en toebehoren:
 - zijn gemakkelijk te reinigen en te ontsmetten en zijn proper.

- Bij het melken in een bindstal zijn de ligbedden proper en droog. De melkklauwen worden niet in de bindstal bewaard – wel in het tanklokaal of melkhuisje.
- Wanneer gebruik gemaakt wordt van een verplaatsbare melkstand, gebeurt het melken op een hoge en droge plaats op de weide. Best wordt de melkstand regelmatig verplaatst.
- De melkkoeltank:
 - heeft een opslagcapaciteit in overeenstemming met het ophaalritme,
 - is uitgerust met een thermometer en een roerwerk om de melk regelmatig te mengen.
- De melk:
 - wordt zo vlug mogelijk na het melken opgeslagen in de koeltank,
 - wordt er gekoeld tot maximum 6°C binnen de twee uur na het einde van de instroom van melk,
 - wordt er bij maximum 6°C bewaard tussen twee melktijden.
- Het tanklokaal en het melkhuisje:
 - dienen enkel voor melkbehandeling en melkwinningsapparatuur,
 - hebben deuren met een afdoende afscheiding van de melkveestal en van het melklokaal,
 - hebben afgeschermd neonlampen.
 - zijn efficiënt geventileerd. De verluchting gebeurt met verse buitenlucht en dus niet via de stallen. Er is een luchtinlaat en een luchtuitlaat voorzien.
 - hebben ramen voorzien van een muskietennet indien openend naar buiten.
- Het tanklokaal:
 - is gebouwd – wanden, vloeren, plafond – in bestendig materiaal dat gemakkelijk te reinigen en te ontsmetten is,
 - heeft – bij nieuwbouw – vloeren met voldoende afschot voor een natuurlijke afvoer,
 - heeft een toegang die goed reinigbaar is en bestaat uit een verhard, wasbaar en proper oppervlak,
 - is volledig afgesloten van het melklokaal en niet toegankelijk voor dieren,
 - heeft geen ramen die opengaan naar een ander lokaal,
 - heeft een buitendeur voorzien van hor of vliegenraam indien die dienst doet voor de verluchting.
- De koelgroep wordt beschermd tegen dieren – inclusief insecten.
- In het tanklokaal en/of het melkhuisje is er:
 - een spoelbak met warm en koud water van drinkwaterkwaliteit, voor het reinigen van het materiaal,
 - een lavabo met warmwatervoorziening, zeep en handdoek of wegwerppapier.
- De reiniging en ontsmetting specifiek betreffende melkwinning omvat:
 - De melkinstallatie wordt direct na elke melkbeurt gereinigd en de melkkoeltank na elke melkophaling. Er worden enkel erkende producten gebruikt (voetnoot 3 – p. 35).
 - Na de reiniging wordt de melkinstallatie en de koeltank systematisch nagespoeld met water van drinkwaterkwaliteit. Na iedere reiniging voert de veehouder een visuele controle uit op de properheid.

- Indien voor de reiniging en de naspoeling van de melkinstallatie en de koeltank geen leidingwater wordt gebruikt, gebeurt minstens alle twee jaar een analyse door een geaccrediteerd laboratorium. Uit de resultaten – die bewaard worden op het veebedrijf – moet blijken dat:
 - nitraatgehalte lager is dan 50 mg/l,
 - nitrietgehalte lager dan 0,5 mg/l,
 - kiemgetal lager dan 100/ml,
 - totaal aantal coliforme bacteriën lager dan 10/100 ml,
 - aantal E-coli's lager dan 1/100 ml.
- Het melklokaal wordt na elke melkbeurt schoongemaakt. Het tanklokaal en melkhuisje worden proper gehouden.
- (Y5) Bij gebruik van een pootbad voor klauwbehandelingen moet het bad proper zijn en een erkend ontsmettingsmiddel bevatten. Een leeg pootbad wordt als 'ongebruikt' beschouwd. De ontsmettingsmiddelen worden gebruikt volgens de technische fiches van de fabrikanten.
- (Y5) Alle melk geleverd aan levensmiddelenbedrijven is onderworpen aan de reglementering betreffende de officiële bepaling van de kwaliteit en de samenstelling volgens het type – volle melk, magere melk, room. Tevens wordt de aanwezigheid van remstoffen gecontroleerd. De melk moet afkomstig zijn van dieren die klinisch gezond zijn.
- De geaccrediteerde laboratoria voeren de officiële controle uit. De resultaten worden op regelmatige basis naar de veehouder gestuurd – die bewaart deze verslagen.
- (Y6) Bij het betreden van het bedrijf met schapen, geiten en/of hertachtigen nemen professionele bezoekers voorzorgen betreffende hygiëne en ontsmetting:
 - gebruik van ontsmettingsvoetbad bij betreden en verlaten van het veebedrijf,
 - wassen van de handen bij het verlaten van het veebedrijf,
 - dragen van bedrijfskledij en -schoeisel,
 - reinigen en ontsmetten van voorwerpen die in contact kwamen met de dieren.

3.14.7. (Y8) TRANSPORT

- Bij vervoer voor handelsdoeleinden van schapen, geiten en hertachtigen houdt de veehouder een register bij met verplaatsingsdocumenten (bijlage 314_2).
- Het verplaatsingsdocument kan als dusdanig op papier worden gebruikt of overgenomen worden in een elektronisch document op computer.
- Het document wordt ondertekend en opgemaakt in meerdere exemplaren voor:
 - verantwoordelijke van de inlaadplaats en de vervoerder – hier de veehouder,
 - verantwoordelijke van de uitlaadplaats – na invullen op de uitlaadplaats.
- De veehouder stuurt de gegevens uit het vervoerregister naar Sanitel – vanaf 01.01.2008.
- Het ontsmettingsregister voor vervoer van schapen, geiten en hertachtigen is opgenomen in bijlage 314_3.
- De veehouder vult het register in en laat het ondertekenen door de verantwoordelijke voor de ontsmetting.

- Specifiek voor schapen, geiten en hertachtigen moeten tijdens het vervoer voor handelsdoeleinden volgende documenten aan boord zijn:
 - verplaatsingsdocument,
 - blad uit het ontsmettingsregister dat de laatste verrichtingen herneemt.
- Geen enkel schaap, geit of hertachtige op een transport dat een slachthuis aandoet, mag eens aangekomen op de terreinen van een slachthuis, het slachthuis nog verlaten.

3.14.8. (Y9) TRACEERBAARHEID

- Bij melkproductie worden in het register van het bedrijf met schapen, geiten en/of hertachtigen volgende specifieke documenten bewaard:

Facturen dip- en sprayproducten	(3.14.6)
Facturen reinigings- en ontsmettingsproducten	(3.14.6)
Resultaten analyses van melk	(3.14.4)&(3.14.6)
Resultaten analyses reinigingswater melkinstallatie en koeltank	(3.14.6)
Medisch attest veehouder en personeel	(3.14.1)

3.14.9. MELDINGSPLICHT

Geen bijkomende specifieke voorwaarden.

4 CERTIFICERINGSREGELING AUTOCONTROLEGIDS VOOR DE PRIMAIRE DIERLIJKE PRODUCTIE

4.1 Toepassingsgebied

Deze certificeringsregeling is van toepassing voor de sectorgids autocontrole voor de primaire dierlijke productie. Het toepassingsgebied van deze gids wordt beschreven in de tabel 1.1 van de gids.

In deze certificeringsregeling worden de regels opgenomen voor de certificatie-instellingen (OCI) die belast worden met de evaluatie van de naleving van de normen van de sectorgids.

4.2 Hoe verloopt een audit?

De verschillende stappen betreffende autocontrole worden aangegeven in schema 1-1 en verder toegelicht.

- Op een landbouwbedrijf wordt één audit uitgevoerd voor het geheel van de aanwezige activiteiten die in deze gids zijn opgenomen.
- Wordt het landbouwbedrijf overgenomen, dan dient er een nieuwe audit te gebeuren. Deze regel geldt niet voor overnames door familieoverwanten van de 1ste of 2de graad, echtgenoten en vennootschappen waarbij de oorspronkelijke bedrijfsleider aandeelhouder blijft of wordt. Telkens echter op voorwaarde dat na overname er geen wijziging van activiteiten plaatsvindt.

Stap 1 : Zelfevaluatie

De landbouwer kan aan de hand van deze gids nagaan of het landbouwbedrijf voldoet aan de wettelijke voorschriften betreffende autocontrole – een zelfevaluatie. Autocontrole is een continu systeem waarbij de landbouwer de werkzaamheden op zijn bedrijf, zijn persoonlijke professionele activiteiten en deze van zijn medewerkers aan een kritische evaluatie onderwerpt en bijstuurt waar nodig. Autocontrole dient verder te gaan dan het nakijken van het naleven van de voorwaarden van de gids net vóór een aangekondigde audit. Er moet op ieder ogenblik aan alle punten voldaan zijn op het landbouwbedrijf.

Stap 2 : Aanvraag

Indien de landbouwer de autocontrole op zijn bedrijf wenst te valideren, dan neemt hij contact op met één van de erkende OCI's of eventueel met het FAVV. Zij zullen een prijsbestek opmaken voor een audit op zijn landbouwbedrijf. De aanvraag bij een OCI is pas definitief indien de landbouwer een contract heeft ondertekend met deze OCI.

Stap 3 : Audit

De "**initiële audit**" vindt plaats binnen maximaal 9 maanden na de aanvraag. De datum van de audit is met de OCI overeengekomen.

Op het landbouwbedrijf gaat de auditor na of het voldoet aan de voorwaarden. De audit omvat:

- nazicht van administratieve gegevens,
- visuele evaluatie van bepaalde criteria,
- eventuele metingen en analyses van bepaalde waarden.

Alle bevindingen worden genoteerd op de checklist en op een samenvattend auditrapport. Het samenvattend auditrapport wordt ondertekend door de landbouwer en de auditor.

Stap 4 : Certificatie (initieel)

Non-conformiteiten A: Indien één of meerdere non-conformiteiten A geconstateerd worden, is de landbouwer verplicht zijn corrigerende maatregelen aan de OCI te communiceren en deze maatregelen toe te passen binnen een termijn die door de auditor op basis van de aard van de non-conformiteiten A wordt bepaald, maar die niet langer dan drie maanden mag zijn. In geval van non-conformiteiten van niveau A die aan de meldingsplicht (A1) onderworpen zijn moet de non conformiteit onmiddellijk worden gecorrigeerd en gemeld aan het FAVV. De corrigerende maatregelen worden gecontroleerd via een "**aanvullende audit**" (=controle audit waarbij alleen de correcties van de non-conformiteiten gecontroleerd worden). Voor een aanvullende audit is het niet altijd noodzakelijk dat een auditor zich tot op de exploitatie begeeft - dit hangt af van het type non-conformiteiten die moeten worden weggewerkt. De aanvullende audit voor de A2 non-conformiteiten moet binnen de 3 maanden na de initiële audit gebeuren. De aanvullende audit voor de A1 non-conformiteiten moet binnen de 3 maanden gebeuren.

Non-conformiteiten B: In geval van non-conformiteiten B moet de landbouwer een actieplan opstellen, dat overgenomen wordt op het samenvattend auditrapport. De landbouwer moet dit plan binnen een termijn van 6 maanden toepassen, met uitzondering van cyclus- of tijdsgebonden voorwaarden, die zich niet meer voordoen binnen de 6 maanden na het opstellen van het actieplan. Deze uitzondering wordt eerder uitzonderlijk toegestaan, dient gemotiveerd te worden en de termijn kan maximaal 1 jaar bedragen. Als bijvoorbeeld op de teeltfiche de datum van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen niet genoteerd is en niet meer te achterhalen is, dan engageert de landbouwer zich uitdrukkelijk om dat wel correct te doen bij de eerstvolgende toepassing van gewasbeschermingsmiddelen.

In dat geval past de operator de corrigerende maatregelen toe zodra een gelijkaardig geval zich voordoet.

Er moet geen bijkomende audit worden uitgevoerd om na te gaan of het plan van aanpak effectief werd toegepast door de operator.

Tijdens de audit volgt de auditor de richtlijnen zoals beschreven in het FAVV document: "Richtlijnen voor non-conformiteiten in het kader van de audits". De bevindingen worden genoteerd op de checklist en het samenvattend auditrapport. De checklist en een kopie van het samenvattend auditrapport moeten steeds ter beschikking zijn bij de OCI (6 jaar na de audit). Maximaal 24 uur na aanvraag moet deze door de OCI aan het FAVV ter beschikking kunnen worden gesteld.

Certificaat: Een certificaat kan enkel uitgereikt worden indien er geen non-conformiteiten A meer open staan en indien er een gedegen plan van aanpak is met betrekking tot de B non-conformiteiten. Het certificaat heeft een geldigheid van 3 jaar.

Uitbreiding van het toepassingsgebied van het certificaat

Een landbouwer kan, gedurende de looptijd van zijn certificaat een extra audit bij zijn contracterende OCI aanvragen indien hij de activiteiten op zijn bedrijf uitbreidt. De geldigheid van het certificaat voor de nieuwe activiteiten loopt steeds gelijk met de geldigheid van het bestaande certificaat.

Bij deze uitbreidingsaudit moeten steeds de algemene voorwaarden en de diersoortspecifieke voor de van toepassing zijnde uitbreiding beoordeeld worden. De beoordelingen worden genoteerd op de checklijst en tekortkomingen opgelijst op het samenvattend auditrapport.

Beperking van het toepassingsgebied van het certificaat

Een landbouwer kan, gedurende de looptijd van zijn certificaat, de productie van één of meerdere activiteit(en) definitief stopzetten. Hij moet de OCI hiervan informeren.

Afspraken onaangekondigde audits

De OCI's moeten nagaan of de houder van het certificaat permanent voldoet aan de vereisten zoals opgenomen in de Sectorgids voor de Primaire Dierlijke Productie. Daartoe zullen zogenaamde "onaangekondigde audits" worden uitgevoerd.

- Toepassingsgebied en organisatie: het totaal aantal uit te voeren onaangekondigde audits wordt, op jaarlijkse basis, gelijkgesteld aan 10% van het aantal landbouwers die gedurende het voorgaande jaar een ACS certificaat behaalden.
- De keuze van de landbouwers die een onaangekondigde audit krijgen gebeurt ad random binnen de lijst van de gecertificeerde bedrijven maar kan toch aangestuurd worden door een risicoanalyse uitgevoerd door de OCI.
- Melding van een onaangekondigde audit of controle: een onaangekondigde audit of controle moet minimum 2 en maximum 5 werkdagen op voorhand worden gemeld aan de landbouwer. Als de landbouwer de onaangekondigde audit weigert, verliest hij de validatie van zijn autocontrole.
- Vereisten die gecontroleerd worden tijdens de onaangekondigde audit of controle: tijdens de onaangekondigde audit wordt het naleven van al de van toepassing zijnde voorschriften uit de Sectorgids voor de Primaire Dierlijke Productie nagegaan.
- Resultaat van een onaangekondigde audit: ingeval non-conformiteiten van niveau A dient de landbouwer de corrigerende maatregelen aan de OCI te melden en deze maatregelen toe te passen binnen een termijn die door de auditor op basis van de aard van de non-conformiteit A wordt bepaald, maar die niet langer dan één maand mag zijn. In geval van non-conformiteiten van niveau A die aan de meldingsplicht (A1) onderworpen zijn moet de non conformiteit onmiddellijk worden gecorrigeerd en gemeld aan het FAVV. De genomen maatregelen in het kader van de A1 worden via een aanvullende audit maximaal 15 dagen later gecontroleerd. Een aanvullende audit is een controle audit waarbij alleen de correcties van de non-conformiteiten gecontroleerd worden. Voor een aanvullende audit is het niet altijd noodzakelijk dat

een auditor zich tot op de exploitatie begeeft - het hangt af van het type non-conformiteiten die moeten worden weggewerkt. Indien er geen corrigerende maatregelen binnen de geldige termijn worden genomen of indien deze maatregelen niet voldoende zijn, verliest de landbouwer de validatie van zijn autocontrole. Om deze terug te krijgen moet hij dan een nieuwe volledige audit aanvragen.

- Vergoeding: de kostprijs van de onaangekondigde audit dient door de OCI gesolidariseerd te worden over de verschillende deelnemers die zich contractueel aan de betrokken OCI verbonden hebben. De OCI dient deze kostprijs te verrekenen in de kostprijs van de audits van de betrokken landbouwexploitaties. Wanneer een aanvullende audit noodzakelijk is, dan wordt deze aangerekend aan de landbouwer bij wie de aanvullende audit verricht moet worden.

Stap 5: Verlenging van een certificaat (verlengingsaudit)

Binnen de periode vanaf 9 maanden vóór de vervaldatum van het certificaat, heeft een verlengingsaudit plaats. Het certificaat dat afgeleverd wordt in geval van positieve evaluatie heeft als startdatum de vervaldatum van het vorige certificaat en heeft een geldigheidsduur van drie jaar.

De landbouwer kan, indien hij dit wenst, een nieuwe aanvraag indienen bij een andere OCI.

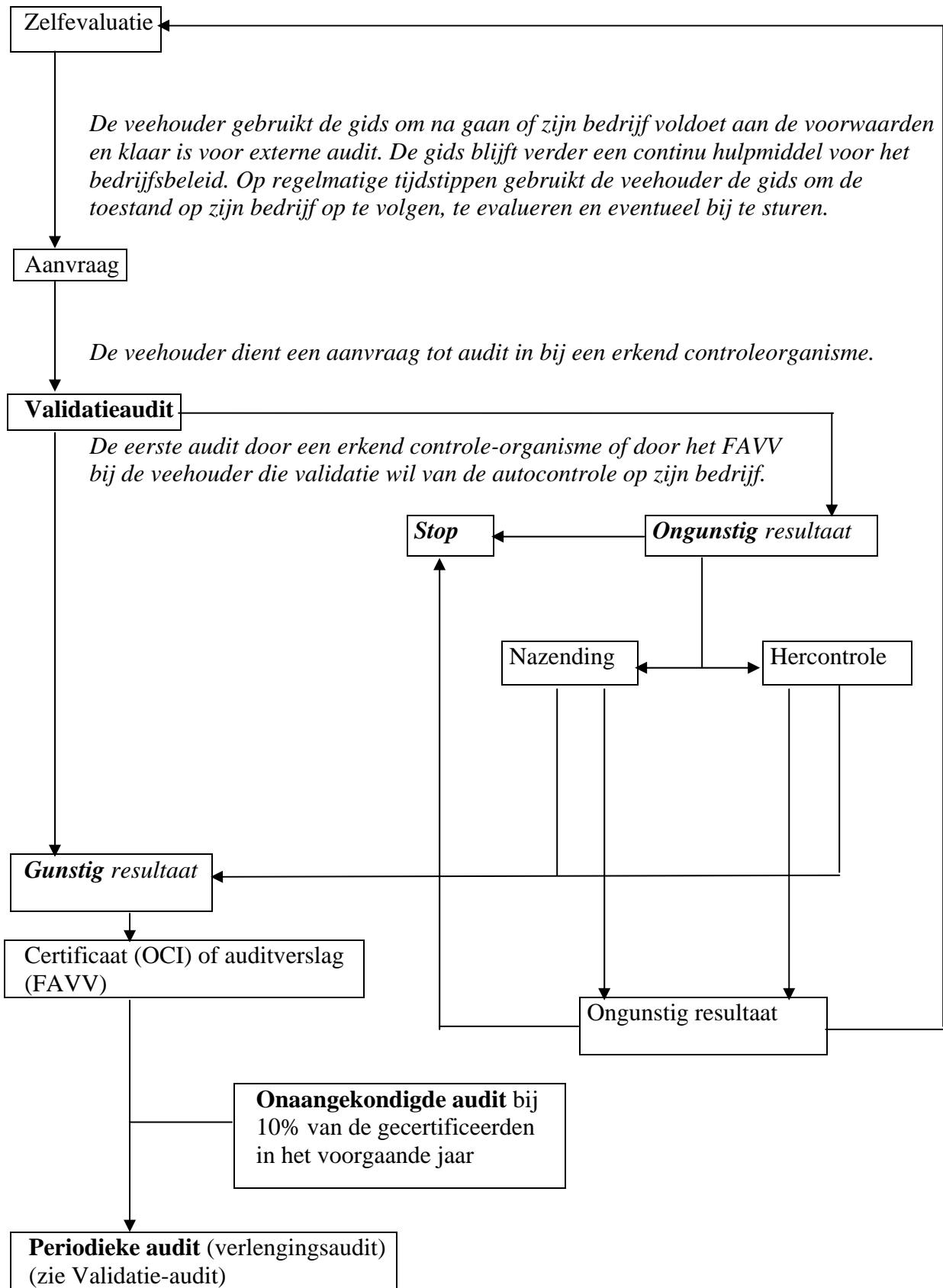
Tijdens de verlengingsaudit wordt het naleven van alle voorschriften uit de sectorgids gecontroleerd op de op dat moment van toepassing zijnde activiteiten.

Non-conformiteiten A: Indien non-conformiteiten van niveau A vastgesteld worden, dient de landbouwer de corrigerende maatregelen aan de OCI te melden en deze maatregelen toe te passen binnen een termijn die door de auditor op basis van de aard van de non-conformiteiten A wordt bepaald, maar die niet langer dan één maand mag zijn. In het geval van non-conformiteit A die onderhevig zijn aan de meldingsplicht (A1) dient de non-conformiteit steeds onmiddellijk opgelost te worden en dient het FAVV verwittigd te worden. De genomen maatregelen in het kader van de A1 worden via een aanvullende audit maximaal 15 dagen later, en in ieder geval voor de vervaldatum van het huidige certificaat, gecontroleerd. Een aanvullende audit is een controle audit waarbij alleen de correcties van de non-conformiteiten gecontroleerd worden. Voor een aanvullende audit is het niet altijd noodzakelijk dat een auditor zich tot op de exploitatie begeeft - dit hangt af van het type non-conformiteiten die moeten worden weggewerkt. Indien er geen corrigerende maatregelen binnen de geldige termijn worden genomen, of indien de geldigheidsdatum van het certificaat overschreden is, verliest de landbouwer de validatie van zijn autocontrole.

Non-conformiteiten B: Zie hoger bij stap 4 "certificatie initieel".

Certificaat: Een nieuw certificaat kan enkel uitgereikt worden indien er geen non-conformiteiten A meer open staan en indien er een gedegen plan van aanpak is met betrekking tot de B non-conformiteiten. Het certificaat heeft terug een geldigheid van 3 jaar.

Schema 1-1: Autocontrole algemeen stappenplan

4.3 Overgangsmatregelen

4.3.1. Invoering van een nieuwe versie van de gids

De nieuwe versie van de sectorgids treedt in werking drie maanden na de datum van publicatie van de goedkeuring deze nieuwe versie in het Belgisch Staatsblad.

De audits (zowel initiële, hercertificatie, uitbreiding, aanvullende als onaangekondigde audits) die vóór de datum van inwerkingtreding uitgevoerd worden, mogen reeds uitgevoerd worden op basis van de nieuwe gids voor de primaire dierlijke productie, voor zover alle betrokken partijen zich hier voldoende op hebben kunnen voorbereiden. Alle audits die na deze datum uitgevoerd worden, moeten op basis van de nieuwe gids voor de primaire dierlijke productie uitgevoerd worden.

Codiplan publiceert de gids eveneens op haar website. Codiplan informeert ook de OCI's door middel van een rondschrifven. De belangrijkheid van de wijzigingen, het gevolg daarvan op de bedrijfsvoering en op de controles wordt gecommuniceerd via de website en via de landbouwpers.

Elke wijziging van een wettelijke eis treedt in werking op de wettelijke bepaalde datum, ongeacht de in voege zijnde versie van de gids. Deze wijzigingen moeten binnen de maand door de OCI aan de landbouwers gecommuniceerd worden.

4.3.2. Wijziging accreditatienorm

De goedkeuring van de sectorgids voor de primaire dierlijke productie is gebeurd op basis van inspecties volgens de norm ISO 17020, de inspectienorm.

De goedkeuring van de sectorgids voor de primaire plantaardige productie is gebeurd op basis van certificatie volgens de norm EN 45011, de productcertificatienorm.

Omwille van de realisatie van combi-audits wordt ook de sectorgids voor de primaire dierlijke productie overgeschakeld naar de norm EN 45011 voor productcertificatie, zodat de gidsen voor de primaire productie onder één accreditatienorm vallen. Deze overschakeling impliceert onaangekondigde audits zoals beschreven in punt 2 stap 4.

De overschakeling gebeurt op het moment van de publicatie van de goedkeuring van deze gids in het Belgisch Staatsblad.

Alle landbouwers die op dit moment een autocontrolecertificaat hebben volgens de inspectienorm ISO 17020 behouden hun certificaat. Er zullen bijgevolg op deze bedrijven geen onaangekondigde audits verricht worden.

Na accreditatie door Belac of door een buitenlandse accreditatie-instelling die behoort tot het multilaterale agreement (MLA) volgt de erkenning door het FAVV.

Bijlage 1 - Voorschriften voor de certificeringsinstellingen

1 Algemeen

Met het oog op de validatie / certificatie van de aanwezige autocontrole op het bedrijf, kan het bedrijf een audit aanvragen bij een OCI of bij het FAVV. De certificatie-instellingen die in aanmerking komen om een dergelijke audit uit te voeren dienen geaccrediteerd te zijn voor de huidige gids door Belac of door een buitenlandse accreditatie-instelling die behoort tot het multilaterale agreement (MLA) volgens de norm EN 45011 en dienen tevens te beschikken over een erkenning van het FAVV. De lijst van erkende certificatie-instellingen is terug te vinden op www.favv.be.

De voorwaarden, voorzien in artikel 10 van het koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende autocontrole, meldingsplicht en traceerbaarheid in de voedselketen zijn van toepassing.

De certificeringsinstellingen moeten de procedure PB 07 P 03 voor de erkenning van certificering- en keuringsinstellingen van het FAVV respecteren.

2. Eisen voor OCI's

De auditoren moeten voldoen aan artikel 10 van het KB van 14-11-2003, met name aan de in hoofdstuk VI gestelde eisen.

Daarnaast moeten de auditoren voldoen aan de volgende vereisten:

- De Sectorgids Autocontrole Primaire Dierlijke Productie kennen en beheersen;
- Opleidingsprogramma gevolgd hebben bij de OCI van minimum 1 dag m.b.t. de kennis van certificatie voor de Sectorgids Autocontrole Primaire Dierlijke Productie;
- Opleidingsprogramma (intern of extern georganiseerd) gevolgd hebben van minimum 1 dag m.b.t. auditmethodologie;
- Continu bijscholen in de materie. Dit houdt concreet in, dat als een seminarie, congres of workshop wordt ingericht waarin de Sectorgids Autocontrole Primaire Dierlijke Productie een belangrijk item vormt, er minstens één auditor moet deelnemen en hij vervolgens intern in de OCI opleiding moet geven aan de andere auditoren. Codiplan zal de data en locaties van de cursussen aankondigen op de website.

3. Toezicht en controle op de OCI's

De Sectorgids Autocontrole voor de Primaire Dierlijke Productie wordt administratief beheerd door Codiplan. Het toezicht op de naleving van de Sectorgids Autocontrole voor de Primaire Dierlijke Productie wordt uitgevoerd door het FAVV of door het FAVV gemachtigde OCI's. De OCI's volgen de procedure voor de erkenning van certificering- en keuringsinstellingen in het kader van KB autocontrole. Deze procedure is terug te vinden op de website www.favv.be.

De OCI's spreiden de controles bij de landbouwers over het volledige jaar en brengen, indien de landbouwer zich akkoord verklaart, de gegevens van de landbouwers (contract en auditdatum) in de databank van Codiplan.

4. Adviesraad

Elke OCI stelt een Adviesraad samen voor het vrijwaren van de onpartijdigheid.

In deze adviesraad moeten bij voorkeur vertegenwoordigers van de verschillende schakels in de voedselketen zetelen met name de toelevering, de primaire productie, de verwerking, de distributie en de consumenten. Van deze vertegenwoordiging wordt tevens een regelmatige aanwezigheid gevraagd.

5. Duurtijd en frequentie van de audit

Het minimaal aantal manuren dat door de auditor ter plaatse gerespecteerd dient te worden is beschreven in de onderstaande tabel (dit is dus de tijd exclusief de tijd voor de voorbereiding, de documentenbeoordeling, de rapportage, de opvolgingsbezoeken en de administratieve behandelingen). De nodige tijd ter plaatse kan verhoogd worden afhankelijk van de grootte van het bedrijf (bvb aantal stallen, aantal serres, aantal teelten, ...) en het type bedrijf (bvb fokkerij, mesterij, melkproductie ...) voor zover hiervoor in de onderstaande tabel geen onderscheid is gemaakt werd.

Landbouw-activiteit	Basis aantal uren	Type diersoort*		Bijkomend aantal uren
Dierlijke productie	0,5 u	Runderen (>2)	Vleesvee	+ 0,5u
			Vleeskalveren	+ 0,5u
			Melkvee	+ 1u
		Varkens (>3 varkensplaatsen)	Fokvarkens, zeugen, beren, biggen vleesvarkens	+ 1 u
		Pluimvee (>200)	Leghennen	+ 1u
			Braadkippen	+ 1u
			Reproductiepluimvee	+ 1u
			Broeierijen	+ 2u
		Eenden en ganzen (>200)		+ 1 u
		Loopvogels (>2 struisvogels ouder dan 15 maanden, >5 nandoes, emoes, kasuarissen en kiwi's ouder dan 15 maanden)		+ 0,5 u
		Paarden en ezels		+ 0,5 u
		Konijnen (>20 kweekkonijnen of >100 vleeskonijnen)		+ 0,5 u
		Schape, geiten, hertachtigen (> 10 vrouwelijke dieren ouder dan 6 maand)	- vleesproductie	+ 0,5 u
- melkproductie	+ 1u			

* de gespecificeerde aantallen van de verschillende diersoorten zijn niet van toepassing (dus geen extra uren noodzakelijk, maar deze activiteiten dienen wel meegeauditeerd te worden) voor zover het een niet professionele activiteit betreft (dus hobby of voor eigen consumptie). Indien het wel een professionele activiteit betreft dient wel het in de tabel gehanteerde aantal uur gehanteerd te worden.

Om de 3 jaar dient er een nieuwe audit uitgevoerd te worden.

Bij de broeierijen dient er jaarlijks een nieuwe audit uitgevoerd te worden.

Bijlage 2 - Verplichtingen voor landbouwers

Informatieoverdracht van landbouwer naar OCI:

Bij wijziging van de naam, het adres of de plaats van vestiging of wel bij opheffing van de bedrijfseenheid, zowel als bij elke wijziging in zijn activiteiten, is de landbouwer verplicht de OCI daarvan schriftelijk in kennis te stellen.

De landbouwer is verplicht alle medewerking te verlenen aan de controles uitgevoerd door de OCI alsook aan het toezicht uitgevoerd door de accrediterende instantie, in het kader van de naleving van de voorwaarden en voorschriften van deze Sectorgids Autocontrole voor de Primaire Dierlijke Productie.

De landbouwer is verplicht de bepalingen van de Sectorgids Autocontrole voor de Primaire Dierlijke Productie na te leven.

De landbouwer dient bij wijziging van de Sectorgids Autocontrole voor de Primaire Dierlijke Productie binnen het jaar na bekendmaking door Codiplan de wijzigingen door te voeren, tenzij de wetgeving eerder in voege treedt.

Een aanvraag voor de certificering van de Sectorgids Autocontrole voor de Primaire Dierlijke Productie is pas geldig na het afsluiten van een overeenkomst tussen de landbouwer en de OCI.

Bijlage 3 - Vergoedingen voor gebruik Sectorgids Autocontrole voor de Primaire Dierlijke Productie

De sectorgids autocontrole primaire dierlijke productie is een publiek document dat door iedereen kan geraadpleegd worden.

De goedkeuring van de gids door het FAVV wordt vermeld op de website van het FAVV (www.favv.be).

CODIPLAN staat in voor de verspreiding van de gids. De gids is beschikbaar op de website van CODIPLAN (www.CODIPLAN.be). Bovendien wordt deze sectorgids verspreid via de landbouworganisaties – leden van Agrofront en CODIPLAN (ABS, BB, FWA),

Landbouwers die zich laten auditeren door een OCI of auditeren door het FAVV volgens deze gids betalen de volgende bijdragen per onderneming aan Codiplan € 20,00/jaar excl. BTW voor het gebruiksrecht (€ 24,20 BTW incl.)

Deze bijdragen worden 3-jaarlijks gefactureerd door de OCI aan de landbouwer. Indien een landbouwer zich via het Federaal Agentschap van de Voedsel Veiligheid laat auditeren op basis van de gids en niet via een OCI, dan moet hij betalen aan Codiplan.